

Gebaseerd op het studiedocument van de Generale Conferentie Trans-Europese Divisie

GEROEPEN DOOR GOD

Tom de Bruin

GEROEPEN DOOR GOD

Tom de Bruin

Geroepen door God

Gebaseerd op het studiedocument van de Generale
Conferentie Trans-Europese Divisie

Tom de Bruin

Kerkelijke Publicaties

Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten

Oorspronkelijke titel: *Ministry, Mission and Ordination*.
Uitgave van: General Conference Trans-European Division of
Seventh-day Adventists, 119 St Peter's Street, St Albans,
United Kingdom, www.ted-adventist.org

Dit boek is gebaseerd op het rapport dat werd uitgebracht door de *Biblical Research Committee* van de Trans-Europese Divisie van het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten. Dit rapport werd aangenomen door het Algemeen Bestuur van deze divisie op 18 november 2013. Dr. Tom de Bruin kreeg de opdracht dit boek te produceren dat gebaseerd is op het oorspronkelijk rapport, met het doel dit rapport voor meer mensen toegankelijk te maken. De ideeën die in dit boek tot uitdrukking komen zijn niet noodzakelijkerwijs ook die van hemzelf. Een exemplaar van het volledige rapport is beschikbaar via: www.ted-adventist.org of www.adventistarchives.org/ordination.

ISBN/EAN: 978-90-816345-8-8

NUR-code: 703

© 2015 Tom de Bruin

© 2016 Nederlandse vertaling Reinder Bruinsma

Uitgegeven door het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten
(Huis ter Heide).

Vertaling: Reinder Bruinsma

Vormgeving: limelight.design.studio@gmail.com

Tenzij anders vermeld zijn alle bijbelcitaten in dit boek afkomstig uit de *Nieuwe Bijbelvertaling* (NBG, 2004).

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een database, vertaald of doorgegeven, in welke vorm en door welk middel ook—elektronisch, mechanisch, fotokopie of geluidsopname—zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgever.

Inhoudsopgave

Voorwoord	05
Inleiding	07
Hoofdsuk 1: Principes van bijbeluitleg	12
Hoofdsuk 2: Het begin van Gods zendingsplan	24
Hoofdsuk 3: De zondeval van de mensheid	35
Hoofdsuk 4: Israël: rechters, priesters, oudsten en koningen	38
Hoofdsuk 5: De cruciale rol van Christus in Gods zendingsplan	52
Hoofdsuk 6: Gods dienaren in de nieuwtestamentische kerk	59
Hoofdsuk 7: Thema's in het Nieuwe Testament	75
Hoofdsuk 8: Ambtsdragers en inzegening in de christelijke traditie	96
Hoofdsuk 9: Ellen G. Whites standpunt over inzegening	104
Hoofdsuk 10: Conclusies	116

Voorwoord

Tijdens de wereldvergadering van de Generale Conferentie in 2010 is ervoor gekozen om de theologie van inzegening te bestuderen. Elke divisie werd gevraagd om deze uitdaging ter hand te nemen. De Trans-Europese Divisie (TED), waar de Nederlandse Adventkerk deel van uitmaakt, heeft het onderwerp van inzegening vanuit bijbels perspectief aan een diepgaand onderzoek onderworpen. Op 18 november 2013 werd een lijvig document van 863 pagina's unaniem door het bestuur van de TED aanvaard. Met name is veel dank verschuldigd aan de toenmalige voorzitter van de TED, ds. Bertil Wiklander, die een aanzienlijk deel van het project destijds op zich nam.

In 2015 vroeg de TED aan ds. Tom de Bruin om een samenvatting te schrijven die recht doet aan de inhoud van het oorspronkelijke rapport. Het werk moest daarnaast voor iedereen goed leesbaar zijn. Daar is ds. De Bruin ruimschoots in geslaagd; een Engelstalig boek van 132 pagina's zag het levenslicht.

Op verzoek van het Landelijk Kantoor heeft ds. Reinder Bruinsma dit Engelse boek vertaald naar het Nederlands. Ik ben blij en dankbaar dat het oorspronkelijke grondige verslag van de TED nu beschikbaar is voor ons, in deze verkorte en Nederlandstalige weergave.

Het bevestigen – of inzegenen – van ambtsdragers in onze kerk blijft een belangrijk onderwerp. Goedkope antwoorden helpen niet. Daarom is een theologische benadering, zoals we die terugvinden in dit boek, van grote waarde. Het is mijn wens en gebed dat u als lezer verrijkende én verrijkende gezichtspunten worden aangeboden. Dit boek voorziet niet alleen in een gedegen handreiking over inzegening in de Bijbel, maar is ook een goed voorbeeld van verantwoorde bijbeluitleg in het algemeen. En zodoende wordt onze kerk door deze nieuwe publicatie een dubbele dienst bewezen!

Ds. Wim Altink, voorzitter Nederlandse Adventkerk

Huis ter Heide, 1 maart 2016

Inleiding

U houdt een boek in handen over de theologie van inzegening. Dit is een gecompliceerd onderwerp. Inzegening maakt deel uit van een proces van selectie, opleiding en voorbereiding tot een leiderstaak en heeft al meer dan 1900 jaar in de christelijke kerk plaatsgevonden. In de loop der jaren zijn de theologie en de praktijk van het inzegenen veel veranderingen ondergaan. Zelfs binnen een kerkgenootschap als dat van de zevendedags-adventisten bestaan veel veronderstellingen en verschillende benaderingen ten aanzien van inzegening. Dit kan het gesprek gemakkelijk verwarren of een verkeerde richting opsturen.

In dit boek willen wij onze adventistische inzegenings-theologie onder de loep nemen. We hebben ons best gedaan dit te doen in gemakkelijk leesbare taal, maar daarbij toch zoveel mogelijke de theologische diepgang te behouden. Het is echter belangrijk niet te vergeten dat dit boek slechts ongeveer vijftien procent van de originele studie omvat. Dat betekent dat er altijd meer valt te weten en te ontdekken. Dus waarom zou u niet, na dit boek gelezen te hebben, het volledige 863 bladzijden tellende rapport van de Trans-Europese Divisie ter hand nemen!

De theologie van inzegening doet moment veel stof opwaaien in de Adventkerk. Overal in de kerk, van *Facebook*-groepen tot de sabbatschool, van allerlei websites tot de Generale Conferentie, zijn adventisten met dit onderwerp bezig. Sommigen steunen de inzegening van vrouwen en onderstrepen dat voor God alle mensen gelijk zijn. Anderen hebben geen bezwaar tegen het feit dat er vrouwelijke predikanten zijn, maar zien liever dat zij in hun werk onder leiding staan van een mannelijke predikant. Maar daarnaast zijn er ook degenen die elke vorm van inzegening onbijbels vinden. Het boek dat u in handen hebt wil reageren op deze voortgaande wereldwijde adventistische discussie. Wij hopen dat het op een positieve en opbouwende manier daaraan zal bijdragen.

Wat deze studie betreft stellen we vast dat er bij de geïnspireerde schrijvers van de Bijbel geen duidelijkheid of eenstemmigheid over het thema van inzegening te vinden is. Geen enkele auteur van de Bijbel gaat in op de theologische betekenis van ‘inzegening’. Geen van hen zegt iets over hoe kandidaten voor ‘inzegening’ moeten worden geselecteerd. En we zoeken tevergeefs naar een beschrijving van een inzegeningsritueel.

Wij zijn de eersten om te beamen dat dit op het eerste gezicht nogal vreemd lijkt. Bijna elke adventist vindt wel iets van inzegening en kan wel een paar bijbelteksten noemen waarin we lezen over het inzegenen van personen die werkzaam waren in de kerk. Misschien denkt u ook wel: ‘Daar waren toch die zeven mannen?’ of: ‘En Timoteüs dan?’

Dat zijn goede vragen! Wij hopen dat het bovenstaande uw belangstelling heeft geprikkeld. Lees door, want we gaan dit soort vragen beantwoorden, en nog veel meer.

Inzegening in de Adventkerk

Laten we, voordat we een duik nemen in de geschiedenis en de theologie van inzegening, eerst eens kijken naar de huidige rol van het inzegenen in de Adventkerk. Wij houden in onze kerk inzegeningdiensten en zegenen mensen in voor bepaalde ambten. We geven daarmee aan dat we Gods roeping van deze personen erkennen en vervolgens worden zij door handoplegging gewijd voor een bepaald ambt in de kerk. Dat wil zeggen dat ons proces van inzegenen uit drie delen bestaat: Gods roeping en de formele erkenning daarvan door de kerk, het apart stellen van de betrokkene door middel van gebed en handoplegging, en de ambtsbediening waartoe de persoon die is ingezegend nu gerechtigd is.

Inzegening is verbonden met verschillende ambten en functies in de christelijke kerk. Als adventisten zegenen we mensen in uit drie verschillende kerkelijke categorieën: predikanten, plaatselijke ouderlingen en diakenen/diakonessen. Volgens de huidige kerkelijke regelgeving is de eerste categorie gereserveerd voor mannen. Wat de andere twee groepen betreft kunnen desgewenst ook vrouwen in aanmerking komen. Maar we moeten daarbij niet vergeten dat de beslissing om iemand in te zegenen en het besluit om iemand in een positie van leiderschap te kiezen twee

verschillende zaken zijn, die om verschillende redenen berusten op het oordeel van verschillende bestuurslichamen bij verschillende gelegenheden.

Naast ingezegende predikanten kent de kerk ook anderen die evangeliewerk doen. Er zijn ook predikanten die nog niet ingezegend zijn, maar wel op weg zijn naar die status. Daarnaast zijn er zogenaamde *commissioned ministers*, die vanwege hun kerkelijke rol of hun geslacht niet voor inzegening in aanmerking komen. Er zijn dus heel veel mannen en vrouwen bij kerkelijke werkzaamheden betrokken die niet ingezegend zijn. Daarbij gaat het om personen die deel uitmaken van het kerkelijk administratief apparaat, of zij die werkzaam zijn bij instituten of in de kerkelijke departementen bij de Generale Conferentie, een divisie, unie of conferentie. Daarnaast geldt dit bijvoorbeeld ook voor personen in de financiële administratie en, uiteraard, voor verschillende functies in de plaatselijke gemeente.

Het is heel belangrijk voor de structuur van onze kerk en onze ecclesio-logie (leer van de kerk) dat we begrijpen waarom sommige personen wél en anderen niet worden ingezegend. Wij moeten begrijpen wat de bijbelse en theologische onderbouwing is voor onze inzegnings-praktijk. Over die aspecten zullen we in dit boek uitgebreid komen te spreken.

De opzet van dit boek is gemakkelijk te volgen. Wij beginnen met een aantal principes van bijbeluitleg, want dat is de basis waarop de rest van deze studie rust. Dan traceren we het thema van het in dienst staan van God en van inzegening door de Bijbel heen, van Genesis tot aan Openbaring. Om een beter begrip te krijgen van hoe onze huidige gebruiken zijn ontstaan, kijken we ook heel kort naar inzegening in de christelijke traditie in de na-bijbelse tijd. Een omdat we veel belang hechten aan het werk van Ellen G. White, zullen we ook haar gedachten over het onderwerp van inzegening onderzoeken.

Hoofdstuk 1

Principes van bijbeluitleg

Het onderwerp van inzegening kan vanuit verschillende perspectieven worden benaderd en een boek over een theologische uiteenzetting zou onvolledig zijn zonder eerst te kijken naar de principes van bijbeluitleg. Wie het Woord van God in enige diepte wil bestuderen moet stilstaan bij de vraag hoe je de bijbelse tekst moet interpreteren. Misschien is dit hoofdstuk wel het moeilijkste deel van dit boek om te lezen en te begrijpen, maar het is toch een cruciale ondergrond voor de andere hoofdstukken. Bedenk bij het lezen dat Paulus ons voorhield dat ‘volharding tot betrouwbaarheid’ leidt (Romeinen 5:4).

Stel u eens voor dat iemand het onderwerp van de sabbat bestudeert, terwijl hij niet gelooft dat het Oude Testament iets over dat onderwerp zegt dat nog steeds geldig is. Zo iemand komt wellicht tot heel andere conclusies over de sabbat en de plaats van de sabbat in het leven van christenen in onze tijd dan wij als adventisten. Uiteraard zouden in een dergelijke studie geen verwijzingen voorkomen naar het Oude Testament, of naar de sabbat ten tijde van de schepping. Dit voorbeeld laat zien dat je, als je een onderwerp bestudeert, naar de hele Bijbel moet kijken en niet naar alleen maar een deel ervan. Misschien vindt u dit principe van bijbeluitleg nogal vanzelfsprekend, maar iemand anders kan dat niet weten als het niet duidelijk wordt vastgesteld.

Dat is de reden waarom wij aan het begin van deze studie tien principes willen bespreken die de basis vormen van onze theologische interpretatie van inzegening in de Bijbel. Misschien beseft u bij het lezen dat u veel van deze beginselen al toepast wanneer u de Bijbel bestudeert. Deze beginselen zijn dan ook niet nieuw, maar het is goed ze even duidelijk op papier te zetten, zodat duidelijk is wat de basis vormt voor de behandeling van ons thema.

Principe 1: De Bijbel is onze enige geloofsbelijdenis

Het eerste en belangrijkste principe van bijbeluitleg is een deel geworden van het adventistische dna. Al vanaf de periode van de vroegste adventpi-oniers hebben adventisten een aarzeling gekend ten aanzien van volledig dichtgetimmerde leerstellingen en hebben ze altijd gezegd dat de Bijbel de enige basis is voor hun geloof. Ook nu nog wordt als inleiding op de *Fundamentele Geloofspunten* vermeld dat de Bijbel de enige basis is voor wat we geloven.

Meestal verwijst men naar dit principe met de Latijnse term *sola scriptura*, ‘de Bijbel alleen’. Dit principe benadrukt dat alleen de Bijbel God en de leer die van God afkomstig is, kan openbaren. Met andere woorden: de Bijbel is het enige maatgevende gezag voor wat een christen gelooft en praktiseert.

Dit beginsel stelt ons voor een grotere uitdaging dan velen denken, want het betekent dat we alles wat we geloven en praktiseren steeds moeten toetsen aan de Bijbel. Zelfs zoets als inzegening—een praktijk die bijna tweeduizend jaar oud is—moet steeds opnieuw aan de hand van de Bijbel tegen het licht worden gehouden. Als er iets aan blijkt te mankeren moet het worden veranderd.

Als adventisten baseren we onze analyse van de bijbelse vooronderstel-lingen, beginselen en methodiek van bijbeluitleg op een document dat de titel heeft *Methods of Bible Study: Presuppositions, Principles, and Methods* (Methoden van bijbelstudie: vooronderstellingen, principes en methodiek). Dit werd in 1986 tijdens een najaarsvergadering (‘annual council’) van de Generale Conferentie in Rio de Janeiro (Brazilië) aangenomen. Voor zover dit van toepassing is op deze studie, zal deze methodiek van bijbelstudie ook geïncorporeerd worden in de tien principes die in dit inleidende hoofdstuk beknopt besproken worden.

Principe 2: Wat te doen met problemen waarover de Schrift geen uitsluitsel geeft?

Als we ervan uitgaan dat de Bijbel bepaalt wat we moeten geloven en als we aannemen dat de Bijbel de enige gezaghebbende bron is voor wat christenen geloven en praktiseren, leidt dit vanzelf tot de vraag hoe we het moeten aanpakken als we problemen tegenkomen waarover de Bijbel geen duidelijke uitspraken doet.

Misschien vraagt u zich af waarom we een onderwerp zouden willen bespreken waarover de Bijbel geen duidelijke uitspraken doet, maar zoals we zullen zien, is inzegening nu juist zo'n onderwerp. Als de Bijbel niet duidelijk en expliciet het thema van inzegening behandelt, hebben we dus een beginsel nodig om dat feit onder ogen te kunnen zien.

James White, een van de adventpioniers, had ook met een dergelijke situatie te maken. De adventistische kerkhistoricus George Knight geeft in een artikel van juli 2014 een kernachtige beschrijving van Whites worsteling en van de oplossing die hij vond. Het artikel had als titel: 'Kerkelijke impasse: James White lost een probleem op waarvoor geen antwoord bestond.' De worsteling van James White ging over de vraag hoe de kerk op een goede, bijbelse manier moest worden georganiseerd. Helaas was er weinig bijbels materiaal over zaken als kerkorde, eigendomsrecht van kerken, salariering van predikanten en overkoepelende structuren die de afzonderlijke groepen gelovigen met elkaar konden verbinden. Na veel onderlinge discussie van de leiders van de kerk kwam men tot de slotsom dat elke methode kon worden gebruikt die aan de volgende twee criteria voldeed: (a) de methode zorgt ervoor dat het evangeliewerk, voor zover wij dat kunnen beoordelen, wordt bevorderd en (b) de methode gaat niet expliciet in tegen wat de Bijbel ons voorhoudt.

Dit tweede beginsel, dat een adventistische manier bood om met problemen om te gaan die niet in de Bijbel worden besproken, zal in deze studie niet rechtstreeks worden gebruikt, omdat we een sterk bijbels fundament willen leggen. En geen van de conclusies van de studie zullen op onduidelijke bijbelse uitspraken worden gebaseerd. Maar het zal later duidelijk worden dat dit beginsel uiteindelijk een essentieel aspect is bij het besluit van de kerk ten aanzien van hoe men met inzegening wil omgaan.

Principe 3: De protestantse hervorming

De protestantse hervorming was een keerpunt in de kerkgeschiedenis. In het kader van de kerkhervorming werden vijf principes van bijbeluitleg benadrukt, die allemaal te maken hadden met de aard van de Bijbel. Deze vijf uitgangspunten vormen nog steeds de basis van de protestantse theologie en bijbeluitleg en ze spelen ook een rol in deze studie.

De Bijbel en de Bijbel alleen

Dit eerste principe is zo cruciaal dat we het apart bespraken als het eerste beginsel voor deze studie. We hebben er al het nodige over gezegd, maar we moeten daar toch nog een aspect aan toevoegen. Hiernaar wordt vaak verwezen als de 'genoegzaamheid van de Bijbel'. Dit idee is een onlosmakelijk onderdeel van het *sola scriptura* en benadrukt dat de Bijbel voldoende openbaart om als gids te kunnen dienen voor onze verlossing. Met andere woorden: alles wat een gelovige nodig heeft om te worden gered kan in de Bijbel worden gevonden. Er zijn geen lacunes die gevuld moeten worden door middel van tradities, aanvullende openbaringen of uitspraken van kerkelijke leiders.

Heel de Bijbel

Het tweede beginsel van de protestantse hervorming is het *tota scriptura*, heel de Bijbel. Dit principe benadrukt dat we de gehele Bijbel moeten lezen als we een bepaald onderwerp bestuderen. Theologie en bijbelse studies kunnen niet zomaar worden gebaseerd op een deel van de Bijbel, terwijl de rest buiten beschouwing wordt gelaten. Ze moeten stevig gefundeerd zijn in de gehele Bijbel. Als we uitgaan van het principe dat we de gehele Bijbel moeten raadplegen, zijn er twee gevolgen die we onder ogen moeten zien. Ten eerste, dat we begrijpen dat de Bijbel een onscheidbare eenheid is van het goddelijke en het menselijke en, ten tweede, dat we aanvaarden dat de Bijbel het woord van God is.

De Bijbel is ontstaan door goddelijke inspiratie, ook al behielden de schrijvers hun door God gegeven vrije wil. De heilige Geest vulde de schrijvers met de boodschap van God en de menselijke auteurs gaven die vervolgens weer in hun eigen woorden. Op die manier lijkt de Bijbel in wezen op Jezus

Christus. Er is sprake van een volledig en onscheidbaar samengaan van het goddelijke en het menselijke: in alle opzichten betrouwbaar, maar niettemin het product van mensen.

Het tweede gevolg van het *tota scriptura* is dat de Bijbel gezien moet worden als het woord van God. Als elk deel van de Bijbel hetzelfde gewicht heeft, leidt ons dat tot de conclusie dat de gehele Bijbel het woord van God is. Of, om dat nog duidelijker te zeggen: De Bijbel *bevat* niet alleen het Woord van God, maar het *is* werkelijk het geschreven woord van God.

De analogie van de Schrift

Het derde uitlegprincipe van de protestantse hervorming is de ‘analogie van de Schrift’, ofwel de *analogia scripturae*. Dit beginsel volgt uit het voorgaande gegeven van de gehele Schrift. Als de gehele Bijbel het woord van God is, en als de gehele Bijbel geïnspireerd is, moet er in alles een fundamentele eenheid en harmonie zijn. Elk deel van de Bijbel moet ‘analoog’ zijn met de andere delen. In praktische zin volgen daaruit drie stellingen: (a) de Schrift interpreteert de Schrift, (b) de Schrift is consequent in wat hij zegt, en (c) de Schrift is helder.

In de eerste plaats zorgt het goddelijk karakter van de Schrift ervoor dat we kunnen begrijpen dat er een eenheid bestaat tussen de verschillende menselijke stemmen die we in de Bijbel horen. Als daarbij een van die stemmen onduidelijk is, zal de rest van de Bijbel ons kunnen helpen om die stem beter en correct te kunnen verstaan. Op die manier legt het ene deel van de Bijbel een ander deel uit.

Ten tweede: omdat er maar één goddelijke inspiratiebron is, is de Bijbel logischerwijs consistent. Als er een bepaald thema aan de orde komt zegt één deel van de Bijbel niet het tegenovergestelde van wat een ander deel zegt. In onze uitleg moeten alle dingen die over een onderwerp worden gezegd met elkaar overeenstemmen

Daarnaast kunnen we stellen dat, aangezien de Bijbel zichzelf verklaart en de boodschap consistent is, de Schrift ook duidelijk is. De verschillende schrijvers bouwden in wat zij schreven allemaal op wat anderen schreven en hoe anderen dat begrepen. Wie de Bijbel grondig bestudeert zal ook gaandeweg verschillende delen van de Bijbel steeds beter gaan begrijpen,

waardoor ook andere gedeelten duidelijker voor hem worden. In de loop van de tijd en door studie zullen zo latere geschriften licht werpen op eerdere. Maar de eerdere geschriften kunnen ook de latere verhelderen.

Geestelijke dingen vragen om een geestelijke instelling

Het vierde fundamentele uitlegprincipe van de protestantse hervorming wordt vaak weergegeven met de woorden: 'Geestelijke dingen worden geestelijk onderscheiden', ofwel: *spiritalia spiritualiter examinatur*. Dit voorlaatste beginsel bouwt op de drie eerdere en houdt rekening met het goddelijk/menselijke karakter van de Bijbel. Net zoals de bijbelschrijver een door God geïnspireerd mens was, heeft ook een goede uitlegger van de Bijbel goddelijke inspiratie nodig. Dat wil zeggen dat de hulp van de heilige Geest onmisbaar is voor een goede uitleg van de Bijbel en dat de uitlegger zelf een actief geestelijk leven moet leiden.

Christus is Heer

Er is een vijfde en laatste principe van de protestantse hervorming dat niet altijd in een opsomming als deze wordt opgenomen. Dat beginsel kan worden samengevat als 'Christus is de inhoud en de Heer van de Bijbel'. In de geschiedenis van de interpretatie van de Bijbel is dat onderwerp niet altijd op de juiste manier toegepast. Dat betekent niet dat het principe niet correct is, maar alleen dat sommige toepassingen niet kloppen.

Christus is een onmisbare factor in de vervulling van de wet, de vervulling van de profetieën en van Gods plan voor de schepping. Hij is de spil van Gods zendingsplan en staat centraal in de Bijbel. In het allesomvattende thema van Gods zendingsstrategie, en de met elkaar verweven verhalen van de Grote Strijd en van het verlossingsplan, vormt 'Christus is Heer' het overkoepelende raamwerk van de Bijbel als geheel.

Het idee dat Christus Heer is heeft twee kanten. In de eerste plaats ontdekken wij dat door het kruis Christus het karakter en het wezen van God openbaarde. De dood van Christus—de dood van het goddelijke—liet zien hoe ver God ging in zijn liefde voor de mensheid. Christus' dood maakte in alle opzichten duidelijk dat het Gods belangrijkste bedoeling is om een eeuwige, liefdevolle relatie te hebben met de mensen op aarde. Deze

openbaring van de ware aard van God is de waarheid die Christus door de gehele Bijbel verkondigde.

Het tweede aspect van de boodschap dat Christus Heer is, is dat met de vleeswording van Christus een nieuwe fase was aangebroken in Gods verlossingsplan. Christus werd het hoofd van de kerk en riep zijn volgelingen op hem te dienen en samen met hem het evangelie aan alle naties te brengen. De kerk zet Christus' werk voort totdat Gods zending om contact met mensen te maken is voltooid.

Wanneer we die twee dingen begrijpen wordt de rol van Christus in Gods zendingsplan een gezaghebbend beginsel van bijbeluitleg. Christus en de zending van God moeten de basis zijn, vooral als het gaat om onze interpretatie van het onderwerp dat we gaan bespreken: de inzegening van predikanten. Inzegening moet worden gezien in de context van Christus' roeping (en de aanstelling) van gelovigen als mensen in dienst God, die betrokken zijn bij zijn zendingswerk.

Principe 4: De aard van de uitlegger

Zoals hierboven werd uiteengezet is de Bijbel zowel een goddelijk als een menselijk boek, en de lezer moet een geestelijk ingesteld persoon zijn die door de heilige Geest wordt geleid. De menselijke uitlegger blijft echter een mens en dat wil zeggen dat menselijk redeneren een onmiskenbaar aspect blijft bij bijbeluitleg. Dit levert een natuurlijke spanning op die niet kan worden weggenomen en waaraan we zorgvuldig aandacht moeten besteden.

Het ligt in de aard van de mens om steun en bewijs te willen vinden om de eigen mening te onderbouwen. Wie de Bijbel op een serieuze manier wil interpreteren, moet zich altijd van deze aanvankelijke vooronderstellingen bewust zijn en moet proberen die opzij te zetten en met een open geest speuren naar de boodschap die God in de Schrift heeft gelegd. Praktisch gezien betekent dat dus dat de lezer zijn eigen ideeën moet evalueren en ze dan opzij moet zetten als hij niet wil riskeren tot verkeerde conclusies te komen. Een eerlijke lezer moet proberen de aard van menselijke taal te begrijpen, alsook de mentale processen die een rol spelen bij het lezen en begrijpen van teksten. Daardoor kan de lezer rekening houden met het vaak onderbewuste karakter van de menselijke natuur, zodat hij meer open

kan staan voor de leiding van de Geest. Verder moeten ook de rol van de historische context en van het moment dat de auteur schreef bij een studie van Gods Woord worden gezien. Een begrip van zowel de oorspronkelijke context van de Bijbel en de hedendaagse situatie van de lezer is van vitaal belang voor een goed verstaan van Gods universele boodschap aan de mens. En die universele boodschap moet worden aanvaard en gehoorzaamd.

Met andere woorden: voor een verantwoorde interpretatie van de Bijbel moet een lezer aan drie eisen voldoen: een wens om Gods wil te ontdekken, een besef van de eigen vooroordelen en van de manier waarop de contexten beïnvloeden wat we lezen. En verder moeten we bereid zijn Gods Woord te gehoorzamen en, zo nodig, van mening te veranderen.

Principe 5: Menselijke taal

Nauw gerelateerd aan het vorige principe is dat van de menselijke taal. De Bijbel is het volmaakte Woord van God dat vorm heeft gekregen in onvolmaakte woorden van de mens. Dat heeft tot gevolg dat iedere interpretatie van dit volmaakte Woord oog moet hebben voor zowel het aspect van volmaaktheid als dat van onvolmaaktheid.

De interpretatie van de Bijbel vereist daarom een grondige kennis van de menselijke taal, van teksten en communicatieprocessen en een besef dat de betekenis op heel veel verschillende manieren aan ons kan worden doorgegeven. Het is van groot belang dat wij het onvolmaakte karakter zien van alle menselijke bewoordingen. Daarom is ook studie nodig van de afstand tussen de oorspronkelijke schrijvers en de huidige lezers van de Bijbel. We moeten proberen die afstand te overbruggen maar onszelf er altijd aan herinneren dat die afstand er is.

Elke uitspraak van de Bijbel heeft een dynamisch karakter. Er is een onderlinge samenhang met de literaire en sociale context en die kan niet los worden gemaakt van de taal, de rest van het hoofdstuk, het bijbelboek en de Bijbel als geheel. Wie de Bijbel intensief wil bestuderen moet rekening houden met deze literaire en sociale context, zodat er voldoende basis is voor een goed begrip van de betreffende uitspraak, voor zover ons menselijk verstand ons daartoe in staat stelt. De interpretatie moet dus blijk geven van een uiterste inspanning om het volmaakte Woord van God te begrijpen,

hoewel het weergegeven wordt in onvolmaakte menselijke bewoordingen. Het begrip moet altijd gestuurd worden door de thema's van de Bijbel als geheel, en door dezelfde heilige Geest die de bijbelschrijvers inspireerde.

Principe 6: De oorspronkelijke en de blijvende betekenis

Voortbouwend op het principe van de menselijke taal komen we bij het punt van een oorspronkelijke en een blijvende betekenis. Elk bijbelboek werd geschreven voor een oorspronkelijke doelgroep en de lezer van nu moet over de schouders van die oorspronkelijke lezersgroep meelesen. De oorspronkelijke betekenis, in zijn oorspronkelijke, historische context, levert altijd de primaire betekenis van de tekst. Deze oorspronkelijke betekenis kunnen we ontdekken door middel van een onbevooroordeelde en door de Geest geleide exegese.

Veel ethische geboden overstijgen cultuur en tijd en in veel gevallen is de oorspronkelijke betekenis dezelfde als de betekenis voor de lezers van nu. Maar in andere gevallen is de oorspronkelijke betekenis zo vervlochten met de historische plaatsbepaling, en de situatie en cultuur van destijds, dat de afstand te groot is om een uitspraak zonder meer op een gehoor van vandaag de dag toe te passen. De oorspronkelijke betekenis houdt zijn waarde, maar er is dan verdere studie nodig om te bepalen wat de betekenis voor onze tijd zou kunnen zijn. Naar dit soort studie wordt gewoonlijk verwezen als 'expositie', waarbij men op zoek gaat naar de blijvende principes die in de bijbelse tekst zijn vervat. Deze beginselen zijn tijdloos, overstijgen culturen en blijven altijd geldig.

Principe 7: Het Nieuwe Testament volgt op het Oude

Hoewel de Bijbel moet worden gezien als een geheel, moeten we toch ook oog hebben voor de verschillen in de Bijbel. De zesenzeestig 'boeken' werden geschreven over een periode van vijftienhonderd jaar en logischerwijs is er dus een veelheid van verschillende soorten materiaal. Daarbij moet de bijbeluitlegger ook het verschil tussen het Oude en het Nieuwe Testament in gedachten houden.

Enerzijds is er een grote mate van eenheid tussen deze twee testamenten: dezelfde God, hetzelfde grootse thema van het de kosmische strijd en Gods

verlossingsplan, sterke dwarsverbindingen in de vorm van profetie en vervulling, en de erkenning van de eeuwige geldigheid van de oudtestamentische geschriften door de schrijvers van het Nieuwe Testament. Aan de andere kant is er ook verschil. Het Nieuwe Testament is werkelijk een ‘nieuw testament’. Het vertelt ons over een nieuw verbond tussen God en de mens, dat verzegeld werd met het bloed van Jezus Christus. Tal van oudtestamentische instellingen—zoals het volk Israël, de tempel, de offerdienst, het koninkrijk en het priesterschap en de ceremoniële wet—zijn naar een ander niveau getild, vervangen of afgeschaft.

De bijbeluitleg moet rekening houden met deze rol van het Nieuwe Testament. Het tijdperk van de kerk, met Christus als haar hoofd, vervangt het tijdperk van Israël, samen met veel instellingen, gewoonten en wetten.

Principe 8: Niveaus van interpretatie

In het algemeen gesproken zijn er drie niveaus van bijbeluitleg: exegese, expositie of uitleg, en toepassing. Deze drie lagen bouwen op elkaar en vullen elkaar aan.

In de exegese proberen we de oorspronkelijke betekenis van een tekst te ontdekken. Dat vraagt om een zorgvuldig lezen in de oorspronkelijke talen, als basis voor een intensieve studie van de betekenis van de teksten. De exegese begint met de kleinste bouwstenen, met de afzonderlijke woorden en eindigt bij het grootste geheel, de gehele Bijbel. Bij deze analyse staat de oorspronkelijke betekenis in de oorspronkelijke literaire en sociale context en in de oorspronkelijke situatie voorop.

De uitleg (expositie) bouwt voort op de exegese en zoekt naar de algemene, blijvende principes in de tekst. Het doel is daarbij niet om de oorspronkelijke betekenis te ontdekken, maar het geloof te sterken van de hedendaagse lezer en de boodschap te vinden die God daarin heeft voor de kerk van nu.

Bij de toepassing worden de principes en de boodschap van de exegese en de expositie vertaald naar leerstellingen en naar de praktijk. De toepassing stuurt het leven van de individuele gelovige en van de kerk als geheel, ten aanzien van de dagelijkse keuzes van de individuele mens en de organisatorische structuur van de kerk en de wijze waarop de kerk haar leer formuleert.

Principe 9: Ellen G. White

Adventisten geloven dat Ellen G. White een bijzondere rol speelt bij de interpretatie van de Bijbel. De Adventkerk erkent dat haar geschriften profetisch gezag hebben en troost, leiding, onderricht en correctie bieden. Maar dat neemt niet weg dat de kerk ervan overtuigd blijft dat de Bijbel de enige maatstaf is voor alles wat de kerk leert en praktiseert, en dat we daarin het enige betrouwbare verslag vinden van Gods daden. Door haar geestelijke gave kunnen de geschriften van Ellen White echter een fundamentele bijdrage leveren aan de toepassing van de bijbelse beginselen in leer en praktijk, waarbij vaak een aanvullend licht wordt geworpen op wat de Bijbel zegt.

Principe 10: Lezen wat er letterlijk staat is vaak niet voldoende

Dikwijls is de gemakkelijkste en simpelste benadering ook de beste. De Bijbel is in wezen duidelijk en in veel gevallen—vooral als we lezen om geestelijk te worden gesticht—is het goed om gewoon te lezen wat er staat. Maar er zijn ook gevallen waarin verdere studie een beter begrip oplevert. In haar boek *Karaktervorming* geeft Ellen White ook aan dat er achter de letterlijke woorden van een tekst vaak een diepere betekenis schuilgaat, en dat de geduldige en zorgvuldige lezer rijk beloond wordt. Gecomplieerde theologische thema's, in het bijzonder, vereisen uitgebreide en diepgaande studie.

En verder

Deze tien principes vormen de basis van deze studie over het onderwerp van inzegening. Sommige daarvan zijn mogelijk nieuw voor u, terwijl u met andere al wel bekend was. Verschillende van deze principes past u waarschijnlijk al toe bij uw eigen bijbelstudie. De theologie van inzegening die we gaan bespreken bouwt voort op de ideeën die opgesloten liggen in deze principes. Bij het verder lezen in dit boek zult u zien dat we de lijn van de bijbelse geschiedenis zullen volgen en zo de bouwstenen vinden voor onze theologie van inzegening. Wij moeten het thema van inzegening een plaats geven in het theologische raamwerk van Gods zendingsstra-

tegie en steeds in gedachten houden dat Christus de Heer en de inhoud is van de Bijbel.

Al lezend zult u zien hoe we rekening houden met wat de verschillende boeken en auteurs van de Bijbel zeggen en door middel van de exegese van een aantal belangrijke passages zullen we de fundamentele, blijvende principes van de inzegening blootleggen. Nadat we de rol en de theologie van inzegening in de kerk en in de bijbelse traditie hebben gezien, zullen we de principes van inzegening toepassen op onze kerk van vandaag.

Maar nu gaan we naar het eerste begin, naar het boek Genesis.

Hoofdstuk 2

Het begin van Gods zendingsplan

Bij onze studie van het onderwerp van inzegening moeten we het centrale thema van de Bijbel steeds in gedachten houden—Gods plan voor de mensheid. Ieder bijbelgedeelte en elke bron uit de tradities van de kerk zullen we bezien vanuit de plaats die zij hebben binnen dit centrale thema. Er zijn heel wat verschillende termen die we in verband met dit thema zouden kunnen gebruiken, maar wij hebben daaruit ‘het zendingsplan van God’ of ‘Gods zendingsstrategie’ gekozen. We zullen die aanduiding afwisselend gebruiken. Het is het haakje waaraan we een gecompliceerd idee willen hangen dat al op te veel verschillende manieren is gedefinieerd.

Een aspect van Gods zendingsplan is de openbaring van Gods karakter, zijn wil en bedoeling. Alles in de schepping en in de geschiedenis van het mensdom laat Gods plan, en zijn liefdevolle karakter, zien aan het universum. De Bijbel verwijst hiernaar met uiteenlopende uitdrukkingen: Gods liefde, Gods koninkrijk of de nieuwe aarde.

Maar er is ook een andere kant aan Gods zendingsstrategie: een macht die tegenover hem staat. Deze macht van duisternis en kwaad staat tegenover Gods plan dat gemarkeerd wordt door liefde. We zien deze tegenstelling het duidelijkst in de Bijbel wanneer we lezen over het kosmische conflict tussen God en Satan, maar we zien eigenlijk overal in de Bijbel wel tonelen van oordeel en wraak.

Gods zendingsplan kan wellicht het beste worden samengevat als een plan om verlossing te brengen. Gods uiteindelijke doel in zijn aandeel in deze ‘grote strijd’ is de redding van de mensheid: het herstel van de verbroken relatie tussen hem en de mens. In dit plan toont God zijn trouw, liefde en zorg voor de mensheid.

Al deze aspecten van Gods zendingsstrategie zijn van cruciaal belang voor een goed verstaan van de Bijbel als geheel. Zij bepalen hoe wij het bijbelverhaal lezen, met name dat van de geschiedenis van de schepping.

Gods zedingsplan in Eden

In het begin schiep God de hemel en de aarde. Op de zesde dag schiep hij de eerste mensen en op de zevende dag vierde hij met hen de sabbat. Deze scheppingsdaad was de eerste stap in Gods zedingsplan. God schiep een ontmoetingsplaats voor hem en de mens, een plaats die gekenmerkt werd door samenwerking en gemeenschap, waar de mens God kon vereren. God schiep voor zichzelf een thuis tussen de stervelingen. Dat was het doel van zijn schepping.

Deze eerste stap—de schepping van mensen—was een essentieel onderdeel van Gods plan:

God zei: ‘Laten wij mensen maken die ons evenbeeld zijn, die op ons lijken; zij moeten heerschappij voeren over de vissen van de zee en de vogels van de hemel, over het vee, over de hele aarde en over alles wat daarop rondkruipt.’ God schiep de mens als zijn evenbeeld, als evenbeeld van God schiep hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep hij de mensen. Hij zegende hen en zei tegen hen: ‘Wees vruchtbaar en word talrijk, bevolk de aarde en breng haar onder je gezag: heers over de vissen van de zee, over de vogels van de hemel en over alle dieren die op de aarde rondkruipen’ (*Genesis 1:26–28*).

Dit tekstgedeelte verhaalt Gods schepping van de eerste mensen, maar ook zijn opdracht aan hen. God schiep de mensen naar zijn beeld. Er was dus iets dat God en de mens gemeen hadden. Een van die dingen wordt in dit tekstgedeelte genoemd: de mens krijgt ‘gezag’.

God heeft uiteraard gezag over de gehele schepping. Hij maakte immers alles. Maar toen hij mensen schiep gaf hij ook aan hen gezag, namelijk over alle andere geschapen wezens. Dit idee wint aan kracht tegen de achtergrond van de cultuur van bijbelse tijden. Deze zelfde uitdrukking

van ‘een beeld zijn van’ iets, werd vaak gebruikt om afgeleid gezag aan te duiden. Ditzelfde soort taalgebruik is te vinden in verband met zonen, vertegenwoordigers en bestuurders.

In het scheppingsverhaal lezen we hoe de mens gezag ontving over de andere schepselen en daarbij dus in feite Gods vertegenwoordiger werd in de schepping. Met andere woorden: de mens—die in voortdurend contact leeft met God—werd de middelaar tussen God en zijn schepping. De eerste man en de eerste vrouw kunnen we dus zien als zijnde in dienst van God ten behoeve van de aarde. Zij waren de eersten in een lange rij van het ‘koninklijk priesterschap’ dat doorgegeven zou worden aan Israël, de kerk en de rest van de Godsgetrouwen in de tijd van het einde, tot er ten slotte een nieuwe schepping is. Door middel van hun contact met God en hun deelhebben aan Gods schepping in hun zorg daarvoor, en door hun onderlinge band en hun nageslacht, werden zij middelaars tussen God en de wereld: zij weerspiegelden het koningschap van God over—en zijn tegenwoordigheid in—de schepping.

Volgens het scheppingsverhaal van Genesis 1:1–2:4a, werd de mens—als man en vrouw—geschapen om ‘ambtsdragers’ te zijn in Gods dienst, als dienaren en bemiddelaars. Dit was Gods ideaal voor de mensheid, maar helaas was het een ideaal dat—als gevolg van de daden van de mens—al heel snel zou stranden.

Het tweede scheppingsverhaal

In de eerste twee hoofdstukken van Genesis vinden we twee scheppingsverhalen. Het eerst dat we zojuist hebben besproken beschrijft de schepping van de wereld in het algemeen. Het tweede verhaal focust op de schepping van de mens. Natuurlijk horen die twee verhalen bij elkaar en beïnvloeden zij elkaar. Het eerste verhaal geeft ons de context waarbinnen we het tweede dienen te lezen. In het eerste verhaal gaat, in het kader van deze studie, onze aandacht vooral uit naar het feit dat de eerste mensen (de man zowel als de vrouw) in dienst stonden van God door middel van het gezag dat zij kregen over de schepping.

Op basis van dit ideaal van gelijkheid tussen man en vrouw, begint het tweede scheppingsverhaal met een aarde die nog onvruchtbaar is, ‘want

God had het nog niet laten regenen op aarde, en er waren geen mensen om het land te bewerken' (Genesis 2:5). God schiep de eerste mens met gebruikmaking van het stof, blies de adem in zijn neus en maakte hem tot een levend wezen (Genesis 2:7). God plantte een tuin voor de mens en vanaf dat punt is het kennelijk aan de mens om de opdracht, die hij volgens het eerste scheppingsverhaal kreeg, uit te voeren. Hij krijgt als opdracht: 'Wees vruchtbaar en word talrijk, bevolk de aarde en breng haar onder je gezag' (Genesis 1:28).

En hierna lezen we het volgende:

God, de Heer, dacht: Het is niet goed dat de mens alleen is, ik zal een helper voor hem maken die bij hem past. Toen vormde hij uit aarde alle in het wild levende dieren en alle vogels, en hij bracht die bij de mens om te zien welke namen de mens ze zou geven: zoals hij elk levend wezen zou noemen, zo zou het heten. De mens gaf namen aan al het vee, aan alle vogels en alle wilde dieren, maar hij vond geen helper die bij hem paste. Toen liet God, de Heer, de mens in een diepe slaap vallen, en terwijl de mens sliep nam hij een van zijn ribben weg; hij vulde die plaats weer met vlees. Uit de rib die hij bij de mens had weggenomen, bouwde God, de Heer, een vrouw en hij bracht haar bij de mens. Toen riep de mens uit:

*'Eindelijk een gelijk aan mij,
mijn eigen gebeente,
mijn eigen vlees,
een die zal heten: vrouw,
een uit een man gebouwd.'*

Zo komt het dat een man zich losmaakt van zijn vader en moeder en zich hecht aan zijn vrouw, met wie hij één van lichaam wordt. Beiden waren ze naakt, de mens en zijn vrouw, maar ze schaamden zich niet voor elkaar (*Genesis 2:18–25*).

In dit tweede scheppingsverhaal schept God eerst de man en daarna de dieren. Hij zag dat de man zijn opdracht niet alleen kon vervullen en daarom schiep hij vervolgens de vrouw. We zouden kunnen veronderstellen dat de vrouw dus wel ondergeschikt moet zijn aan de man, omdat zij later werd geschapen. Maar volgens deze redenatie zou de vrouw ook lager in rang zijn dan de dieren. Dat kan niet zo zijn, want zowel aan de man als aan de vrouw werd gezag gegeven over de schepping.

Dit verhaal is niet bedoeld om een rangorde of graad van belangrijkheid in de schepping aan te duiden, maar om de oorspronkelijke taak van de man en de vrouw te definiëren. De man werd gemaakt uit het stof van de aarde en zijn oorspronkelijke taak was het bewerken van de aarde. De vrouw, daarentegen, werd uit de man gemaakt. Haar oorspronkelijk taak was de partner te zijn van de man. Toen de man zag dat zij 'vlees van zijn vlees' was, erkende hij hun volledige gelijkheid. Beiden waren zij door God geschapen en afhankelijk van God. Beiden kregen hun opdracht van God. En hoewel hun oorsprong verschilde, deelden zij in hetzelfde vlees en gebeente.

Je zou zelfs kunnen zeggen dat de schepping van de vrouw het hoogtepunt vormt van het scheppingsverhaal. De vrouw werd door God uit een andere mens geschapen en dat was ook de manier waarop de mensheid haar opdracht zou gaan vervullen om vruchtbaar te zijn en talrijk te worden: de voortplanting. Het ontstaan van de vrouw onderstreept daarom haar volmaaktheid in Gods ideaal voor de mensheid.

De zondeval

Droevig genoeg zou de volmaakte toestand van de mens in Eden niet eeuwig voortduren. De daden van de eerste mensen brachten schuld en schaamte in de schepping:

De vrouw keek naar de boom. Zijn vruchten zagen er heerlijk uit, ze waren een lust voor het oog, en ze vond het aanlokkelijk dat de boom haar wijsheid zou schenken. Ze plukte een paar vruchten en at ervan. Ze gaf ook wat aan haar man, die bij haar was, en ook hij at ervan (*Genesis 3:6*).

God verbood de eerste mensen te eten van een bepaalde boom (Genesis 2:16, 17), maar de vrouw zag de vrucht van die boom en wilde er graag van proeven. De man wist net zo goed wat God had verboden als de vrouw, maar toch at ook hij van de vrucht. Later gaf de man zijn vrouw en zelfs God de schuld (Genesis 3:12). Maar zowel de man als de vrouw waren schuldig en het eten van de vrucht bracht meteen schaamte in de wereld:

Toen gingen hun beiden de ogen open en merkten ze dat ze naakt waren. Daarom regen ze vijgenbladeren aan elkaar en maakten er lendenschorten van (*Genesis 3:7*).

Met gebruikmaking van bladeren die ze vlak bij zich hadden, maakten de man en zijn vrouw kleding om hun naaktheid te bedekken. Toen de Heer hen opzocht, verborgen zij zich, vanwege schuldgevoel en uit schaamte (Genesis 3:8). Toen riep God hen en begon wat je een rechtszaak zou kunnen noemen. God ondervroeg de beklagden en sprak daarna een oordeel uit. Hij vervloekte de slang en de aarde (Genesis 3:14, 17) en vonnistte eerst de vrouw en vervolgens ook de man:

Tegen de vrouw zei hij:

‘Je zwangerschap maak ik tot een zware last,
zwoegen zul je als je baart.

Je zult je man begeren,
en hij zal over je heersen.’

Tegen de mens zei hij:

‘Je hebt geluisterd naar je vrouw,
gegeten van de boom die ik je had verboden.

Vervloekt is de akker om wat jij hebt gedaan,
zwoegen zul je om ervan te eten,
je hele leven lang.

Dorens en distels zullen er groeien,
toch moet je van zijn gewassen leven.

Zweten zul je voor je brood,
totdat je terugkeert tot de aarde, waaruit je bent genomen:

stof ben je, tot stof keer je terug.'

(Genesis 3:16–19)

Bij het lezen van deze twee vonnissen valt ons gelijk op dat het oordeel over de vrouw, met slechts vier regels, veel korter is dan dat over de man. Er zit een prachtige logica in deze vier dichtregels. De eerste twee regels horen bij elkaar, en dat is ook het geval met de laatste twee.

Gods oordeel luidt dat de vrouw pijn zou ervaren bij het krijgen van kinderen. Dat zou in de weg kunnen staan van Gods opdracht om zich te vermenigvuldigen en betekende dat de vrouw hulp nodig zou hebben gedurende haar zwangerschap en bij haar bevalling. En hier sluit het tweede deel van het vonnis bij aan. Doordat de vrouw naar de man zou blijven verlangen was de voortplanting gewaarborgd. Dit verlangen is bedoeld als iets goeds, wat blijkt uit het voorzetsel 'maar' in de oorspronkelijke tekst. Wanneer de vrouw pijn zou leiden, was de man er om haar te verzorgen en te beschermen. Dat was hoe de man over haar zou 'heersen'.

Het werkwoord dat in de NBV als 'heersen' is vertaald heeft bepaalde nuances die we moeten onderscheiden. Als basis voor die bewering kunnen we naar drie situaties kijken waar het boek Genesis hetzelfde werkwoord op dezelfde manier gebruikt. In Genesis 1:16–18 lezen we dat de zon en de maan 'heersen' over de dag en de nacht. In dit geval is duidelijk dat bedoeld wordt dat de zon en de maan de dag en de nacht begrenzen en bepalen. Het is moeilijk je voor te stellen dat de zon en de maan letterlijk de baas zijn van de dag en de nacht, maar het is gemakkelijk te begrijpen dat zij er verantwoordelijk voor zijn en er zorg voor dragen. In Genesis 24:2 wordt ons verteld dat de dienstknecht van Abraham heerste ('het beheer had') over alles wat Abraham bezat. Natuurlijk heerste hij niet in absolute zin over Abrahams bezit en kon hij er niet mee doen wat hij wilde. Hij zorgde voor Abrahams bezittingen en droeg er verantwoordelijkheid voor. En zo lezen we ook dat Jozef 'regeerde' (heerste) over heel Egypte (Genesis 45:8, 26). Jozef had weliswaar een heel hoge positie, maar hij was niet degene die over Egypte heerste. Die rol had die farao. Jozef zorgde voor het welzijn van Egypte en droeg daarvoor verantwoordelijkheid.

We zien daaruit dus heel duidelijk dat het ‘heersen’ van de man over de vrouw geen kwestie was van de baas zijn. De man was verantwoordelijk voor de vrouw en zorgde voor haar. Genesis doet geen enkele poging om een rangorde te creëren tussen man en vrouw, maar probeert eerder de noodzakelijke wederzijdse afhankelijkheid te tonen. De man kreeg hulp van de vrouw om Gods opdracht te kunnen vervullen en de vrouw had de man nodig om haar te beschermen en voor haar te zorgen.

Het oordeel over de man in Genesis 3:16–19 heeft minder te maken met deze studie dan het oordeel over de vrouw. Het veel langere vonnis voor de man belooft hard werk en de dood—een lot dat alle mensen treft.

Een nieuwe bemiddelingsrol

Nadat God het oordeel over de man en de vrouw had uitgesproken was er voor hen geen plaats meer in de hof van Eden, maar toch stuurde God hen niet abrupt weg zonder voorzieningen te treffen:

God maakte voor de mens en zijn vrouw kleren van dierenvellen
en trok hun die aan (*Genesis 3:21*).

In een daad die de veranderingen ten gevolge van de zonden liet zien, bedekte God de schaamte van de mens. De man en de vrouw probeerden dat te doen met behulp van boombladeren, maar God overschreed een belangrijke grens en gebruikte dierenvellen. We vinden hier een heel specifiek woordgebruik in de Bijbel dat een unieke gebeurtenis markeert. Het is een daad die indirect verwijst naar de dood en het vergieten van bloed.

Deze beslissende daad—de eerste keer dat bloed wordt vergoten—moet gezien worden als een voorafschaduw van de nieuwe behoefte aan bemiddeling die de mens nu had. In Eden verkeerden de eerste mensen in de constante tegenwoordigheid van de Heer. Zij konden de middelaars zijn ten opzichte van de schepping, zonder dat ze zelf een dergelijke bemiddeling nodig hadden. Maar nu ze uit Eden waren verwijderd hadden ze ook zelf behoefte aan bemiddeling en verzoening. Het vergieten van bloed—eerst dat van de dieren en later dat van Jezus—was nodig om opnieuw verzoening te bewerkstelligen.

Na deze laatste zorgzame daad besloot God dat de mens Eden moest verlaten:

Toen dacht God, de Heer: Nu is de mens aan ons gelijk geworden, nu heeft hij kennis van goed en kwaad. Nu wil ik voorkomen dat hij ook vruchten van de levensboom plukt, want als hij die zou eten, zou hij eeuwig leven. Daarom stuurde hij de mens weg uit de tuin van Eden om de aarde te gaan bewerken, waaruit hij was genomen (*Genesis 3:22, 23*).

De mens, die nu kennis had van goed en kwaad, was niet langer geschikt om de priesterlijke functie uit te oefenen die hij bij de schepping had gekregen. Doordat de eerste mensen nu over kennis beschikten die hun status overtrof, konden zij niet langer in Eden blijven als middelaars. Zij werden uit Eden verwijderd. Zij gingen verder met hun bemiddeling ten opzichte van de aarde, maar met één groot verschil: zoals werd gesymboliseerd door hun kleding van dierenvelen hadden zij nu zelf verzoening en bemiddeling nodig.

Wat er ook veranderd mocht zijn na de zondeval, God en zijn zendingsplan blijven gelijk. God verandert zijn zendingsstrategie niet vanwege een menselijke daad. Hij verandert alleen de methode die hij zal gebruiken. Omdat mensen na de zondeval niet langer als middelaars tussen God en de schepping konden fungeren was een nieuwe fase in Gods zendingsstrategie nodig geworden.

Eden in de bijbelse theologie

32

Bij het traceren van het thema van inzegening door de Bijbel en door de geschiedenis zullen we steeds terugkeren naar Gods zendingsplan. We doen dat door middel van wat we ‘bijbelse theologie’ noemen. Dat is het soort theologie dat achterhaalt wat de overkoepelende thema’s zijn in de Bijbel. Zoals we al zagen zouden we naar dit thema kunnen verwijzen als ‘de grote strijd’ of het ‘verhaal van onze verlossing’, maar wij geven hier de voorkeur aan de term ‘zendingsplan van God’.

In de eerste drie hoofdstukken van Genesis ontdekten we het begin en de kern van Gods zendingsplan. In Eden woonden de eerste twee

mensen, een man en een vrouw, in harmonie met God en hadden zij de functie van priesters en heersers. Als priesters stonden ze als middelaars tussen God en zijn schepping en als 'heersers' dienden zij de schepping en zorgden zij ervoor. Dat is de blauwdruk van Gods uiteindelijke plan: een heiligdom waar de mens dichtbij hem kan wonen. In dat plan bemiddelt de mens Gods koningschap en aanwezigheid in de schepping, door middel van zijn manier van leven en werken, zijn voeding, sabbatsrust, relaties en voortplanting. Helaas versmalde, als gevolg van wat de mens deed, dit ideaal. En we zullen in de volgende hoofdstukken zien dat, na de zondeval, dit ideaal nog verder versmalde, voordat het ten slotte weer verbreed werd door Christus.

Doordat schuld en schaamte zijn intrede deed in de wereld kon de mens niet langer zo functioneren als God had bedoeld. De slang dreef een wig tussen God en de mens. Hij overtuigde de man en zijn vrouw dat ze niet hoefden te doen waarvoor God hen had geschapen. Zij wilden aan God gelijk zijn in plaats van als middelaars te fungeren. En zo stapten de eerste mensen buiten het ontwerp van Gods zendingsplan.

Na de zondeval veranderde Gods zendingsmethode. Nu was de focus gericht op het teniet doen van de scheiding tussen de mens en God. God nam een aantal maatregelen om voor de mens te zorgen, maar zijn uiteindelijke doel was af te rekenen met de macht van het kwaad, zoals dat in de wereld was geïntroduceerd door de slang.

Als een vooruitblik van zijn doel, maakte God een toespeling op zijn toekomstige oplossing toen hij de slang vervloekte:

‘Vijandschap sticht ik tussen jou en de vrouw,
tussen jouw nageslacht en het hare;
zij verbrijzelen je kop,
jij bijt hen in de hiel’ (*Genesis 3:15*).

Het nageslacht van de vrouw en de slang zouden vijanden zijn. Het nageslacht zou de slang vernietigen, terwijl de slang het nageslacht het leven moeilijk zou maken. Dit ‘nageslacht’ van de vrouw staat natuurlijk voor de gehele mensheid, maar je kunt het ook zo lezen dat het naar specifieke

personen verwijst die het mensdom vertegenwoordigden. We zullen zien dat dit eerst de aartsvader Israël en zijn volgeling moest zijn, maar later erkende men dat dit nageslacht in feite duidde op Christus en zijn volgelingen.

Doordat men zich zou voortplanten zou er uiteindelijk een nageslacht komen dat de zo noodzakelijke harmonie tussen God en de mens zou herstellen. God zou weer opnieuw in de wereld aanwezig zijn. De voortplanting van de mens, die nu zo essentieel was in Gods zendingsstrategie, werd gewaarborgd doordat de vrouw naar de man bleef verlangen en de man voor de vrouw zorgde.

We ontdekken in Genesis hoe Gods zendingsplan gestalte kreeg in reactie op de gebroken natuur van de eerste mensen. De Bijbel volgt die gedachte door de eeuwen heen en laat zien hoe Gods zendingsmethode zich steeds aanpaste aan de veranderende situaties van de mens. Het doel is echter altijd duidelijk: God en de mensheid herenigen, zodat zij in hechte gemeenschap met elkaar kunnen leven.

Hoofdstuk 3

De zondeval van de mensheid

Voordat we tot de kern van onze bespreking van het Oude Testament kunnen komen, is het de moeite waard even kort na te gaan welke gevolgen de zondeval van de mensheid, die in Genesis wordt beschreven, had. De mens bleef weliswaar op aarde leven, maar gescheiden van God. Als we het boek Genesis verder doorlezen zien we dat de bemiddelende, priesterlijke rol van de mens op de voorgrond blijft staan. In feite gaat de eerste passage, nadat de eerste mensen uit Eden waren verwijderd, over priesterlijke activiteiten:

Abel werd herder, Kaïn werd landbouwer. Op een keer bracht Kaïn de Heer een offer van wat hij had geoogst. Ook Abel bracht een offer; van de eerstgeboren dieren van zijn kudde koos hij de mooiste uit. De Heer merkte Abel en zijn offer op, maar voor Kaïn en zijn offer had hij geen oog. Dat maakte Kaïn woedend, zijn blik werd donker (*Genesis 4:2b-5*).

Volgens het Genesisverhaal waren Kaïn en Abel de eerste twee mensen die werden geboren. Als middelaars tussen God en de wereld bewerkten zij de aarde en zorgden zij voor de schepping om hen heen, maar omdat zij nu een zondige natuur hadden, hadden zij net als hun ouders bemiddeling nodig tussen henzelf en God. Om die bemiddeling vorm te geven, brachten zowel Kaïn als Abel offers aan God.

Maar ten slotte werd alleen het dierenoffer van Abel door God geaccepteerd. De schaamte, schuld en naaktheid van de eerste twee mensen kon niet worden weggenomen door zich te bedekken met boombladeren.

En het offeren van planten was niet toereikend om te bemiddelen in de afstand die door de zondeval tussen God en mens was ontstaan. Het was nu nodig dat bloed werd vergoten.

De patriarchen

Abel en Kaïn waren de eerste vruchten van de voortplanting van de mens, maar het zou niet lang duren of de gehele wereld zou door de mens bevolkt zijn. Genesis bericht ons in de geslachtsregisters over deze voortplanting—en hoe het met de God-gegeven opdracht ging. Uit deze lijsten en uit de verhalen eromheen blijkt dat nu de rol van de vrouw nogal anders was dan vóór de zondeval. In Eden stond de vrouw naast de man. Zij was zijn metgezel en degene die hem hielp. Man en vrouw waren geschapen naar het beeld van God en hadden de opdracht gekregen om samen als middelaars te fungeren. Na de zondeval speelt de vrouw, die nu Eva werd genoemd, haast geen eigen rol. Behalve in de twee berichten waarin zij Kaïn, Abel en Set baart, wordt ze daarna nooit meer genoemd.

Uiteraard moet Eva nog meer kinderen hebben gekregen, onder wie tenminste één dochter. Maar Genesis zwijgt daarover. In het vervolg van het boek Genesis spelen vrouwen een onbelangrijke rol. Geen enkele vrouw wordt in de geslachtsregisters vermeld. De focus in deze lijsten is uitsluitend op mannen gericht. Het lijkt erop dat bijna direct na de zondeval de rol van de vrouw ingrijpend werd beperkt. De zonde van de mens had tot gevolg dat het patriarchale systeem zijn intrede deed, waardoor de gelijkheid van de geslachten, zoals God die geschapen had, verdween.

De zondvloed

Door de jaren heen nam de verwording van de mensheid toe en ten slotte verspreidde het kwaad zich overal. Vanwege de gewelddadige en verschrikkelijke daden van de mensen besloot God alle aardse wezens te vernietigen. Het feit dat er geen goede mensen meer waren die tussen God en de mens konden bemiddelen, maakte God immens verdrietig vanwege had kwaad dat de mensen hadden gesticht.

Ten slotte was er slechts één man die genade kon vinden in Gods ogen: Noach. Opnieuw paste God zijn methoden aan de omstandigheden van

de mens van dat moment aan. Noach kreeg de opdracht de rest van de schepping te redden. God liet Noach weten dat er een wereldomvattende overstroming zou komen en dat hij een boot moest bouwen die groot genoeg was om een paar exemplaren van alle planten en dieren in onder te brengen. Intussen moest Noach zijn boodschap aan de mensen brengen, opdat zo veel mogelijk van hen gered zouden kunnen worden. Op die manier bemiddelde Noach namens God voor de schepping. Maar helaas kreeg niemand, behalve het gezin van Noach, berouw. Op dat kleine groepje na, vernietigde God toen alle mensen.

Het priesterschap van Noach was heel duidelijk een voorafschaduw van de priesters in Israël. Direct nadat hij de ark verliet, deed Noach iets heel priesterlijks:

Noach bouwde een altaar voor de Heer; daarop bracht hij brandoffers van alle reine dieren en alle reine vogels (*Genesis 8:20*).

Dit offer wees vooruit naar de offers die de priesters zouden brengen in het heiligdom. Op soortgelijke wijze was de reddende rol van Noach een verwijzing naar de rol van zowel Israël als de kerk: Israël fungeerde als een volk van priesters ten behoeve van andere volkeren. En in de kerk zijn alle leden geroepen om priesters te zijn in het lichaam van Christus.

Terwijl we vóór de zondeval een voorbeeld hebben van mannelijke en vrouwelijke priesters, zien we na de zondeval alleen mannelijke priesters. De rol van de vrouw was fundamenteel veranderd. De partner van de man, die oorspronkelijk zijn gelijke was, krijgt nu in het Genesisverhaal nog maar nauwelijks aandacht. We merken in plaats daarvan dat zich een patriarchale afstammingslijn ontwikkelde en ook dat de mens tot steeds meer kwaad verviel. Ten slotte was er nog maar één persoon die namens God kon bemiddelen. Noach redde de dieren en planten van deze aarde en bracht als priester offers aan de Heer om zo te bemiddelen tussen de schepping en God.

De volgende halte in onze tocht door de bijbelse berichtgeving over inzegening is bij het volk Israël—in het verhaal van hun tocht door de woestijn naar het beloofde land.

Hoofdstuk 4

Israël: rechters, priesters, oudsten en koningen

De rol van de mensheid als priesters zien we het duidelijkst in het boek Exodus, toen de Israëlieten zich in de woestijn bevonden. Kort nadat zij uit Egypte waren gevlucht, kwam Gods volk aan bij de berg Sinaï. Terwijl het volk in het kampement rond de berg verbleef, ging Mozes naar de berg en hoorde hij de stem van God:

‘Zeg tegen het volk van Jakob, laat de kinderen van Israël weten: “Jullie hebben gezien hoe ik ben opgetreden tegen Egypte, en hoe ik je op adelaarsvleugels gedragen heb en je hier bij mij heb gebracht. Als je mijn woorden ter harte neemt en je aan het verbond met mij houdt, zul je een kostbaar bezit voor mij zijn, kostbaarder dan alle andere volken – want de hele aarde behoort mij toe. Een koninkrijk van priesters zul je zijn, een heilig volk”’(Exodus 19:3b–6).

God verklaarde de Israëlieten tot een koninkrijk van priesters en een heilig volk. Dat was in lijn met zijn verlangen om in gemeenschap met de mens te leven. Zijn woorden impliceerden dat alle Israëlieten priesters zouden zijn en de andere volken zouden dienen. Net zoals in Eden zou er, voor zover het om dit priesterschap ging, geen verschil zijn tussen mannen en vrouwen.

God heerste over dit heilige volk Israël, maar het was onontkoombaar dat er ook menselijke leiders zouden zijn. Daarom werden een aantal functies en instellingen gecreëerd om het volk te leiden en te dienen. Het volk

Israël kende in het Oude Testament vier belangrijke functies, die allemaal van belang zijn bij onze studie van het thema van inzegening. We zullen bij elk daarvan afzonderlijk stilstaan. In de eerste plaats kijken we naar de rechters en oudsten aan wie Mozes bepaalde taken delegeerde. In de tweede plaats schenken we aandacht aan de priesters die nauw verbonden waren met het heiligdom en tussen God en de Israëlieten bemiddelden. De derde functie die we onder de loep zullen nemen heeft te maken met de bijzondere omstandigheden waaronder Mozes zijn opvolger, Jozua, benoemde. En ten slotte zullen we de instelling van het koningschap bezien.

Oudsten en rechters

Al heel spoedig na de uittocht uit Egypte werd duidelijk dat het volk Israël te groot was geworden om alleen door Mozes te kunnen worden geleid. Hij was in alle kwesties zowel de leider van het volk als hun rechter. Dat betekende in de praktijk dat hij de gehele dag, van de morgen tot de avond, voor niets anders tijd had dan het houden van rechtszittingen. Aan die tijdrovende situatie moest een einde komen.

Mozes' schoonvader Jetro had als eerste een duidelijke mening over de enorme stress waaronder Mozes leed. 'Je zult er nog onder bezwijken', zei hij tegen Mozes in Exodus 18:18, 'en de mensen die bij je komen ook. Dit is een veel te zware taak voor je, je kunt die niet alleen aan.' Om ervoor te zorgen dat Mozes er niet onderdoor zou gaan, hielp Jetro zijn schoonzoon bij het opzetten van een structuur die het besturen van het volk veel efficiënter zou maken:

'Jij moet het volk bij God vertegenwoordigen en hun geschillen aan hem voorleggen. Prent hun zijn wetten en voorschriften in en leer hun welke weg ze moeten bewandelen en welke plichten ze moeten vervullen. Maar zoek daarnaast onder het volk een aantal doortastende, vrome mannen, die betrouwbaar zijn en zich niet laten omkopen, en geef hun de leiding over groepen van duizend, van honderd, van vijftig en van tien. Zij moeten altijd over het volk rechtspreeken. Belangrijke geschillen leggen ze aan jou voor, in minder belangrijke geschillen doen ze zelf uitspraak.

Zij zullen je last verlichten door die samen met jou te dragen. Als je het op deze manier aanpakt, en als God het wil, kun je het volhouden en kunnen al die mensen tevreden naar hun tenten gaan' (*Exodus 18:12–23*).

Jetro stelde voor dat er een rangorde (hiërarchie) van rechters en oudsten zou worden gevormd, een procedure die wel iets lijkt op onze huidige inzegeningspraktijk. Allereerst zouden de gegadigden worden geselecteerd op basis van specifieke kwaliteiten: ze moesten doortastende, vrome en betrouwbare mannen zijn. Maar bovenal moesten ze Godvrezend zijn. Deze functionarissen werden dus gekozen op basis van hun karakter en geestelijke instelling. Ten tweede, kregen deze rechters en oudsten welomlijnde taken. Zij zouden dienst doen als leiders van het volk en namens Mozes, dus eigenlijk namens God, rechtspreken. In de derde plaats kregen de oudsten en rechters taken die hen door God waren bevolen. Jetro koos de oplossing van het delegeren van werk, maar bij zijn advies voerde hij alleen dingen in die God goedkeurde.

Uit het verdere verhaal blijkt dat God het plan om oudsten te benoemen steunde. Na enige tijd begonnen de Israëlieten echter te klagen over hun monotone dieet. Zij kregen genoeg van het manna en wilden vlees hebben. Mozes raakte bijna wanhopig en hij leek de stress van het leiden van het volk, zonder hulp van anderen, niet meer te kunnen verdragen. Hij beklagde zich bij de Heer over de zwaarte van zijn taak en smeekte om een oplossing.

God hoorde zijn smeken en antwoordde hem:

40

‘Breng zeventig van de oudsten van Israël bijeen van wie je weet dat ze hun taak als opzichter van het volk goed vervullen, en laat hen naar de ontmoetingstent komen om zich daar bij je te voegen. Ik zal neerdalen om daar met jou te spreken, en een deel van de geest die op jou rust zal ik op hen overdragen. Dan kunnen zij samen met jou de last van het volk dragen en hoef je dat niet langer alleen te doen' (*Numeri 11:16–17*).

Mozes luisterde naar God:

Mozes ging naar buiten en bracht de woorden van de Heer aan het volk over. Daarna bracht hij zeventig oudsten van het volk bijeen en stelde hen rond de tent op. Toen daalde de Heer af, in de wolk. Hij sprak tot Mozes en droeg een deel van de geest die op hem rustte, op de zeventig oudsten over. Zodra de geest op hen rustte begonnen ze te profeteren. Dat is daarna niet opnieuw gebeurd (*Numeri 11:24-25*).

Je zou deze gebeurtenis kunnen zien als een soort inzegening. De oudsten ontvangen de geest en werden gewijd voor hun leiderstaak. Natuurlijk waren de oudsten geselecteerd op basis van hun karakter en hun geestelijke instelling en volgens Exodus 18 waren sommige van deze oudsten door Mozes zelf gekozen. Maar er zijn drie belangrijke verschillen met de manier waarop adventisten in onze tijd de inzegening praktiseren en beschouwen. Deze verschillen schuilen in de taak, het unieke van de situatie en het inzegeningritueel

Het meest in het oog springende verschil tussen de twee toepassingen van inzegening of wijding is de afwezigheid van een ritueel. Mozes kreeg de opdracht de oudsten rond de tent der samenkomst te laten wachten. Op het moment dat God zelf zou kiezen zou hij komen en hen vervullen met zijn Geest. Er wordt geen melding gemaakt van enig ritueel waarmee hun wijding gepaard ging. Er was geen sprake van handoplegging en er was geen menselijke inbreng (behalve dan het feit dat tegen de oudsten werd gezegd dat ze rond de tent bijeen moesten komen). Dit bericht in Numeri laat ons een charismatische introductie tot de betreffende functie zien, waarbij God deze mannen wijdt zonder dat er mensen aan te pas komen.

De andere twee verschillen tussen de wijding in Numeri 11 en de huidige adventistische praktijk zijn minder in het oog springend maar toch heel belangrijk. In Numeri kregen de oudsten een positie van leiderschap. Het ging om oudsten en rechters, dat wil zeggen: om 'burgerlijke' functies. Ze werden niet gewijd voor een godsdienstige taak. Bovendien was deze wijding een eenmalige gebeurtenis. De zeventig oudsten ontvingen de

geest, maar hoewel hun opvolgers ongetwijfeld ook eenzelfde ervaring hadden, was er geen sprake van eenzelfde ceremonie. Dit was een unieke gebeurtenis, eenmalig in de geschiedenis.

Jetro sprak in Exodus 18 over mannen en er is geen enkele expliciete verwijzing naar vrouwen onder de vroegste oudsten en rechters. Daarbij wordt het patriarchale systeem gevolgd, dat spoedig na de zondeval zijn intrede deed. In de verhoudingen van die tijd is het niet meer dan logisch dat de leiders overwegend mannen zouden zijn. Maar er waren uitzonderingen. Miriam, de zuster van Mozes, had heel duidelijk een leidende rol binnen het volk Israël. God richtte zich in het bijzonder tot Mozes, Aäron en Miriam als de drie leiders van Israël, toen hij over de instelling van de profeten sprak (Numeri 12:4–8). Later noemde hij, toen hij tot de profeet Micha sprak, opnieuw de naam van Miriam als een van de drie personen die de Israëlieten uit de slavernij leidden (Micha 6:4). En Miriam was bepaald niet de enige vrouwelijke leider van Israël. Debora, bijvoorbeeld, was zowel een profetes als een rechter die rechtszittingen hield en zelfs als legerleider fungeerde (Rechters 4:4–23). En Hulda was in dit verband nog weer een andere profetes (2 Koningen 22:11–14, 2 Kronieken 34:22).

Zelfs in deze sterk patriarchale maatschappij riep God vrouwen tot posities van algemeen en godsdienstig leiderschap. De meeste leiders waren inderdaad mannen, maar het feit dat er ook vrouwelijke leiders waren—in weerwil van de culturele normen van die tijd—laat zien dat het Oude Testament vrouwen zeker niet uitsluit van posities van leiderschap. Binnen de cultuur van die tijd werden vrouwen gemakkelijker aanvaard in een profetische rol en als ‘wijze’ vrouwen (zie Joël 2:28–32), maar zelfs in posities van leiderschap en op het slagveld konden vrouwen die door God waren geroepen niet worden genegeerd.

In het Oude Testament waren de oudsten en rechters dus ‘burgerlijke’ leiders. En hoewel het overwegend mannen waren, waren er toch ook van tijd tot tijd vrouwen met dergelijke functies. Daarnaast moeten we niet vergeten dat de oorspronkelijke zeventig oudsten de geest ontvingen tijdens een unieke gebeurtenis, waarin mensen geen rol speelden. Deze gebeurtenis, waaraan geen ritueel was verbonden, werd later niet meer op dezelfde wijze herhaald. Om die reden kan de wijding van de oudsten in

Numeri 11 dan ook niet in verband worden gebracht met de hedendaagse inzegening van predikanten in de Adventkerk.

Priesters en levieten

Israël als geheel was een heilig volk van priesters. Maar God gaf daarnaast toch ook aan bepaalde Israëlieten een specifieke priesterlijke functie. De reden waarom dit nodig was, voert ons terug naar de tijd van de zondeval. De eerste mensen bemiddelden tussen God en de schepping, maar had ook bemiddeling nodig tussen hemzelf en God. De Israëlieten bemiddelden tussen God en de wereld, terwijl de priesters, door middel van de heilighedomsdiensten, middelaars waren tussen God en de Israëlieten.

De Heer koos de stam van de levieten om deze priesterlijke taken binnen het volk Israël te vervullen (Numeri 8:5). Hun priesterwijding begon met een rituele wassing en het scheren van 'hun gehele lichaam' (Numeri 8:7).

Na twee jonge stieren en een reinigingsoffer van graan te hebben voorbereid moest Mozes het volgende doen:

Draag de levieten op om naar de ruimte voor de ontmoetingstent te gaan en roep de voltallige gemeenschap van Israël bijeen. Wanneer je de levieten zo voor de Heer hebt gebracht, moeten de Israëlieten hun de hand opleggen en moet Aäron hen namens de Israëlieten als offergave aan de Heer aanbieden; zij zijn bestemd voor de dienst van de Heer. Laat de levieten hun hand op de kop van de jonge stieren leggen, en draag daarna de ene stier als reinigingsoffer en de andere als brandoffer aan de Heer op om verzoening voor de levieten te bewerken. Stel de levieten ter beschikking van Aäron en zijn zonen en bied hen als offergave aan de Heer aan (*Numeri 8:9–13*).

Deze ceremonie vertelt ons over de bijzonderheden bij de wijding van de levieten. Zij werden ceremonieel gereinigd en vervolgens gewijd voor hun dienst in het heiligdom (en later in de tempel). Het gehele volk Israël legde hun handen op de levieten. Op dat moment bracht Aäron een brandoffer, en nu waren de levieten gereed voor hun functie. In deze ceremonie is geen

sprake van gebed en zelfs de geest van God wordt niet genoemd. Hoewel deze praktijk kan worden vergeleken met de gebruikelijke handoplegging bij de inzegening van predikanten in de Adventkerk, maakt de afwezigheid van gebed toch een fundamenteel verschil.

De levieten stonden als de rituele vertegenwoordigers van de Israëlieten voor God. God had de levieten aangewezen om alle *eerstgeborenen* in Israël te vervangen (Numeri 8:16–18), en daarmee waren zij dus een vervanging van *alle* Israëlieten. Door de handoplegging aanvaardden de Israëlieten de levieten als hun vertegenwoordigers, en de levieten accepteerden dat zij in het heilighdomsstelsel de vervangers waren van alle andere Israëlieten.

Net zoals de wijding van de oudsten en rechters in Numeri 11, was ook de wijding van de levieten een unieke gebeurtenis waarbij de rol van de stam van Levi als geheel vooropstond en de focus niet was op elke afzonderlijke leviet. De levieten ontvingen hun functie vanwege hun afstamming en daarom was verdere wijding van individuele levieten niet nodig. Hoewel nieuwe priesters en levieten door de eeuwen heen zichzelf ritueel moesten reinigen, werd de handoplegging nooit herhaald. De ceremonie die in Numeri 8 wordt beschreven hoefde dus slechts één keer plaats te vinden en vanaf dat moment functioneerden de levieten als de eerstgeborenen in Israël.

Uiteraard waren er ook vrouwen in de stam van Levi. Zij konden twee van de drie taken van de priesters vervullen. Vrouwelijke levieten hadden een aandeel in het onderricht en in de administratieve aspecten van de stam en konden ook een profetische rol vervullen. De enige rol die niet voor vrouwen was weggelegd was de cultische taak, dat wil zeggen, de offerdienst in het heilighdom.

De levitische vrouwen waren om vier redenen uitgesloten van de dienst in het heilighdom. In de eerste plaats waren in de cultische context vrouwen vaak onrein vanwege hun menstruatiecyclus. Ten tweede was een groot deel van de wetgeving aan de Israëlieten erop gericht dat zij anders zouden zijn dan de volken om hen heen en in veel heidense culturen hadden vrouwen een belangrijk aandeel in de afgodische tempelpraktijken. Daarbij moeten we denken aan rituele huwelijken en tempelprostitutie. In de derde plaats werd het patriarchale erfrecht (met het oudste mannelijke familielid in een middelaarsrol) in Israëls traditie ook toegepast op het priesterschap.

En tenslotte hadden vrouwen de taak om het leven door te geven door het baren van kinderen. De Israëlieten hadden een grote eerbied voor die rol en dat zou strijdig zijn geweest met het inschakelen van vrouwen bij taken waarbij de dood en het doden van dieren een veelvoorkomend aspect vormde.

In het kader van onze studie van inzegening is het dus wel duidelijk dat de levitische priesters niet als model kunnen fungeren voor de predikanten in de Adventkerk van nu. Het idee van plaatsvervanging speelt, vooral vanuit een ritueel en sacramenteel gezichtspunt, geen rol in het functioneren van adventistische predikanten. Dit geldt bepaald niet voor een aantal andere christelijke kerken waar de sacramentele rol van de geestelijkheid nog steeds van groot belang is. Maar, hoe dan ook, de eenmalige handoplegging bij de wijding van de levieten kan duidelijk niet model staan voor de inzegening in de Adventkerk. Daarbij moet echter worden aangetekend dat het geven van onderricht en het vervullen van administratieve taken wel mogelijk was en dat wordt in de huidige praktijk in de Adventkerk weerspiegeld.

Mozes' opvolger

Hoewel de wijding van de stam van Levi dus niet als model kan dienen voor een hedendaagse inzegeningpraktijk, is er een andere unieke gebeurtenis waarbij dat, volgens sommigen, wel het geval is. Nadat Mozes de Israëlieten vele jaren had geleid, vertelde God hem dat hij spoedig zou sterven. Mozes vroeg als reactie daarop dat God een opvolger zou aanwijzen. In Numeri 27 kunnen we lezen dat God dit een wijs verzoek vond:

De Heer zei tegen Mozes: 'Laat Jozua, de zoon van Nun, bij je komen; hij is een man die geestkracht bezit. Leg hem de hand op en laat hem plaatsnemen voor de priester Eleazar en voor de hele gemeenschap. Draag in ieders aanwezigheid de leiding aan hem over en laat hem delen in het aanzien dat jij geniet. Dan zal heel Israël hem voortaan gehoorzamen. Wanneer er een beslissing moet worden genomen, moet hij zich tot de priester Eleazar wenden, en die raadpleegt dan ten overstaan van de Heer de orakelstenen. Zijn uitspraak bepaalt of Jozua met de

andere Israëlieten een veldtocht moet ondernemen of niet.’ Mozes deed wat de Heer hem had opgedragen: hij liet Jozua bij zich komen, liet hem plaatsnemen voor de priester Eleazar en voor de hele gemeenschap, legde hem de handen op en droeg de leiding aan hem over. Zo had de Heer het bij monde van Mozes bevolen (*Numeri 27:18–23*).

God beval Mozes om in aanwezigheid van heel Israël zijn hand op Jozua te leggen. Het was in het bijzonder Eleazar, de hogepriester, die voor het gehele volk Gods keuze van Jozua moest bevestigen. Deze wijding van Jozua heeft veel parallellen met de huidige inzegeningsspraktijk in de Adventkerk, maar toch valt het te betwijfelen of deze twee rituelen echt met elkaar kunnen worden vergeleken. Het is bijvoorbeeld overduidelijk dat ook dit een eenmalige gebeurtenis betrof in de geschiedenis van Israël. Mozes’ rol was uniek. Als de Israëlieten eenmaal het beloofde land hadden bereikt was zo’n leider niet langer nodig. Jozua’s opvolger werd in elk geval niet op eenzelfde manier gewijd.

We zien ook dat de taak waarvoor Jozua werd gewijd politiek en ‘burgerlijk’ van aard was, en niet godsdienstig. Dit verschil komt heel duidelijk tot uiting in het feit dat Jozua voor Eleazar moest gaan staan. Eleazar was de religieuze leider van Israël en Jozua’s roeping als politiek leider moest door hem bevestigd worden. De handoplegging door Mozes symboliseerde een overdracht van een deel van zijn gezag als leider van de Israëlieten, maar daarmee kreeg Jozua geen godsdienstige functie (zie ook Deuteronomium 34:9).

Tenslotte lezen we ook dat Jozua al vervuld was van de Geest voordat het ritueel plaatsvond. Jozua ontving de Geest niet als gevolg van de handoplegging. Opnieuw speelt het gebed bij deze ceremonie geen rol, tenzij we het lot (de *urim*) als een vorm van gebed willen zien.

Evenmin als dit het geval was bij de wijding van de levieten kan ook deze gebeurtenis als model dienen voor de praktijk of de theologie van de inzegening. Het kan alleen verstaan worden als een unieke gebeurtenis in een unieke situatie.

Koningen

Aanvankelijk werden de Israëlieten bestuurd door God, eerst via de leiding van Mozes, vervolgens door die van Jozua en daarna middels een aantal rechters en profeten. Maar na een flink aantal jaren begonnen de Israëlieten naar een koning te verlangen (1 Samuel 8:5). De Bijbel laat er geen misverstand over bestaan dat dit nooit deel was van Gods plan, maar ook nu weer paste God zijn zendingsstrategie aan om tegemoet te komen aan de situatie van de mensen op dat moment.

De grote profeet Samuel waarschuwde vanaf het begin tegen het aanstellen van een koning (1 Samuel 8:11–18), maar het volk hield vol en Samuel kreeg toen de opdracht om voor een dergelijke benoeming te zorgen (1 Samuel 8:19–22). God koos Saul—een knappe, lange, maar bescheiden Benjaminit—voor die rol. Vervolgens zalfde Samuel hem tot koning:

Hij goot een kruikje olie over Sauls hoofd uit, kuste hem en zei: ‘Hierbij zalft de Heer u tot vorst over het volk dat hem toebehoort’. . . Dan zult u worden gegrepen door de geest van de Heer en ook in vervoering raken, en u zult een ander mens worden (*1 Samuel 10:1a, 6*).

Nadat Saul was gezalfd kwam de geest over hem. Hij begon te profeteren en werd een ander mens. In tegenstelling tot de voorbeelden uit het Oude Testament die we eerder noemden ging het bij deze zalvingsceremonie niet om iets eenmaligs. In het oude Israël werden heel veel personen gezalfd, zoals bijvoorbeeld priesters (Exodus 28:41, Numeri. 3:3), hogepriesters (Leviticus 21:10), profeten (1 Koningen 19:16), patriarchen (1 Kronieken.16:22) en nu koningen. Door de eeuwen heen werd dit ritueel van het zalven van koningen toegepast, eerst op David, daarna op Salomo, en dan generaties achtereenvolgend. Opmerkelijk genoeg stond die verheven positie ook open voor vrouwen: koningin Atalja, bijvoorbeeld, regeerde zes jaar over Juda (2 Koningen 11:3).

Helaas kan ook deze ceremonie—hoewel die misschien wel het meeste lijkt op de huidige praktijk—niet dienen als model voor de hedendaagse inzegening. In de adventistische visie is er slechts één gezalfde koning: Christus. Predikanten kunnen en mogen niet op één lijn worden gesteld met dit model.

Inzegening en vrouwen in Israël

Nu we op alle mogelijke plaatsen gezocht hebben naar materiaal dat als bron zou kunnen dienen voor een theologie van inzegening, moeten we concluderen dat er bij het volk Israël geen ceremonie was die gebruikt kan worden voor de inzegening van predikanten.

Wij hebben een aantal gevallen ontdekt waar mensen dienst deden als leiders in algemene en godsdienstige zin, en in alle gevallen zagen we dat er een rol was voor vrouwen, zij het vaak in beperkte mate.

In al deze gevallen, waar we tegen beperkingen voor vrouwen in godsdienstige functies aanliepen, was er echter nooit sprake van iets dat God had ingesteld of bevolen. God maakte nooit onderscheid tussen man en vrouw. Elk onderscheid behoorde in laatste instantie tot de Midden-Oosterse cultuur van de Israëlieten. God werkte in de context van die cultuur maar brak daar soms doorheen door ook vrouwen te roepen voor een leiderschapsrol, ook als die van godsdienstige aard was. Wat voor voorbeelden en interpretaties er ook worden gegeven, het is heel duidelijk dat het Oude Testament nergens verbiedt dat vrouwen leidende functies hebben.

Israël in de bijbelse theologie

Wij zijn nu een flink stuk gevorderd in onze speurtocht inzake inzegening in de Bijbel en dit lijkt een geschikt moment om naar de bijbelse theologie terug te gaan. De laatste keer dat we ons met dit onderwerp bezighielden, bespraken we hoe God na de zondeval zijn zendingsmethode aanpaste. In de schriftgedeelten die we tot dusverre hebben besproken paste God zijn plan tweemaal aan, eerst bij het volk Israël en daarna toen het koningschap werd gevestigd.

Het volk Israël

In Genesis beloofde God dat er nageslacht zou komen dat de kop van de slang dodelijk zou verwonden. In de loop van de eeuwen nam het ‘nageslacht’ in aantal toe en kon het volk Israël steeds meer gestalte geven aan die belofte. De relatie tussen Israël en het ‘nageslacht’ uit Genesis komt expliciet naar voren in de zegen die Abraham ontving toen hij bereid was zijn zoon Isaak te offeren:

Hij zei: 'Ik zweer bij mijzelf – spreekt de Heer: Omdat je dit hebt gedaan, omdat je mij je zoon, je enige, niet hebt onthouden, zal ik je rijkelijk zegenen en je zo veel nakomelingen geven als er sterren aan de hemel zijn en zandkorrels op het strand langs de zee, en je nakomelingen zullen de steden van hun vijanden in bezit krijgen. En alle volken op aarde zullen wensen zo gezeegend te worden als jouw nakomelingen. Want jij hebt naar mij geluisterd' (*Genesis 22:16–18*).

Abraham kreeg de belofte van een talrijk nageslacht, maar wat nog belangrijker was: dit nageslacht zou een zegen zijn voor alle volken op aarde. De Israëlieten waren zijn nakomelingen, en op wereldwijde schaal werden de Israëlieten, collectief en als volk, de middelaars tussen God en de andere volken.

De Israëlieten kregen de opdracht leugens omtrent God te ontzenuwen, Gods ware verhaal te vertellen en de ervaring van zijn aanwezigheid te delen met andere volken. Om die reden sprak God de Israëlieten aan met dezelfde titel als die hij gebruikte voor de twee eerste mensen. Zij vormden een koninklijk priesterschap (*Exodus 19:6*). In dat verband is het nauwelijks verrassend dat God de Israëlieten vroeg een heiligdom te bouwen: een plaats waar hij opnieuw bij de mensen zou kunnen wonen. Als we de zeven fases van de bouw van het heiligdom analyseren zien we veel overeenkomsten met de zeven scheppingsdagen. Het lijkt wel alsof de Bijbel ons probeert te zeggen dat God opnieuw dicht bij de mens wilde zijn:

Ik zal te midden van de Israëlieten wonen, en ik zal hun God zijn. En zij zullen inzien dat ik, de Heer, hun God ben, die hen uit Egypte bevrijd heeft om in hun midden te wonen. Ik ben de Heer, hun God (*Exodus 29:45–46*).

God kwam inderdaad in het heiligdom bij de mensen wonen, maar er was niet steeds sprake van een hechte gemeenschap. Zonde, schuld en schaamte stonden in de weg. De bouw van het heiligdom was slechts een van de stappen op weg naar de vervulling van Gods uiteindelijke doel.

Veel elementen waren een deel van deze stap, maar bleven daar niet altijd deel van uitmaken (dierenoffers, reinheidsweten, het bestuursmodel, de priesterlijke orde, de godsdienstige feesten, enzovoort). Al deze dingen waren bedoeld als gids, en om de Israëlieten te leren hoe ze een heilig volk konden worden; los van die functie hebben zij voor het hier en nu hun doel verloren.

Voordat we verdergaan moet nog één ding over de levitische priesters worden gezegd. Vaak denkt men dat hun rol superieur was aan die van de rest van de Israëlieten, maar het was duidelijk dat het gehele volk Israël bij Gods plan was betrokken: alle Israëlieten werkten daarin samen. De rol van de leiders, met inbegrip van de priesters, was de Israëlieten in staat te stellen Gods zendingsplan te bevorderen.

Israël als koninkrijk

De theocratische bestuursvorm was een tijdelijke oplossing voor Israël en leidde al snel tot complicaties. Een Israëlitische koning had bepaald niet Gods voorkeur, maar hij gaf toe aan de wens van het volk. Daaruit leren wij dat God bereid is menselijke en culturele omstandigheden te accepteren zolang ze zijn zending bevorderen. Gods acceptatie van deze nieuwe methode was feitelijk zo fundamenteel dat vanaf 1 Samuel het koningschap in het Oude Testament centraal staat. Een koning die David heette kwam voort uit de stam van Juda, en hij en zijn nakomelingen werden de belangrijkste instrumenten in Gods zendingsstrategie. Uit het nageslacht van David kwam het ware nageslacht voort van de eerste vrouw, de gezalfde die de kop van de slang zou vermorzelen. Davids identiteit als koning en zijn heerschappij werden de tekenen waarin Israël de ware Koning zou herkennen.

De zendingstaak van Israël—een heilig volk zijn te midden van de andere volken—veranderde niet, maar niettemin zien we enkele nieuwe thema's verschijnen in verband met het koninkrijk Israël. De oorspronkelijke hoekstenen van het koninkrijk waren sociale gerechtigheid en kennis van God. Na verloop van tijd raakten deze hoekstenen vergeten, maar door het gehele Oude Testament heen riepen de profeten op sociale gerechtigheid te beoefenen en te leven in eerbied voor God.

Maar zelfs door middel van het koninkrijk Israël kon God zijn uiteindelijke doel niet bereiken: in gemeenschap te leven met de mens in het heiligdom. De Bijbel laat zien dat het koninkrijk Israël niet Gods ultieme oplossing was, maar slechts een stap op weg daarnaartoe. De ware koning zou uit het huis van David voortkomen. Hij zou zich inzetten voor gerechtigheid en liefde voor God. En hij zou het koninkrijk van God nabij brengen, waar mensen eenmaal opnieuw in harmonie met God zullen leven, als midde-laars voor de schepping.

Deze ware koning is natuurlijk Jezus Christus. Laten wij met onze studie van de theologie van inzegening nu naar de volgende en meest cruciale stap in Gods plan gaan: het leven en de dood van Jezus.

Hoofdstuk 5

De cruciale rol van Christus in Gods zendingsplan

De geboorte, het leven en de dood van Jezus Christus zijn van fundamenteel belang voor het christelijk geloof. Maar wanneer we op zoek gaan naar een theologie van inzegening vinden we vreemd genoeg maar heel weinig stof in de berichtgeving over Jezus' dienstwerk op aarde. We vinden in de evangeliën slechts drie tekstgedeelten die we aan een nader onderzoek moeten onderwerpen. Alle drie hebben ze te maken met de roeping van de discipelen. Om de context enigszins te schetsen, zullen we eerst een blik werpen op de fundamentele veranderingen die Jezus door zijn werk tot stand bracht, waarna we rechtstreeks zullen gaan naar een bespreking van deze drie gedeelten uit de evangeliën.

Het dienstwerk van Christus

Met het Nieuwe Testament bracht God een aantal ingrijpende veranderingen aan in zijn zendingsstrategie voor de verlossing van de mens. Het offer en het dienstwerk van Jezus Christus kwamen in de plaats van het oude heiligdom. En zo werd ook het heilige priesterfolk Israël vervangen door een nieuw Israël: de christelijke kerk. Als we het bijbelse beginsel volgen dat het Nieuwe Testament volgt op het Oude, moeten we er ook mee instemmen dat veel oudtestamentische uitspraken niet langer een rechtstreeks gezag hebben voor, of nog toepasbaar zijn op, de christelijke wereld.

Als uitleggers hebben we niet het recht om lukraak teksten uit hun verband te lichten en ze wat anders te laten zeggen dan ze oorspronkelijk betekenden. De priesterwijding en het zalven van priesters, profeten en

koningen, het kiezen van rechters en de benoeming van Jozua—het zijn allemaal dingen die in de christelijke wereld radicaal veranderd zijn. Deze rituelen kunnen eventueel alleen op onze huidige christelijke situatie worden toegepast nadat we zorgvuldig hebben gekeken in hoeverre ze blijvende geldigheid hebben—en of het inderdaad de bedoeling is dat we ze nog steeds herhalen.

We moeten het Nieuwe Testament grondig doorzoeken om mogelijke voorbeelden te vinden van inzegeningen die ons de weg zouden kunnen wijzen met betrekking tot de kerk van onze tijd en haar zendingsopdracht. In dit en in de volgende twee hoofdstukken zullen we ons eerst richten op het voorbeeld van Christus zelf en vervolgens op dat van de nieuwtestamentische gemeente.

De duidelijkste berichtgeving over Jezus' leven en werk kunnen we in de vier evangeliën vinden.

Marcus

Marcus' evangelie wordt gewoonlijk beschouwd als het oudste en daarom beginnen we onze zoektocht hier. In het derde hoofdstuk lezen we hoe Jezus zijn twaalf discipelen officieel aanstelde:

Hij ging de berg op en riep al degenen bij zich op wie hij zijn keuze had laten vallen, en ze kwamen naar hem toe. Hij stelde twaalf van hen aan als apostel; ze moesten hem vergezellen, en hij wilde hen ook uitzenden om het goede nieuws bekend te maken. Ze kregen de macht om demonen uit te drijven. De twaalf die hij aanstelde, waren achtereenvolgens Simon, die hij de naam Petrus gaf, Jakobus, de zoon van Zebedeüs, Johannes, de broer van Jakobus (aan deze twee gaf hij de naam Boanerges, wat 'zonen van de donder' betekent), Andreas, Filippus, Bartolomeüs, Matteüs, Tomas, Jakobus, de zoon van Alfeüs, Taddeüs, Simon Kananeüs en Judas Iskariot, die hem heeft uitgeleverd (*Marcus 3:13–19*).

Marcus schijnt een onderscheid te maken tussen de discipelen die Jezus volgden (Marcus 3:7) en deze apostelen die ‘hem moesten vergezellen’. Jezus riep de twaalf mannen ‘op wie hij zijn keuze had laten vallen’ en nam ze met zich mee de berg op. Meteen springt daarbij de symboliek van deze niet bij name genoemde berg in het oog, als een tegenhanger van de berg Sinaï. Van de twaalf speciaal uitgekozen mannen wordt in dit tekstgedeelte gezegd dat ze werden ‘aangesteld’—letterlijk ‘gemaakt’ of ‘gedaan’—en dat ze apostelen werden genoemd. De twaalf werden geroepen om bij Jezus te zijn, maar ze zouden worden uitgezonden naar de mensen om de boodschap te verkondigen en duivelen uit te werpen.

In tegenstelling tot de oudtestamentische voorbeelden die we in de voorgaande hoofdstukken hebben besproken, werden deze mannen niet door mensen geselecteerd, maar ontvingen ze een goddelijke roeping. Jezus koos hen zelf uit voor hun taak. Maar we lezen niet dat er bij de ‘ceremonie’ van hun aanstelling sprake was van handoplegging, en ook wordt niets gezegd over de Geest. Marcus noemt nergens het gebed als onderdeel van dit proces. De taken die de apostelen ontvingen zouden kunnen worden vergeleken met het werk van predikanten in de Adventkerk, maar het lijkt toch onrealistisch om deze gebeurtenis in verband te brengen met de inzegeningpraktijk van nu.

Lucas

Vanuit chronologisch oogpunt is Lucas het tweede evangelie dat vertelt over Jezus’ aanstelling van de apostelen. In het hoofdstuk voorafgaande aan zijn hoofdstuk 3 vertelt Marcus dat Jezus een man met een verschrompelde hand genas en een menigte toesprak aan de oever van het meer van Galilea, voordat hij de apostelen riep. Lucas laat het verhaal van de menigte bij het meer weg, maar geeft aanvullende informatie over Jezus’ ervaring op de top van de berg:

Op een van die dagen trok Jezus zich terug op de berg om te bidden. De hele nacht bleef hij tot God bidden. Toen de dag aanbrak, riep hij de leerlingen bij zich en koos twaalf van hen uit, die hij apostelen noemde: Simon, aan wie hij de naam Petrus gaf, diens

broer Andreas, Jakobus en Johannes, Filippus en Bartolomeüs, Matteüs en Tomas, Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Simon, die de IJveraar genoemd werd, Judas, de zoon van Jakobus, en Judas Iskariot, die een verrader werd (*Lucas 6:12–16*).

Anders dan Marcus geeft Lucas ons informatie over de rol van het gebed in de aanstelling van de apostelen. Hij vertelt ons dat Jezus de nacht in gebed doorbracht voordat hij de twaalf mannen uitkoos. Lucas laat ons ook weten dat er veel meer discipelen aanwezig waren op de berg en dat Jezus de twaalf vanuit hun midden koos. Verder wordt niets gezegd over de taken die de apostelen bij hun aanstelling kregen.

Marcus noch Lucas vermelden een oplegging van handen of het ontvangen van de Geest. En, net als het geval was bij Marcus, lijkt ook dit voorval niet van toepassing te zijn op de inzegening in de Adventkerk.

Johannes

Johannes werd als laatste van de vier evangeliën geschreven. Dit evangelie verschilt van de andere door vooral de nadruk te leggen op een heel specifiek aspect van Jezus' dienstwerk. Het is ook meer theologisch van aard. Johannes gaat niet in op de aanstelling van de twaalf apostelen, maar hij verwijst wel naar hun aanstelling in een van Jezus' lessen aan de discipelen.

Johannes vertelt dat Jezus zichzelf beschreef als de ware wijnstok (Johannes 15:1). Hij hield zijn discipelen voor dat een wijnstok vrucht moest dragen en dat de discipelen in hem moesten blijven om vrucht te kunnen dragen (Johannes 15:4, 5). En na het grote gebod te hebben gegeven, dat wij elkaar lief moeten hebben (Johannes 15:12), gaf Jezus de discipelen een nieuwe titel. Hij noemde hen 'vrienden'. Vervolgens ging hij dieper in op hun relatie:

Jullie hebben mij niet uitgekozen, maar ik jullie, en ik heb jullie opgedragen om op weg te gaan en vrucht te dragen, blijvende vrucht. Wat je de Vader vraagt in mijn naam, zal hij je geven (*Johannes 15:14–16*).

Jezus benadrukt hier opnieuw hoe, en waarom, hij de apostelen uitkoos. Hij stelde hen aan opdat zij ‘vrucht zouden dragen’. Dat was iets wat Jezus natuurlijk ook aan heel veel andere mensen opdroeg. In feite is het logisch dat alle christenen vrucht zullen dragen. Vrucht dragen was dus geen uniek aspect van de apostolische positie die ze van Christus ontvingen.

Matteüs, die zijn evangelie ongeveer in dezelfde tijd schreef als Lucas, zegt helemaal niets over een wijding of aanstelling van de apostelen. We kunnen dus concluderen dat er geen informatie over een ‘inzegening’ is die van toepassing zou kunnen zijn op onze huidige context. Het is duidelijk dat de apostelen werden gekozen en de naam ‘apostel’ kregen. Gebed speelde een rol in de manier waarop ze werden gekozen, en ze kregen de opdracht te gaan evangeliseren en te vechten tegen de duivelse machten. Verder valt daar weinig aan toe te voegen, behalve dan dat we kunnen vaststellen dat Jezus het element van dienstbaarheid beklemtoonde, zonder enige hiërarchische relaties. De evangeliën zeggen niets over het opleggen van handen en we vinden nergens een ceremonie die vergeleken zou kunnen worden met de inzegening van predikanten in de Adventkerk van nu.

De zendingsstrategie van Christus

Zoals we al eerder opmerkten, markeert het Nieuwe Testament het begin van een geheel andere fase in Gods zendingsstrategie. Wij zien dat het koninkrijk en de koning een belangrijke rol spelen in het Nieuwe Testament, zoals ook het geval was in het laatste deel van het Oude Testament. Maar in de plaats van een feilbare, menselijke koning, doet Jezus dienst als de goddelijke/menselijke koning die het ware koninkrijk van God met zich mee brengt.

Het Nieuwe Testament leert ons dat het ware koninkrijk van God gekenmerkt wordt door dienstbaarheid. Jezus nam vaak de rol van een dienstknecht op zich. Dat zien we vooral toen hij de voeten van de discipelen waste (Johannes 13:1–7) en bereid was de dood aan het kruis te ondergaan (Filippenzen 3:5–11). Dienstbaarheid is wat Gods nieuwe gemeenschap, de christelijke kerk, moet tonen aan de wereld. De kerk heeft de opdracht om als Gods dienstknecht dienstbaar te zijn aan de mensheid.

Een ander facet van het ware koninkrijk van God is de rol van haar nieuwe hogepriester, Jezus. Zoals het eerste mensenpaar de opdracht kreeg om te 'heersen' en te bemiddelen, zo werd Jezus Christus de middelaar van alle mensen. Hij is zowel koning als hogepriester. Paulus vergelijkt Christus herhaaldelijk met Adam en noemt hem de 'laatste Adam' om te onderstrepen hoe Christus Adams oorspronkelijke rol op een betere en volmaaktere wijze vervulde (Romeinen 5:14; 1 Korintiërs 15:21, 45-49).

Het koninkrijk van God is opnieuw door Christus op aarde gevestigd door zijn overwinning over het kwaad en de dood. Via zijn rechtstreeks hemels middelaarschap zorgt Christus als de hogepriester ervoor dat zijn volgelingen in een ononderbroken gemeenschap met God kunnen verkeren. In die zin zijn zij als Christus' volgelingen aangesteld en met gezag bekleed om als priesters dienst te doen. Met Christus als het hoofd gaat de kerk verder met het uitvoeren van Gods zendingsstrategie ten behoeve van alle volken, totdat hij besluit het te voltooiën door een nieuwe hemel en een nieuwe aarde te scheppen (Openbaring 14:6; 21:1-4).

In de praktijk betekent dit dat alle predikanten en alle leden van de kerk, ongeacht ras, maatschappelijke status, of geslacht, volkomen gelijk zijn in hun onderwerping aan Christus (Galaten 3:28). Christus is het hoofd van de kerk, maar zorgvuldige exegese van de betreffende teksten laat zien dat we dit aan-het-hoofd-staan niet moeten opvatten als 'baas' of 'leider' zijn. Jezus heeft ons geleerd dat het betekent een dienstknecht te zijn—iemand die leven doorgeeft, en groei en ontwikkeling bevordert. Het hoofd is niet iemand die van bovenaf gezag uitoefent, maar iemand die aan de basis steun biedt en geestelijk voedsel verstrekt.

Het kan ons niet ontgaan dat, hoewel de termen koning, hogepriester en hoofd worden gebruikt, de context veranderd is. Overal in het Nieuwe Testament is het thema van dienstbaarheid van fundamenteel belang. Zelf als zij een leidende functie hebben moeten kerkleden zichzelf zien aan dienaren, als mensen die dienstbaar zijn aan God, aan Christus en aan de zendingsopdracht van de kerk. Iedere christen behoort de mindere te willen zijn voor anderen, en dat geldt des te meer voor degenen die leiding geven.

Toen God de laatste fase van zijn zendingsstrategie in beweging zette, creëerde hij een nieuw Israël dat het oude zou vervangen. Onder de leiding

van Christus zal deze nieuwe gemeenschap van christenen zich dienstbaar maken bij de vervulling van Gods oorspronkelijk zendingsplan, namelijk met het doel om bij de mens te wonen. Deze kerk van dienaren zal dienstbaar zijn aan de wereld en veel effectiever bemiddelen tussen God en de mensen, dank zij Jezus Christus. Uiteindelijk zal deze kerk de herschepping van de schepping kunnen aankondigen. Er komt een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, een heiligdom waar God en mensen in waarachtige verbondenheid samen zullen zijn.

Hoewel er in enkele gevallen in het Nieuwe Testament sprake is van aanstellingsriten, is er in het geheel geen informatie over de specifieke taken die daarbij in het geding waren. Mattias werd een apostel. Die rol was rechtstreeks gekoppeld aan het feit dat hij Jezus bij diens leven had gekend en dit vindt dus geen toepassing in de kerk van onze tijd. De zeven mannen werden aangesteld in een in veel opzichten onduidelijke functie. Saulus en Barnabas werden hoogstwaarschijnlijk zendingen en Timoteus —als hij inderdaad werd ingezegend— werd een soort van predikant, evangelist of kerkplanter. Nergens in het Nieuwe Testament vinden we een omschrijving van de inhoud van de verschillende ambten en alle kerkleden werden gezien als door de geest geleide evangeliewerkers.

Overal in het Nieuwe Testament krijgen we de indruk dat de geestelijke aanstelling van Godswege boven een kerkelijke benoeming uitgaat. Voor Paulus was zijn goddelijke roeping veel belangrijker dan een vorm van institutionele erkenning. In het Nieuwe Testament was de keuze en het aanstellen van mensen in een leiderschapsrol een geestelijke gebeurtenis, waarbij God, Jezus Christus en de heilige Geest het initiatief namen. Natuurlijk was een mate van erkenning door de gemeente wel gewenst, maar die kwam niet altijd in de vorm van een publieke ceremonie.

Hoewel we zouden verwachten dat het Nieuwe Testament de vruchtbaarste plaats is voor een bijbelse fundering van inzegening, zijn de voorbeelden die we vinden verre van eenduidig. In laatste instantie kunnen we niet via bijbelse *case studies* expliciet de precieze rol vaststellen. De enige andere bijbelse mogelijkheid voor een dergelijke taak is een theologische discussie die de stemmen van de verschillende nieuwtestamentische schrijvers bij elkaar brengt. Dit zullen we in het volgende hoofdstuk proberen te doen.

Hoofdstuk 6

Gods dienaren in de nieuwtestamentische kerk

Nu we de revolutionaire rol van Jezus Christus in Gods zendingsplan hebben besproken, kunnen we ons richten op de praktijk van de vroeg-christelijke kerk. Al snel na Jezus' dood, bleek het noodzakelijk dat er een bestuursstructuur werd gecreëerd en dat betekende ook het instellen van allerlei functies. Daarom ligt het voor de hand dat dit gedeelte ons het meeste kan helpen bij ons pogen een theologie van inzegening te ontwikkelen.

De aanstelling van Mattias

Na Jezus' hemelvaart kwam de vraag op van de vervanging van Judas. De apostelen vonden het kennelijk belangrijk dat ze met zijn twaalf zouden blijven. Daarbij was er klaarblijkelijk een verband tussen de twaalf stammen van Israël en de twaalf apostelen die Jezus uit al zijn discipelen uitkoos (Marcus 3:14). Door precies twaalf personen te kiezen gaf Jezus aan dat hij een groepje jonge mannen wilde trainen, die het gehele volk zouden vertegenwoordigen. Deze groep was het begin van het nieuwe Israël en zou een cruciale rol vervullen in Gods zendingsstrategie door middel van de kerk.

Jezus heeft nooit gezegd dat er precies twaalf apostelen moesten zijn. Maar geleid door de Geest bracht Petrus dit voorstel ter tafel. Nu ze te maken hadden met een gewijzigde situatie, waarvoor ze geen richtlijnen hadden gekregen, volgde de vroege kerk wat de Geest hen ingaf en besloot men Judas te vervangen. Deze methode om met veranderingen om te gaan

door het werk van de Geest te volgen en nieuwe medewerkers te roepen en toe te rusten, is nog steeds een voorbeeld voor de kerk om te volgen.

Nadat Petrus had voorgesteld dat men Judas zou vervangen, stond hij op om de honderd en twintig gelovigen die bijeen waren gekomen toe te spreken. Daarbij was ook een aantal vrouwen (Handelingen 1:14, 15). Petrus deed de volgende suggestie:

‘Daarom moet een van de mannen die steeds bij ons waren toen de Heer Jezus onder ons verkeerde, vanaf de doop door Johannes tot de dag waarop hij in de hemel werd opgenomen, samen met ons getuigen van zijn opstanding.’ Ze stelden twee kandidaten voor: Josef Barsabbas, die de bijnaam Justus had, en Mattias (*Handelingen 1:21–23*).

Met andere woorden: Petrus stelde voor een van de mannen te kiezen die vanaf Jezus’ doop bij hem waren geweest. Deze persoon zou ook ‘een getuige van zijn opstanding’ zijn. Het aspect van de apostelen als ooggetuigen wordt in de eerste paar hoofdstukken van het boek Handelingen sterk benadrukt. De allereerste verzen vertellen de lezers hoe Jezus instructies gaf aan de apostelen die hij had gekozen. ‘Hij [heeft] hun herhaaldelijk bewezen dat hij leefde; gedurende veertig dagen is hij in hun midden verschenen en sprak hij met hen over het koninkrijk van God’ (Handelingen 1:3). De eerste apostelen waren getuigen van Jezus’ opstanding en van het ultieme zendingsdoel van God.

Toen Jezus (een paar verzen daarna) de gave van de heilige Geest beloofde, droeg hij de apostelen opnieuw op getuigen van hem te zijn: ‘Jullie zullen van mij getuigen in Jeruzalem, in heel Judea en Samaria en tot aan de uiteinden van de aarde’ (Handelingen 1:8). De Bijbel laat er geen enkele twijfel over bestaan dat Jezus de apostelen voor deze zendingstaak koos en zij ontvingen Gods gezag door middel van de heilige Geest.

Petrus stelt in Handelingen 1 voor dat een man zal worden gekozen, ondanks het feit dat vrouwen de eerste getuigen waren van Jezus’ opstanding. De keuze van een man om als getuige te dienen berustte waarschijnlijk op praktische overwegingen, gebaseerd op de rol van vrouwen in deze

omgeving in het oude Midden-Oosten. We zouden ook kunnen zeggen dat de twaalf discipelen mogelijk een weerspiegeling waren van de twaalf patriarchen, de stamvaders van de twaalf stammen. Daaruit zou ook logischerwijs volgen dat de apostelen mannen waren. Maar veel waarschijnlijker is het dat de toenmalige cultuur, waarin vrouwen als minder betrouwbare getuigen werden gezien dan mannen, de reden was. Vanuit een christelijk perspectief is dit nogal vreemd, omdat zowel Jezus zelf als een engel de vrouwen opriep om van Jezus' opstanding te getuigen (Matteüs 28:6–10, Marcus 16:7, Lucas 24:6–7). De culturele invloed op het christendom komt heel duidelijk naar voren in de wijze waarop Lucas over het getuigenis van de vrouwen aan de apostelen bericht: Zij 'vonden het maar kletspraat en geloofden hen niet' (Lucas 24:11). De Bijbel maakt echter duidelijk dat zulke menselijke vooroordelen niet moeten worden beschouwd als algemeen geldende waarheden.

Wat de achtergrond echter ook geweest mag zijn van het aanstellen van een man als de eerste nieuwe apostel, Petrus' voorstel werd zonder verdere discussie aanvaard. Twee mensen werden genomineerd en vervolgens namen de honderd en twintig gelovigen de beslissing. Zij lieten de uiteindelijke roeping aan God over:

Daarna baden ze als volgt: 'U, Heer, doorgrond ieders gedachten. Wijs van deze beide mannen degene aan die u gekozen hebt om als apostel zijn dienende taak te verrichten en de plaats in te nemen van Judas, die zijn ondergang tegemoet is gegaan.' Ze lieten hen loten en het lot viel op Mattias. Hij werd aan de elf apostelen toegevoegd (*Handelingen 1:24–26*).

De apostelen baden tot God en vroegen hem hun zijn wil bekend te maken. Vervolgens wierpen zij het lot in de overtuiging dat God voor het juiste resultaat zou zorgen. Daarmee werd de uiteindelijke beslissing dus aan God overgelaten. Dit lijkt erg veel op de manier waarop Eleazar te werk ging bij de keuze van Jozua (Numeri 27:18–23).

Meteen nadat Mattias was gekozen, werd hij deel van de groep van apostelen. Zoals er ook geen inzegening of handoplegging was bij de

aanstelling van de oorspronkelijke twaalf, was dat evenmin het geval bij Mattias. Na de aanstelling van Mattias zien we dat de twaalf apostelen nu fungeren als de leiders van de nieuwe gemeenschap van gelovigen. Hun positie was op drie dingen gebaseerd: hun aanstelling door God, de instructies die zij van Jezus hadden ontvangen na zijn opstanding en hun rol als ooggetuigen. De twaalf apostelen waren zeker niet de enigen die aan deze kwalificaties voldeden, maar deze twaalf werden de leiders.

De eerste handoplegging

Naarmate het werk van de kerk zich uitbreidde, nam ook de werkdruk op de apostelen toe. In een situatie die leek op die van Mozes, zorgde het groeiend aantal gelovigen ervoor dat de eisen van het leiderschap hen boven het hoofd groeiden. We lezen van tenminste één incident waarbij dit onenigheid in de kerk veroorzaakte. Kennelijk hadden de apostelen de Griekse weduwen overgeslagen bij de dagelijkse voedseluitreiking. De apostelen besloten dit probleem op te lossen door een aantal van hun taken te delegeren:

Daarop riepen de twaalf apostelen de voltallige gemeenschap van leerlingen bijeen en zeiden: ‘Het is niet goed dat wij de zorg dragen voor de gemeenschappelijke maaltijden, want daardoor verwaarlozen we de verkondiging van Gods woord. Kies daarom, broeders en zusters, uit uw midden zeven wijze mannen die goed bekendstaan en vervuld zijn van de heilige Geest. Aan hen zullen we deze taak opdragen, terwijl wij ons zullen wijden aan het gebed en aan de verkondiging van het woord van God.’ Alle leerlingen stemden met dit voorstel in. Ze kozen Stefanus, een diepgelovig man, die vervuld was van de heilige Geest, en verder ook Filippus, Prochorus, Nikanor, Timon, Parmenas en Nikolaüs, een proseliet uit Antiochië. Ze lieten deze mannen plaatsnemen voor de apostelen, die een gebed uitspraken en hun daarna de handen oplegden (*Handelingen 6:2–6*).

Vanaf dat moment zouden de apostelen zich concentreren op het onderwijzen van het Woord. Dat wil zeggen: zij zouden blijven getuigen van Jezus' opstanding. Zeven anderen zouden verantwoordelijk zijn om in hun plaats voor de sociale behoeften van de gemeenschap te zorgen. De gelovigen erkenden de noodzaak voor een dergelijke functie en keurden die goed. Vervolgens werd dit voorstel voorgelegd aan de apostelen. Daarna gingen de apostelen in gebed en legden zij hun handen op deze zeven personen.

Dit is de eerste keer dat we een echte vorm van inzegening van ambtsdragers in de kerk tegenkomen. Nu moeten we nagaan wat dit bijbelgedeelte betekent. Een bepaalde ceremonie wordt beschreven, maar er is geen enkele verdere uitleg waarom men deze ceremonie koos en we krijgen ook geen informatie over de betekenis ervan. De verkiezing van de zeven verschilde aanzienlijk van de keuze van Mattias. De mensen kozen—en niet God—en er was een ritueel van handoplegging. Ondanks het feit dat er vragen blijven en dat we verschillen zien, is de ceremonie waarbij deze zeven mannen met een onberispelijke reputatie werden gewijd het model geworden voor alle latere inzegeningen van ambtsdragers. Dit vraagt dan ook om zorgvuldig onderzoek.

Op het eerste gezicht lijkt het nogal duidelijk dat deze ceremonie gebaseerd was op twee met elkaar samenhangende tradities. Enerzijds doet het ons denken aan de wijding van Mozes. Anderzijds volgt men hierbij een aantal joodse gewoonten die destijds gangbaar waren bij het aanstellen van schriftgeleerden. Bij het aanstellen van schriftgeleerden keek men ook naar dezelfde drie wijdingen in Israëls geschiedenis, die wij al bespraken.

In een eerder hoofdstuk zagen we hoe de drie rituelen bij het aanstellen van leiders in Israël eenmalige gebeurtenissen waren en daarom niet als model kunnen dienen voor inzegeningen in de kerk van onze tijd. Maar dit is wat schijnbaar hier toch wel gebeurde in Handelingen. In hun pogen een passende ceremonie te vinden voor de aanstelling van de zeven dienaars, kozen de apostelen er kennelijk voor zich te laten inspireren door het Oude Testament. Zij volgden Mozes wat het delegeren van taken betrof (Exodus 18) en ze stelden de nieuwe leiders voor de gehele gemeenschap, net zoals Mozes deed met Jozua (Numeri 27:12–23). Ze legden ook hun handen op deze leiders en volgden daarbij het voorbeeld van Mozes en Jozua of dat

van de levieten (Numeri 27:12–23 of Numeri 8:5–22). Maar het valt op dat ze ook andere dingen deden die we niet aantreffen in de oudtestamentische verhalen. Ten eerste lieten zij de mensen kiezen in plaats van zelf de keuze te maken of die helemaal aan God over te laten. En, ten tweede, maakte nu ook gebed deel uit van de ceremonie.

Hoewel het logisch lijkt dat de apostelen terugvielen op deze oudtestamentische voorbeelden, kunnen we niet automatisch veronderstellen dat het daarmee hun bedoeling was om een algemeen geldend inzegningsritueel in te voeren. Die veronderstelling wordt namelijk onwaarschijnlijk als we twee problemen in dit tekstgedeelte uit Handelingen nader onder de loep nemen. Beide maken het moeilijker om dit ritueel te gebruiken als model voor inzegening in de huidige Adventkerk.

Het eerste probleem doet zich voor als we kijken naar het Grieks. Handelingen 6:6 is niet helemaal duidelijk en is lastig te vertalen. Wanneer we lezen dat ‘zij’ de handen oplegden, kan dit ‘zij’ namelijk slaan op de apostelen, maar ook op de gehele groep van gelovigen.

De NBG-51 geeft de volgende vertaling: ‘... en stelden zij [hen] voor de apostelen, *die*, na gebeden te hebben, hun de handen oplegden.’ Het is duidelijk dat het eerste ‘zij’ slaat op de gemeente. De gelovigen brachten de zeven naar de apostelen. Maar wie daarna het gebed uitspraken en de handen oplegden, is niet zo duidelijk. Op wie slaat het ‘*die*’? In puur taal-technisch opzicht vergt de Griekse grammatica dat dit ‘*die*’ in feite gelijk moet zijn aan het eerdere ‘zij’ en dus niet verwijst naar de twaalf apostelen. Als moderne lezers vinden we deze gedachte vreemd, hoewel het beter aansluit bij het voorval van de wijding van de levieten, waar het gehele volk Israël deelneemt aan de handoplegging.

Veel kopiïsten van oude handschriften en theologen zagen deze dubbelzinnigheid. We ontdekken in een van de oudste manuscripten van de Bijbel – de *Codex Bezae* van rond 400 na Christus—dat een kopiïst het woordje ‘*die*’ toevoegde na het woord apostelen, om duidelijk te maken wie bad en wie de handen op de zeven legden. Het is heel waarschijnlijk dat deze ‘correctie’ werd geïnspireerd door de traditie van wijdingen die in de Rooms-Katholieke Kerk was gegroeid, en niet omdat helder was vanuit de tekst wie nu precies de zeven de handen hadden opgelegd. De Bijbel geeft

geen uitsluitel over wie het gebed uitspraken en wie de handen oplegden en elke conclusie die we zouden kunnen trekken met betrekking tot ons onderwerp zou pure speculatie zijn.

Het tweede probleem in dit tekstgedeelte is dat niet duidelijk wordt om welke kerkelijke functie het precies gaat. De praktische reden voor deze ceremonie is dat er mensen moesten worden aangesteld om het voedsel uit te delen bij de gezamenlijke maaltijden (Handelingen 6:1, 2). In het Grieks wordt een werkwoord gebruikt dat 'dienen' betekent en een zelfstandig naamwoord dat de betekenis heeft van 'dienaar'. Deze woorden hebben dezelfde wortel als het woord 'diaken', een erkende kerkelijke functie. Maar of er bij deze ceremonie sprake is van dit specifieke ambt, is nogal twijfelachtig. De traditie heeft echter, vanaf de kerkvader Irenaeus (130–202), de functie van deze zeven mannen gedefinieerd als die van diaken. Dat was in samenhang met de drie belangrijkste ambten in de vroege kerk, waaraan we in het volgende hoofdstuk aandacht zullen besteden. Deze drie ambten waren opziener/bisschop, oudste/presbyter/priester en diaken. De zeven 'dienaren' in Handelingen 6 functioneerden echter niet op dezelfde manier als de diakenen die we in de brieven van Paulus tegenkomen. Dit is trouwens ook het enige bijbelgedeelte dat de handoplegging bij 'diakenen' vermeldt. Bovendien reikten de taken van deze zeven mannen veel verder dan de taken die we nu associëren met een diaken, zoals ook blijkt uit hun activiteiten op het gebied van onderwijs geven en prediking (Handelingen 6:10, 8:4–8).

Het heeft er alle schijn van dat de aanstelling van de zeven voorzag in een *ad hoc* situatie, veroorzaakt door speciale omstandigheden. Het is dus best mogelijk dat wij, net als bij de gebeurtenissen in het Oude Testament waardoor de gemeente zich liet inspireren, hier te maken hebben met een unieke ceremonie voor een unieke functie bij een unieke gelegenheid. Kortom, er zijn nogal wat complicaties bij deze ceremonie en de functie die in dit gedeelte aan de orde is. De omstandigheden waaronder dit plaatsvond maken het voor ons nogal moeilijk om dit schriftgedeelte te gebruiken als model voor de huidige inzegningspraktijk in de Adventkerk. Er zijn heel duidelijk een paar complicerende factoren bij de uitleg van Handelingen 6.

Met het oog op deze problemen en de vragen die onbeantwoord blijven zou het onverstandig zijn te veel te baseren op dit bijbelgedeelte.

Laten we nu gaan naar nog een uniek moment in de geschiedenis van de kerk: de bekering van Paulus.

Paulus aanvaardt alleen Gods gezag

Tot op dit punt in Handelingen berustten de twee voorbeelden van het kiezen van nieuwe leiders op voorstellen van degenen die op dat moment de leiding hadden. Petrus stelde voor om een apostel te zoeken om de plaats van Judas in te nemen en de apostelen deden het voorstel om zeven mannen aan te stellen. Maar in Handelingen 9 vinden we een heel ander voorbeeld in het verhaal van Saulus, die later Paulus genoemd zou worden. In dit voorbeeld wordt Saulus door God geroepen en duurde het nogal even voordat hij door de kerkelijke leiding officieel werd erkend.

Saulus had de discipelen van Christus actief vervolgd. Op een dag, toen hij op weg was naar Damascus, gebeurde er iets wonderbaarlijks. Saulus kreeg een visioen waarin hij Jezus ontmoette:

Toen hij onderweg was en Damascus naderde, werd hij plotseling omstraald door een licht uit de hemel. Hij viel op de grond en hoorde een stem tegen hem zeggen: 'Saul, Saul, waarom vervolgt je mij?' Hij vroeg: 'Wie bent u, Heer?' Het antwoord was: 'Ik ben Jezus, die jij vervolgt' (*Handelingen 9:3-5*).

Deze gebeurtenis veranderde het leven van Saulus. Hij werd nu Paulus, een discipel van Jezus. Paulus vertelde dit over zijn ervaring:

Ik vroeg: 'Wie bent u, Heer?' De Heer antwoordde: 'Ik ben Jezus, die jij vervolgt. Maar kom nu overeind, sta op, want ik ben aan je verschenen om je aan te stellen als mijn dienaar, opdat je bekend zult maken dat je mij hebt gezien en zult getuigen van alles wat ik je nog zal laten zien' (*Handelingen 26:15-16*).

Jezus kwam naar Paulus en stelde hem aan als een dienaar en getuige. En, zoals de lezer zich zal herinneren: dit waren ook de twee kwalificaties van de twaalf apostelen. Paulus associeerde inderdaad zijn eigen roeping met die van de twaalf apostelen (zie 1 Timoteüs 2:7 en 2 Timoteüs 1:11), en ging zelfs zover dat hij zichzelf een apostel noemde:

Van Paulus, een apostel die niet is aangesteld of gezonden door mensen, maar door Jezus Christus en God, de Vader, die Christus uit de dood heeft opgewekt (*Galaten 1:1*).

Hij gaf zichzelf niet alleen de titel van een apostel, maar omdat zijn roeping van God kwam hechtte hij daaraan zelfs meer waarde dan aan de roeping die de anderen ontvingen. Voor Paulus was het gezag dat van God kwam heel veel belangrijker dan enige vorm van kerkelijk gezag:

Maar toen besloot God, die mij al vóór mijn geboorte had uitgekozen en die mij door zijn genade heeft geroepen, zijn Zoon in mij te openbaren, opdat ik hem aan de heidenen zou verkondigen. Ik heb toen geen mens om raad gevraagd en ben ook niet naar Jeruzalem gegaan, naar hen die eerder apostel waren dan ik. Ik ben onmiddellijk naar Arabia gegaan en ben van daar weer teruggekeerd naar Damascus (*Galaten 1:15-17*).

Paulus zag geen enkele reden waarom zijn roeping zou moeten worden bevestigd door de leiders in Jeruzalem of waar dan ook. Hij diende de kerk op basis van zijn roeping door God en hij had kennelijk geen bijzonder ritueel nodig waarbij hij zou worden aangesteld of ingezegend voor zijn ambt. Het duurde in feite veertien jaar voordat hij de leiders in Jeruzalem bezocht:

Na verloop van veertien jaar ging ik opnieuw naar Jeruzalem, samen met Barnabas en Titus. Dat was mij in een openbaring opgedragen. In besloten kring legde ik de belangrijkste broeders het evangelie voor dat ik aan de heidenen verkondig, want ik

wilde me ervan overtuigen dat mijn inspanningen, toen en nu, niet voor niets waren (*Galaten 2:1-2*).

Eerder als gevolg van een openbaring dat dan hij daartoe de noodzaak voelde, reisde Paulus, samen met Barnabas en Titus, naar Jeruzalem. Daar ontmoette hij ‘de belangrijkste broeders’, dus waarschijnlijk de apostelen, en stelde hij vast dat het evangelie dat hij verkondigde overeen kwam met hun prediking. Paulus stelde in de eerste plaats belang in een eensluidende prediking van het evangelie en niet in een erkenning van zijn roeping tot het evangeliewerk.

Paulus gaat dan verder met het verhaal van zijn bezoek aan Jeruzalem. Niet alleen vond hij de erkenning van zijn roeping niet zo belangrijk, maar hij uitte zelfs zijn twijfel ten aanzien van zo’n erkenning door mensen:

De belangrijkste broeders – hun positie interesseert me trouwens niet, God slaat geen acht op het aanzien van een mens – hebben mij tot niets verplicht. Integendeel, toen ze inzagen dat mij de verkondiging onder de heidenen was toevertrouwd, zoals aan Petrus de verkondiging onder de besnedenen ... en ze dus de genade onderkenden die mij geschonken was, toen reikten Jakobus, Kefas en Johannes, die als steunpilaren golden, mij en Barnabas de broederhand: wij zouden naar de heidenen gaan, zij naar de besnedenen (*Galaten 2:6-9*).

Paulus schreef dat de apostelen tot de ‘belangrijkste broeders’ behoorden, waarmee hij misschien zelfs liet doorschemeren dat hun status in laatste instantie irrelevant was. Paulus onderstreept hier zijn voorkeur voor erkenning van Godswege, van wie de ware roeping en opdracht afkomstig is, ‘zonder onderscheid des persoons’.

Het is interessant om terloops te ontdekken dat Jakobus, de broer van Jezus, nu ook plotseling een steunpilaar is geworden in de kerk. We maken daaruit op dat de gemeente in Jeruzalem meer leiders had dan alleen de twaalf apostelen en de zeven andere mannen. Jezus’ familie speelde ook een rol van betekenis.

Om het op te sommen: er was in de vroegchristelijke kerk geen officiële instantie die mensen die in de kerk werkzaam waren gezag verleende, aanstelde of inzeggende. Nadat Paulus door God was geroepen ging hij aan het werk, zonder dat hij ervan uitging dat hij menselijke erkenning en een of ander ritueel nodig had. In feite kende Paulus aan de kerkleiders op dit punt geen enkel gezag toe. Voor hem was het slechts de roeping van Godswege die telde.

Barnabas en Saulus als vertegenwoordigers van de gemeente in Antiochië

In Antiochië vond een interessante ontwikkeling in de geschiedenis van het kerkelijk leiderschap plaats. De gemeente in die plaats was de eerste buiten Israël en had een groep van leiders die duidelijke bevoegdheden hadden.

Er waren in de gemeente van Antiochië profeten en leraren, onder wie Barnabas, Simeon die Niger werd genoemd, Lucius de Cyreneëër, Manaën, een jeugdvriend van de tetrarch Herodes, en Saulus (*Handelingen 13:1*).

Hier lezen we dus dat de gemeente in Antiochië profeten en leraren had. Er waren leden met een vooraanstaande maatschappelijke positie en, getuige de laatste naam, was er zelfs een apostel. Op een dag gebeurde het volgende terwijl de gelovigen een eredienst hielden:

Op een dag, toen ze aan het vasten waren en een gebedsdienst hielden voor de Heer, zei de heilige Geest tegen hen: ‘Stel mij Barnabas en Saulus ter beschikking voor de taak die ik hun heb toebedeeld.’ Nadat ze gevast en gebeden hadden, legden ze hun de handen op en lieten hen vertrekken (*Handelingen 13:2–3*).

God gaf de gemeente de opdracht twee van hun leden, Barnabas en Paulus, af te zonderen. Deze twee mannen kregen geen kerkelijke functie maar werden uitgezonden als rondreizende predikers. Wij zouden hen in onze tijd zendelingen noemen. Bij de gelegenheid dat de gemeente Paulus en

Barnabas uitzond, vastte de gemeente, ging in gebed en legde de twee gemeenteleden de handen op. Het is duidelijk dat Paulus en Barnabas door de heilige Geest waren gekozen en dat de gemeente van Antiochië die roeping erkende. Het valt op dat, als teken van de erkenning, de hele gemeente voor Paulus en Barnabas bad en hen de handen oplegde. Als we deze gebeurtenis in ogenschouw nemen, is het nog waarschijnlijker dat het ook in Handelingen 6 de hele gemeente was die de handen legde op zeven mannen die ze had gekozen.

Wij weten dat Paulus zichzelf al vóór dit moment zag als een apostel. Waarom moest men hem dan de handen opleggen? Dat was toch zeker niet alleen vanwege Barnabas? Naar alle waarschijnlijkheid schuilt het antwoord in de wijding van de levieten (Numeri 8:11, 15). De levieten werden apart gesteld voor hun werk en ontvingen de handoplegging opdat zij hun gemeenschap voor God konden vertegenwoordigen. Paulus en Barnabas werden ook aangewezen voor een nieuwe taak, namelijk om de gemeente van Antiochië elders in de wereld te vertegenwoordigen.

Dat is op zich al een reden waarom deze gebeurtenis in Antiochië niet kan dienen als een model voor inzegeningen in de huidige Adventkerk. Paulus (en mogelijk ook Barnabas) waren al eerder aangesteld in een bepaalde functie. In Handelingen 13 ontvingen Paulus en Barnabas eenvoudigweg een zegen van de kerk toen ze op weg gingen om het evangelie te verkondigen. Dit was geen inzegening voor een kerkelijk ambt, maar veeleer de publieke erkenning dat Paulus en Barnabas gerechtigd waren om de gemeente van Antiochië te vertegenwoordigen.

Latere ontwikkelingen in de kerk van het Nieuwe Testament

Na de gebeurtenissen in Handelingen komen we daarna voor het eerst in de brieven van Paulus aan Timoteüs weer iets tegen, dat in het kader van onze studie van de verschillende ambten en de ceremonies werd gebruikt, dat lijkt op inzegening. Deze brieven behoorden tot de laatste die Paulus schreef. Zij bevatten persoonlijke raad aan een goede vriend die zelfs 'zoon' wordt genoemd (1 Timoteüs 1:2). Een paar plaatsen in deze brieven verwijzen naar de verschillende ambten en ook naar handoplegging. We zullen die voorbeelden in meer detail bestuderen in het volgende hoofd-

stuk, dat vooral zal gaan over de exacte rol van de diverse soorten ambten in de vroegchristelijke kerk.

In meer algemene zin schreef Paulus enkele woorden van bemoediging met betrekking tot Timoteüs' roeping voor zijn evangeliewerk:

Draag dit alles over in je onderricht. Sta niemand toe dat hij vanwege je jeugdige leeftijd op je neerkijkt, maar wees voor de gelovigen een voorbeeld in wat je zegt, in je levenswijze, in liefde, geloof en zuiverheid. In afwachting van mijn komst moet je je toelagen op het voorlezen uit de Schrift, op de prediking en het onderricht. Veronachtzaam de genade die je geschonken is niet; je dankt haar aan de profetische woorden die de raad van oudsten over jou, onder handoplegging, heeft uitgesproken. Richt je hierop, maak het je eigen, zodat voor iedereen duidelijk wordt dat je vorderingen maakt. Neem je in acht, houd je aan de leer en blijf dat doen; dan red je zowel jezelf als hen die naar je luisteren (*1 Timoteüs 4:11–16*).

In dit tekstgedeelte geeft Paulus aan Timoteüs enkele algemene adviezen ten aanzien van zijn onderwijs en prediking, maar vervolgens zegt hij iets wat in het kader van onze studie buitengewoon interessant is. Paulus verwijst naar de gave die, volgens de Griekse tekst, 'in' Timoteüs was en hem door 'profetische woorden' was geschonken. Deze profetie ging vergezeld van handoplegging door de raad van oudsten. Voordat we nader bezien wat dit betekent, is het nuttig een andere gelegenheid te noemen waarbij Paulus ook verwijst naar een moment dat Timoteüs de handen kreeg opgelegd:

Daarom spoor ik je aan het vuur brandend te houden van de gave die God je schonk toen ik je de handen oplegde. God heeft ons niet een geest van lafhartigheid gegeven, maar een geest van kracht, liefde en bezonnenheid (*2 Timoteüs 1:6–7*).

Deze tekst laat ons in het onzekere over welke gave Timoteüs bij deze gelegenheid, waarbij hem de handen werden opgelegd, ontving. In feite kunnen

we ook op geen enkele manier vaststellen dat de twee tekstgedeelten op dezelfde gebeurtenis slaan. Zoals Paulus rechtstreeks een opdracht van Jezus ontving en hem nadien de handen werden opgelegd in Antiochië, is het ook mogelijk dat Timoteüs tweemaal de handen kreeg opgelegd: een keer door de oudsten en een keer door Paulus.

Paulus besprak de handoplegging in 1 Timoteüs omdat hij de gave die Timoteüs had ontvangen wilde benadrukken. Er is een duidelijk verband tussen deze gave, de profetische woorden en de handoplegging, maar het blijft onduidelijk wat dat verband is. Goedbeschouwd staat er in de eerste tekst niet eens direct dat de oudsten hun handen legden op *Timoteüs*. De term die in dit tekstgedeelte wordt gebruikt voor de oudsten, zou ook kunnen worden vertaald als ‘raad van presbyters’, wat een technische term is voor de leden van het Sanhedrin. Dat is de onbetwiste betekenis van het woord op de twee andere plaatsen waar het wordt gebruikt (Lucas 22:66; Handelingen 22:5). Het feit dat dit woord meerdere betekenissen kan hebben leidt tot allerlei vragen over waarnaar Paulus verwees en over hoe we in onze tijd deze teksten zouden moeten interpreteren.

Hoe dan ook, het is duidelijk dat Paulus op enig moment Timoteüs de handen oplegde. In 1 Timoteüs 3 zien we dat er een verband bestaat tussen ‘de gave’ en de geest. Misschien dat Paulus verwijst naar de gave van de Geest, die Timoteüs bij zijn doop moet hebben ontvangen. De eerste vermelding van de gave zou betrekking kunnen hebben op dezelfde gebeurtenis. Maar het is duidelijk dat Timoteüs door God was geroepen om voor hem te werken. Geïnspireerd door de Geest en door de gave van de profetie, blonk hij uit in zijn activiteiten in de kerk, eerst als medewerker van Paulus en daarna zelfstandig. Er is praktisch geen bewijs dat er sprake was van een ‘inzegening’ om deze roeping te bevestigen. Gezien de voorkeur van zijn mentor voor een goddelijke roeping boven menselijke erkenning, lijkt het waarschijnlijk dat Paulus verwijst naar wat middels een profetie aan Timoteüs werd gegeven: een roeping van Godswegen om voor hem te werken.

Conclusie

Ons onderzoek van de verschillende personen die in het Nieuwe Testament op de een of andere manier tot een taak werden geroepen is nu afgerond. Natuurlijk valt er nog heel veel meer te ontdekken in het Nieuwe Testament, maar we zijn nu toch al wel in staat om uit deze voorbeelden een aantal conclusies te trekken. Allereerst—en dat is het belangrijkste—hebben we gezien dat het aanstellingsritueel vaak *ad hoc* was, of op heel praktische gronden nodig was. Judas moest worden vervangen. De kerk was te groot geworden voor de apostelen om er leiding aan te geven. De vroege christenen lieten zich inspireren door de voorbeelden die zij kenden vanuit het Oude Testament. Zij herschikten deze tradities en pasten ze aan zoals hen het beste leek, vooral wat het invoegen van het gebed betreft, waarnaar we tevergeefs zoeken in de oudtestamentische rituelen.

Er zijn geen berichten die ons vertellen hoe deze *ad hoc* gebeurtenissen een officieel patroon werden en in hoeverre ze ook werden gevolgd door het gehele Nieuwe Testament heen. In feite is de enige plaats waar we de indruk zouden kunnen krijgen dat deze gebeurtenissen gevolgd werden voor veel soortgelijke gelegenheden te vinden in de brieven van Paulus. Toen Paulus tegen het einde van zijn leven aan Timoteüs schreef, verwees hij naar de gave die Timoteüs bezat en diens profetische roeping en maakte hij een opmerking over handoplegging die voor meerderlei uitleg vatbaar is.

Hoewel er in enkele gevallen in het Nieuwe Testament sprake is van aanstellingsriten, is er in het geheel geen informatie over de specifieke taken die daarbij in het geding waren. Mattias werd een apostel. Die rol was rechtstreeks gekoppeld aan het feit dat hij Jezus bij diens leven had gekend en dit vindt dus geen toepassing in de kerk van onze tijd. De zeven mannen werden aangesteld in een in veel opzichten onduidelijke functie. Saulus en Barnabas werden hoogstwaarschijnlijk zendelingen en Timoteüs—als hij inderdaad werd ingezegend, werd een soort van predikant, evangelist of kerkplanter. Nergens in het Nieuwe Testament vinden we een omschrijving van de inhoud van de verschillende ambten en alle kerkleden werden gezien als door de geest geleide evangeliewerkers.

Overal in het Nieuwe Testament krijgen we de indruk dat de geestelijke aanstelling van Godswegen boven een kerkelijke benoeming uitgaat. Voor

Paulus was zijn goddelijke roeping veel belangrijker dan een vorm van institutionele erkenning. In het Nieuwe Testament was de keuze en het aanstellen van mensen in een leiderschapsrol een geestelijke gebeurtenis, waarbij God, Jezus Christus en de heilige Geest het initiatief namen. Natuurlijk was een mate van erkenning door de gemeente wel gewenst, maar die kwam niet altijd in de vorm van een publieke ceremonie.

Hoewel we zouden verwachten dat het Nieuwe Testament de vruchtbaarste plaats is voor een bijbelse fundering van inzegening, zijn de voorbeelden die we vinden verre van eenduidig. In laatste instantie kunnen we niet via bijbelse *case studies* expliciet de precieze rol vaststellen. De enige andere bijbelse mogelijkheid voor een dergelijke taak is een theologische discussie die de stemmen van de verschillende nieuwtestamentische schrijvers bij elkaar brengt. Dit zullen we in het volgende hoofdstuk proberen te doen.

Hoofdstuk 7

Thema's in het Nieuwe Testament

Het vorige hoofdstuk ging vooral over specifieke voorbeelden en verhalen uit het Nieuwe Testament die licht zouden kunnen werpen op het thema van inzegening. Dit hoofdstuk wil dit wat breder trekken en onze aandacht bepalen bij een aantal onderliggende thema's en ideeën die we in het Nieuwe Testament als geheel vinden. In plaats van ons te bepalen bij afzonderlijke tekstgedeeltes, zullen we nu proberen de stemmen van de verschillende schrijvers te synchroniseren en een meer afgerond antwoord proberen te geven op het vraagstuk van de inzegening van kerkelijke werkers. Eerst zullen we stilstaan bij de verschillende ambten die in het Nieuwe Testament worden genoemd en dan bij de rol van vrouwen bij elk van deze ambten. We zullen ook bezien hoe het thema van de man als 'hoofd' met ons onderwerp samenhangt. En ten slotte zullen we deze nieuwtestamentische problematiek terugkoppelen naar de bijbelse theologie van de kerk, waarvan Gods zendingsplan de wezenlijke kern is.

De nieuwtestamentische ambten

Zoals we in het vorige hoofdstuk zagen was er bij het allereerste begin van de kerk maar één ambt, namelijk dat van apostel. De twaalf apostelen ontvingen een goddelijke roeping en werden vanzelfsprekend de leiders van de kerk. Later zien we in het Nieuwe Testament een paar andere ambten ontstaan, en in de na-bijbelse traditie kregen deze verschillende ambten al snel hun vaste vorm.

Uit onze studie tot op dit punt is ons gebleken dat al spoedig het leiderschap van de kerk werd uitgebreid met zeven 'dienaren'. En we ontdekken ook dat kennelijk Jezus' familie eveneens een aandeel kreeg in het lei-

derschap van de vroege kerk (Handelingen 15:19; Galaten 2:9). Samen met de apostelen vulden de oudsten en deze familieleden de eerste en enige oorspronkelijke functies in het Nieuwe Testament. Maar dat zou snel veranderen.

Sommige van die veranderingen waren het gevolg van het feit dat er gemeenten werden gesticht op verafgelegen plaatsen. Er werden discipelen als rondreizende predikers uitgestuurd, zoals we bijvoorbeeld zagen in het geval van Paulus en Barnabas in Handelingen 13:1–3. Deze rondreizende discipelen werden ook al snel beschouwd als apostelen (Handelingen 14:4, 14). In nieuwe gemeenten werden ook nieuwe leiders aangewezen door de heilige Geest. Zij werden ook apostelen of, zoals 2 Korintiërs 8:23 (NBV) het uitdrukt: ‘vertegenwoordigers van de gemeenten’. Een andere reden voor de verandering ten aanzien van kerkelijke functies was de uitbreiding van de betekenis van het woord ‘apostel’. Die betiteling sloeg nu ook op mensen die zich persoonlijk door God geroepen voelden, en niet alleen op degenen die Jezus persoonlijk hadden gekend tijdens zijn werk op aarde. Paulus was, zoals we in het vorige hoofdstuk zagen, een voorbeeld van een leider in deze categorie.

Het duurde niet lang totdat er verschillende categorieën leiders waren, die allemaal door Christus waren geroepen. Deze mensen werkten samen bij de opbouw van de vroege kerk. We zien dit het duidelijkst in de woorden die Paulus schreef aan de Efeziërs:

En hij is het die apostelen heeft aangesteld, en profeten, evangelieverkondigers, herders en leraren, om de heiligen toe te rusten voor het werk in zijn dienst. Zo wordt het lichaam van Christus opgebouwd ... (*Efeziërs 4:11–12*).

In deze gemeente in Efeze, ver van Jeruzalem, had men apostelen, profeten, evangelieverkondigers en leraren die gezamenlijk de leden toerustten tot ‘zijn dienst’ aan de leden.

Naarmate we dichter bij de laatst geschreven boeken van het Nieuwe Testament komen zien, we hoe twee of drie ambten de boventoon gaan voeren. Het is een teken van een toegenomen organisatiegraad in de kerk,

maar de zaken waren nog niet uitgekristalliseerd. We komen ‘opzieners’ (bisschoppen) tegen, maar ook ‘oudsten’ (ouderlingen) en ‘dienaren’ (diakenen). In de brief aan de Filippenzen lezen we al over de aanwezigheid van ‘opzieners’ en ‘dienaren’ (Filippenzen 1:1), maar pas in de zogenaamde pastorale brieven krijgen we enigszins een beeld van de inhoud van deze ambten.

We krijgen de indruk dat de functies van opziener en oudste elkaar in bepaalde opzichten overlapt en het blijft onduidelijk of er tussen die twee in het Nieuwe Testament een echt verschil was. In 1 Timoteüs spreekt Paulus in veel meer detail over de opziener en legt hij uit dat een opziener een goede leraar moet zijn en een competente bestuurder van de gemeente (1 Timoteüs 3:2–5). Later verwijst hij naar de oudsten met deze woorden: ‘Oudsten die goed leiding geven moeten dubbel worden beloond, vooral degenen die zich veel moeite geven voor de prediking en het onderricht (1 Timoteüs 5:17). Hier blijkt dus duidelijk dat er een zekere mate van overlapping was bij deze twee functies. Beide waren verantwoordelijk voor het geven van onderwijs en voor goed bestuur van de gemeente. In deze fase sloegen de twee benamingen naar alle waarschijnlijkheid op dezelfde positie.

In Paulus’ brief aan Titus zien we deze zelfde overlapping tussen de functies van opziener en oudste. Paulus herinnert Titus eraan dat hij was achtergelaten om oudsten aan te stellen, maar vervolgens noemt hij deze personen ook ‘opzieners’ (bisschoppen):

Ik heb je op Kreta achtergelaten om, volgens mijn richtlijnen, de resterende zaken te regelen en in elke stad oudsten aan te stellen: onberispelijke mannen, die maar één vrouw hebben, en gelovige kinderen die niet kunnen worden beschuldigd van schandelijk gedrag en ongehoorzaamheid. Een opziener moet als beheerder van Gods huis onberispelijk zijn: hij mag niet eigenzinnig optreden, niet driftig zijn, niet te veel drinken, niet gewelddadig zijn en niet hebzuchtig; hij moet juist gastvrij zijn, goedwillend, bezonnen, rechtvaardig, toegewijd en beheerst. En hij moet zich houden aan de betrouwbare boodschap die in

overeenstemming is met de leer, zodat hij in staat is om anderen met heilzaam onderricht te bemoedigen en dwarsliggers terecht te wijzen (*Titus 1:5–9*).

Hoewel we vaststellen dat deze ambten in de kerk van het Nieuwe Testament functioneerden, vinden we nergens een beschrijving van rituelen die bij deze benoeming van oudsten, opzieners en diakenen mogelijk gebruikt werden. Nergens ontdekken we een tekst die ons vertelt over handoplegging of enige vorm van inzegening, hoewel er wel twee teksten zijn die naar het aanstellen van oudsten verwijzen (*Titus 1:5*; *Handelingen 14:23*).

In het Nieuwe Testament vinden we nog geen expliciete regels die bepalen welke ambten er in de kerk dienen te zijn. En er schijnt ook geen vast ritueel of duidelijke ceremonie te bestaan voor het installeren van mensen in deze functies. Wel is echter helder dat het Nieuwe Testament vooral de nadruk legt op roeping van Godswege.

De rol van vrouwen

Tot hiertoe hebben we bij onze bespreking van de ambten en functies in de vroegchristelijke kerk niet speciaal gekeken naar het onderscheid tussen mannen en vrouwen. Vaak wordt het mannelijk voornaamwoord in algemene zin gebruikt voor beide geslachten, maar we vinden ook tal van voorbeelden van vrouwen die tot een rol in de kerk werden geroepen—zowel in de evangeliën als in de nieuwtestamentische kerk. Overal in het Nieuwe Testament spelen vrouwen een belangrijke en even cruciale rol in de zending van Christus en van de kerk als mannen.

Onder de discipelen bevonden zich veel vrouwen (*Lucas 8:1–3*; *Handelingen 1:14*). Ook vrouwen deden in het Nieuwe Testament dienst als medewerkers in de evangeliedienst. Daaronder waren bijvoorbeeld Maria, de moeder van Jezus (*Lucas 1:47*), de profetes Anna (*Lucas 2:36–38*), Maria Magdalena (*Lucas 8:2*; *Marcus 16:9*; *Johannes 20:10–18*), Marta en Maria uit Betanië (*Johannes 11:25–27*), de Samaritaanse vrouw (*Johannes 4*) en de gehandicapte vrouw die ook ‘een dochter van Abraham’ wordt genoemd (*Lucas 13:10–17*).

Het belangrijkste aandeel van de vrouwelijke discipelen van Jezus is in het Nieuwe Testament hun rol als ooggetuigen van de dood van Jezus en van zijn begraving, van het lege graf en van de opstanding. Deze discipelen waren de enige ooggetuigen van deze gebeurtenissen, want al hun mannelijke tegenspelers waren gevlucht of hadden zich verscholen (Lucas 23:27–30, 49, 55–56, 24:1–12; Matteüs 27:57–61, 28:1–15; Johannes 20:1–18). Gezien het belang dat in de vroege kerk werd gehecht aan de rol van getuigen, waren deze vrouwelijke discipelen dus van fundamenteel belang voor het christelijk geloof. Deze discipelen ontmoetten ook als eersten de opgestane Heer en kregen als eersten de opdracht om het nieuws van de opstanding te gaan brengen aan de andere discipelen en de apostelen (Matteüs 28:7, Johannes 20:17).

Vrouwen hadden een heel belangrijk aandeel in het werk van de vroege kerk. Er waren vrouwen aanwezig toen Jezus zijn zendingsbevel gaf (Marcus 16:1–19), en zij maakten deel uit van de honderd en twintig discipelen die na Jezus' hemelvaart voortdurend in gebed waren (Handelingen 1:12–14). Vrouwen namen deel aan de keuze en aanstelling van Mattias (Handelingen 1:21–26), en ontvingen ook de Geest tijdens het Pinksterfeest (Handelingen 2:1–47). Het citaat dat Petrus bij het Pinkstergebeuren gebruikte uit het boek Joël uit het Oude Testament, noemt nadrukkelijk ook vrouwen: 'Aan het einde der tijden, zegt God, zal ik over alle mensen mijn geest uitgieten. Dan zullen jullie zonen en dochters profeteren, jongeren zullen visioenen zien en oude mensen droomgezichten.'

Ook in het evangelie van Johannes vinden we veel uitspraken over de positie van vrouwen in de dienst van het evangelie. Veel vrouwen spelen een grote en niet-traditionele rol in dit evangelie, zoals bijvoorbeeld Maria in Kana (Joh. 2:1–12), de Samaritaanse vrouw (Johannes 4), Marta en Maria (Johannes 11:1–44, 12:1–8), de vier vrouwen bij het kruis (Johannes 19:25–27), en Maria Magdalena (Johannes 20:1–2, 11–18). Het is verder belangrijk op te merken dat in het Johannes-evangelie een vrouw precies dezelfde rol speelt als Petrus in de andere evangeliën: in Johannes 11 zien we hoe Marta op een zelfde manier belijdt dat Jezus de Zoon van God is (Johannes 11:27, vgl. Matteüs 16:16). Deze vrouwen waren geen één-dimensionale stereotypen. In elk van deze voorbeelden worden vrouwen in een

uiterst positief licht geplaatst. Zij hebben een heel nauwe band met Jezus. En, wat nog belangrijker is: deze vrouwen spelen een onconventionele rol die geen rekening hield met de normen van hun maatschappij.

Als gevolg van de culturele en maatschappelijke normen van die tijd bestonden er voor vrouwen in het Nieuwe Testament veel beperkingen. Maar in weerwil hiervan zien we in het Nieuwe Testament dat vrouwen in de kerk een veel belangrijkere rol speelden dan we zelfs in onze tijd zouden verwachten. We weten dat er een vrouwelijke apostel was in Rome, genaamd Junia (Romeinen 16:7), en iemand met een belangrijke positie (diakones) in Kenchreeën, die Foebe heette (Romeinen 16:2). Petrus' taalgebruik is heel inclusief als hij het heeft over werken voor God en dienstbaarheid (1 Petrus 3:1–7, 4:10, 11). Ook noemt Paulus vaak vrouwenamen in zijn brieven aan de leiders van gemeenten (Romeinen 16, Filippenzen 4:2, 3; 2 Timoteüs 4:19). In één bepaald tekstgedeelte herinnert hij de lezers eraan dat vrouwelijke profeten hun hoofd dienen te bedekken, wat impliceert dat hij het al heel normaal vond dat vrouwen een dergelijke belangrijke rol vervulden (1 Korintiërs 11:5).

Het is overduidelijk dat de nieuwtestamentische kerk een hoge achting had voor vrouwen die een functie hadden in de kerk, ondanks de buitengewoon vrouwonvriendelijke socioculturele normen van die tijd. Vrouwen dienden als apostelen, diakenen en profeten en in de evangeliën en de berichtgeving over de eerste gemeenten vinden we meer dan voldoende bewijs dat zij een belangrijke rol hadden als medewerkers in Gods zendingsplan.

Mannen als het 'hoofd'

Bij de discussies over het inzegenen van predikanten in de Adventkerk wordt dikwijls het theologische thema van de man als het hoofd erbij gehaald. Vooral als het gaat over het inzegenen van vrouwelijke predikanten valt deze term heel vaak. In een paar nieuwtestamentische teksten komen we deze terminologie tegen als de man-vrouw relatie aan de orde is. Het komt nogal eens voor dat deze teksten uit hun verband worden gelicht en ook worden toegepast op de rol van de vrouw buiten het huwelijk.

Maar laat er eerst en vooral geen twijfel over bestaan dat er nergens ook maar één tekst in het Nieuwe Testament te vinden is die het vrouwen verbiedt werkzaam te zijn in de evangeliedienst of tot de leiding van de kerk te behoren.

Er zijn drie aspecten die nader bekeken moeten worden wanneer deze teksten over de verhouding tussen twee echtgenoten worden gebruikt in een discussie over inzegening. In de eerste plaats is het een voor de hand liggend feit dat niet alle vrouwen echtgenotes zijn (of zullen worden). Ten tweede is het doel van deze man-vrouw teksten alleen maar om aan te geven wat een harmonieus en gelukkig huwelijk zou kunnen bevorderen. De verhoudingen en rolpatronen die tot een geslaagd huwelijk leiden berusten ook op heel veel andere factoren, zoals de individuele persoonlijkheid en behoeftes. En in de derde plaats moeten we geen parallel trekken tussen de inzegening en de man-vrouw verhouding, aangezien het gaat om twee heel verschillende zaken. Het doel van de man-vrouw verhouding is om een liefdevol relatie te voeden en een liefdevolle omgeving te scheppen voor de andere gezinsleden. Het doel van werkzaam zijn in Gods dienst is misschien in sommige opzichten daaraan gelijk, maar het gaat toch om twee heel verschillende doelen. Daarbij gaat het namelijk om onderricht geven, en herderlijke zorg verlenen aan de leden, in het kader van het vervullen van Gods zendingsopdracht: gemeenschap met alle mensen (Efeziërs 4:11, 12).

Dit verschil is heel duidelijk, maar omdat de vraag van het hoofd zijn van de man de laatste jaren zo vaak wordt genoemd moeten we hier toch kort op ingaan. Er zijn ten minste zeven tekstgedeelten in het Nieuwe Testament die over het thema van de man als hoofd gaan (1 Korintiërs 11:2–16, 14:32–35; Efeziërs 5:21–33; Kolossenzen 3:18–19, 1 Timoteüs.2:8–15, Titus 2:5, 1 Petrus 3:1–7). Wij zullen slechts drie van deze bijbelgedeelten in detail bespreken: Efeziërs 5, 1 Korintiërs 14, en 1 Timoteüs 2. Dat moet meer dan voldoende zijn om te laten zien hoe problematisch het is om de analogie van de man als hoofd toe te passen op het evangeliewerk.

Efeziërs 5

Het eerste bijbelgedeelte over de man-als-hoofd, dat vaak wordt geciteerd, is te vinden in Efeziërs 5. Het luidt als volgt:

Aanvaard elkaars gezag uit eerbied voor Christus. Vrouwen, erken het gezag van uw man als dat van de Heer, want een man is het hoofd van zijn vrouw, zoals Christus het hoofd is van de kerk, het lichaam dat hij gered heeft. En zoals de kerk het gezag van Christus erkent, zo moeten vrouwen in ieder opzicht het gezag van hun man erkennen. Mannen, heb uw vrouw lief, zoals Christus de kerk heeft liefgehad en zich voor haar heeft prijsgegeven om haar te heiligen, haar te reinigen met water en woorden en om haar in al haar luister bij zich te nemen, zodat ze zonder vlek of rimpel of iets dergelijks zal zijn, heilig en zuiver.

Zo moeten mannen hun vrouw liefhebben, als hun eigen lichaam. Wie zijn vrouw liefheeft, heeft zichzelf lief. Niemand haat ooit zijn eigen lichaam, integendeel: men voedt en verzorgt het, zoals Christus de kerk, want dat is zijn lichaam en wij zijn de ledematen. ‘Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zich hechten aan zijn vrouw, en die twee zullen één lichaam zijn.’ Dit mysterie is groot – en ik betrek het op Christus en de kerk. Maar ook voor elk van u geldt dat ieder zijn vrouw moet liefhebben als zichzelf, en dat een vrouw ontzag moet hebben voor haar man (*Efeziërs 5:21–33*).

De eerste zin bevat de fundamentele boodschap van dit gehele tekstgedeelte: alle christenen worden opgeroepen om respect te hebben voor elkaar. Christus erkende het gezag van God om de redding van de mensheid mogelijk te maken, en hij gaf zich over aan de apostelen anderen in dienstbaarheid. Dienstbaar zijn is een cruciaal element in ons gedrag als christenen.

In het tweede gedeelte van dit stuk tekst wordt tegen de vrouwen gezegd dat de vrouw het gezag van haar man moet erkennen. De reden is dat de

man 'het hoofd' is van zijn vrouw. Maar in de derde paragraaf lezen we dat een man zijn vrouw moet liefhebben als zichzelf. De betekenis van deze erkenning van het gezag van de ander is duidelijk niet het loslaten van de eigen individualiteit en eigenwaarde. De man wordt met Christus vergeleken. Het hoofd zijn van Christus bestaat uit liefdevol dienstbaar zijn en is dus niet te vergelijken met autoritair menselijk leiderschap. Ten diepste laat dit schriftgedeelte ons zien dat het doel van de huwelijksrelatie nog steeds gelijk is aan die in Eden, waar Paulus naar verwijst door Genesis 2:24 aan te halen. Het huwelijk moet een liefdevolle relatie zijn tussen gelijken.

Als we ook naar de rest van de brief aan de Efeziërs kijken, zien we dat dit gedeelte direct wordt gevolgd door adviezen voor kinderen en ouders (Efeziërs 6:1–4), en door adviezen voor slaven en hun meesters (6:5–9). Paulus geeft hier dus allerlei adviezen over de juiste verhoudingen tussen leden van een gezin of huishouding. Niets wijst erop dat Paulus specifiek de rol van de vrouw in de kerk of in de maatschappij als geheel op het oog heeft, maar zich alleen richt op de huwelijksrelatie tussen man en vrouw.

1 Korintiërs 14

Een tweede tekstgedeelte waar dikwijls naar wordt verwezen is 1 Korintiërs 14. In dit hoofdstuk rondt Paulus een lang stuk af over het onderwerp van geestelijke gaven en hun functie in de gemeente. Paulus begint met die bespreking in 1 Korintiërs 12 en behandelt de rol van de geestelijke gaven in de kerk in het algemeen. In hoofdstuk 13 benadrukt hij het belang van de liefde voor de christelijke geloofsgemeenschap, en in hoofdstuk 14 gaat hij, in diezelfde context, nader in op de gave van de profetie en de gaven van de klanktaal. Waar het Paulus bij zijn schrijven van de brief aan de Korintiërs vooral om ging was een gedachte te ontzenuwen die in de gemeente in Korinte was opgekomen. De Korintiërs waren ervan overtuigd geraakt dat de ene geestelijke gave belangrijker was dan de andere en dat bijgevolg sommige leden ook belangrijker waren dan andere. In zijn verhandeling over eenheid en gelijkheid gaat Paulus vooral in op de rol van de profeten en de sprekers in tongentaal of klanktaal in de gemeente.

Paulus' probleem in hoofdstuk 14 richt zich vooral op de kwestie van orde in de gemeente. In deze gemeente spraken tijdens de eredienst zowel mannen als vrouwen in klanktaal, terwijl er anderen waren die voor een vertaling zorgden. En er waren ook profeten die profetische uitspraken deden en anderen die nagingen wat er precies werd gezegd. En dan waren er leden die tijdens de dienst openbaringen ontvingen en die met anderen om hen heen deelden. We kunnen ons gemakkelijk voorstellen dat die situatie uit de hand liep en dat de gemeente te maken had met een grote mate van wanorde.

Paulus deed een aantal suggesties om dit potentiële probleem aan te pakken. In de eerste plaats vond hij dat tijdens de dienst maar twee of drie personen in klanktaal moesten spreken, en dat zij dat om beurten moesten doen (1 Korintiërs 14:27). Ten tweede moest er altijd iemand zijn om de klanktaal te vertalen; als die er niet was moest men zwijgen (1 Korintiërs 14:27). Zo ook met de profeten: er moesten maar twee of drie zijn die het woord voerden, en dat moest ook om beurten gebeuren (1 Korintiërs 14:29). Op die manier zou iedereen worden 'bemoedigd' (1 Korintiërs 14:31). Paulus schrijft:

En wie profeteert heeft macht over zijn geest, want God is niet een God van wanorde maar van vrede. Zo is het in alle gemeenten van de heiligen.

Vrouwen moeten gedurende uw samenkomsten zwijgen. Ze mogen niet spreken, maar moeten ondergeschikt blijven, zoals ook in de wet staat. Als ze iets willen leren, moeten ze het thuis aan hun man vragen, want het is een schande voor een vrouw als ze tijdens een samenkomst spreekt.

Heeft het woord van God zich soms verspreid vanuit uw gemeente? Of heeft het enkel u bereikt? Wie van u denkt te kunnen profeteren of in het bezit van de Geest te zijn, dient te erkennen dat wat ik u schrijf een bevel van de Heer is. Doet hij dat niet, dan wordt hij zelf niet erkend. Kortom, broeders en zusters, streef ernaar te profeteren en verhinder niet dat er in klanktaal gesproken wordt. Alles moet op gepaste wijze en in goede orde gebeuren (1 Korintiërs 14:32-40).

Drie hoofdstukken daarvoor (in 1 Korintiërs 11:5) heeft Paulus nog gezegd dat vrouwen in de kerk mochten bidden en profeteren. Maar hier geeft Paulus, in de context van de bespreking van de gave van de profetie, aan dat vrouwen dienen te zwijgen. Paulus zou zichzelf niet tegenpreken en dit verbod moet daarom speciaal van toepassing zijn op de luidruchtige, wanordelijke eredienst in Korinte. Dat is overduidelijk uit het feit dat Paulus tot driemaal toe in een paar verzen tegen drie groepen zegt dat ze stil moeten zijn. Eerst richt hij zich tot degenen die in klanktaal spreken (1 Korintiërs 14:28), dan tot de profeten (1 Korintiërs 14:30), en vervolgens tot de vrouwen (1 Korintiërs 14:33, 34). De eerste twee groepen bestaan uit mannen en vrouwen, en de derde uitsluitend uit vrouwen. Maar het punt is dat Paulus wil dat iedereen rustiger is en dat de dienst meer decorum zal hebben.

Paulus' oproep dat vrouwen in de gemeente dienen te zwijgen is van specifiek belang voor onze studie. Het is hier van belang dat het Grieks geen onderscheid maakt tussen de vrouw in het algemeen en de vrouw als echtgenote (zoals in zoveel talen, waaronder het Nederlands, het geval is). De vrouwen tegen wie Paulus in 1 Korintiërs 14 spreekt zijn zonder twijfel getrouwde vrouwen, want zij moeten thuis hun mannen om opheldering vragen. In de oorspronkelijke taal zegt Paulus dat deze *getrouwde* vrouwen ondergeschikt moeten zijn aan hun mannen. Hij verwijst daarbij naar de Thora. Er wordt met geen woord gerept over het gedrag van ongetrouwde vrouwen. De echte vraag is dus wat dat wil zeggen.

In 1 Korintiërs 14 hebben wij de opmerkingen van Paulus gelezen die gericht was aan een groep mensen die door elkaar en in wanorde het woord voerden. Paulus wilde dat de dienst ordelijk zou verlopen en dat de leden elkaar de ruimte zouden geven om te spreken en te worden verstaan. Bij het spreken in klanktaal moest een tolk aanwezig zijn en een profetische uitspraak moest nauwkeurig worden gewogen. In de cultuur van die tijd zou het buitengewoon respectloos zijn geweest als een vrouw de woorden van een man zou beoordelen, vooral als het haar eigen man betrof. Datzelfde gold ook voor het spreken in klanktaal. De gemeente in Korinte moest zich bewust zijn van haar zendingstaak en de eredienst moest niet zo verlopen dat bezoekers zich eraan zouden stoten. Dat betekent dus dat Paulus de

vrouwen opriep om in deze specifieke situatie te zwijgen, hoewel het hen normaliter wel was toegestaan te profeteren en in het openbaar te bidden (1 Korintiërs 11:5). Als men gehoor zou geven aan Paulus' vermaningen zou men in Korinte het evangelie niet bespotten, maar konden mensen tot geloof komen.

1 Timoteüs 2

Het laatste schriftgedeelte over het de man-als-hoofd dat we gaan bespreken vinden we in 1 Timoteüs 2. Paulus schrijft deze brief aan Timoteüs om hem goede raad te geven. Net als Paulus had Timoteüs veel last van verkeerde ideeën en dwaalleraren (1 Timoteüs 1:3–7, 3:14, 15). De dwaalleraren waren mensen 'die het huwelijk verbieden' en de mensen 'dwingen tot onthouding van voedsel dat God geschapen heeft om door gelovigen die de waarheid kennen, onder dankzegging te worden gegeten' (1 Timoteüs 4:3). Alle leden van de gemeente, zowel mannen als vrouwen, werden door deze ideeën negatief beïnvloed. Paulus geeft een aantal adviezen aan Timoteüs om de orde te herstellen en ervoor te zorgen dat alleen de zuivere leer wordt verkondigd. Voor ons is zijn advies over de eredienst en openbaar gebed van bijzonder belang:

Ik wil dat bij iedere samenkomst de mannen met geheven handen bidden, vol toewijding, zonder wrok of onenigheid. Ook wil ik dat de vrouwen zich waardig, sober en ingetogen kleden. Ze moeten niet opvallen door een opzichtige haardracht, dure kleding, goud of parels, maar door goede daden, zoals gepast is voor vrouwen die zeggen dat ze God vereren. Een vrouw dient zich gehoorzaam en bescheiden te laten onderwijzen; ik sta haar dus niet toe dat ze zelf onderwijst of gezag over mannen heeft; ze moet bescheiden zijn. Want Adam werd als eerste geschapen, pas daarna Eva. En niet Adam werd misleid, maar de vrouw; zij overtrad Gods gebod. Ze zal worden gered doordat ze kinderen baart, als ze tenminste volhardt in het geloof, de liefde en een heilige, ingetogen levenswijze (1 Timoteüs 2:8–15).

Paulus richt zich eerst tot de mannen. Hij zegt dat zij een gepaste gebedshouding moeten aannemen. Daarmee bedoelt hij de traditionele joodse gebedshouding, met opgeheven handen. Wij schrijven dit nu niet langer voor aan alle mannen. Daarmee komt de toepassing van de rest van Paulus' advies in dit schriftgedeelte al op heel losse schroeven te staan. Daarbij komt dat dit advies niet alleen slaat op de kerkdienst, zoals de NBV aangeeft. In de oorspronkelijke tekst staat 'op iedere plaats' en dit geeft aan dat Paulus duidt op gebed in de gemeente maar ook thuis. Daarna richt hij zich tot de vrouwen en geeft hij advies ten aanzien van hun kleding die bescheiden en 'waardig' moet zijn. Daarna verandert hij weer van onderwerp en spreekt hij over 'een vrouw' in plaats van over vrouwen in het algemeen. De meest voor de hand liggende manier om deze verschuiving van onderwerp te interpreteren is om het te bezien vanuit het perspectief van het oorspronkelijke Grieks. Dat geeft sterk de indruk dat Paulus zich nu tot een subgroep richt, namelijk *gehuwde* vrouwen.

Het eerste wat Paulus over deze groep vrouwen zegt is dat zij zich moeten laten onderwijzen. Daarmee benadrukt hij dat ook vrouwen tot discipelschap zijn geroepen—iets wat in de joodse traditie ongehoord was. Paulus verwelkomt gehuwde vrouwen als discipelen en zegt dat zij zich, net als alle discipelen, in stilte moeten laten onderwijzen. Het woord voor 'stilte' wordt in de Bijbel maar vier keer gebruikt, en het bijwoord dat daarmee verband houdt betekent slechts twee maal 'stil', dat wil zeggen zonder geluid (2 Tessalonicenzen 3:12; 1 Timoteüs 2:2, 11, 12, en 1 Petrus 3:4). In andere gevallen betekent het woord niet geluidloos, maar in vrede, harmonie en rust. De NBV vertaalt dit dan ook terecht met 'bescheiden'. Paulus probeert hier een harmonieuze leeromgeving te scheppen, zonder de onenigheid en ruzie die een vast onderdeel uitmaakten van Timoteüs' gemeente. Paulus verklaart ook dat deze gehuwde vrouwen 'gehoorzaam' hun onderricht dienen te ontvangen, maar hij zegt niet aan wie ze gehoorzaam moeten zijn. Het kan zijn dat hij gehoorzaamheid aan God of aan het evangelie bedoelt. Maar in dit geval, waar het gehuwde vrouwen betreft, betekent het toch waarschijnlijk dat zij, zoals in die cultuur van hen wordt verwacht, onderdanig moeten zijn aan hun man.

Na deze oproep tot vrede gaat Paulus verder met te zeggen dat, hoewel vrouwen onderwijs dienen te ontvangen, zij niet zelf onderwijs mogen geven of gezag over de man mogen uitoefenen (1 Timoteüs 2:12). Hier zien we duidelijk een verschuiving in Paulus' argumentatie. Eerst heeft hij het over het gedrag van gehuwde vrouwen in de eredienst, namelijk als personen die onderwezen worden. In de volgende verzen gaat hij in op de vraag hoe zij zich dienen te gedragen als leraren: zij mogen geen onderwijs geven en geen gezag uitoefenen en moeten in alle bescheidenheid zwijgen. Wij weten al dat er nogal wat aan te merken viel op de rol van bepaalde leraren in deze gemeente (1 Timoteüs 1:3–7, 3:14–15), en het is daarom vrij logisch dat Paulus nu specifiek naar hen verwijst.

Maar de verandering in onderwerp in 1 Timoteüs 2:12, van mensen die onderwijs ontvangen naar hen die onderwijs geven, laat zien dat we dit vers moeten interpreteren in het licht van wat volgt en niet in de context van het voorafgaande. De volgende verzen gaan over de relatie tussen Adam en Eva. Paulus benadrukt dat Eva als eerste werd verleid en dat Adam haar volgde. Maar Eva had op geen enkele manier gezag over Adam (1 Timoteüs 2:12). Gezien het feit dat hier een toepassing op Adam en Eva wordt gemaakt, kunnen we concluderen dat de uitdrukking 'gezag hebben over' correcter zou dienen te worden vertaald als 'invloed hebben op'. Paulus doelt op de valse leraren die invloed hadden op de kerkleden en hen van het goede spoor afleidde, precies zoals in Eden gebeurde.

In dit tekstgedeelte komt Paulus niet met een nieuw soort theologie op de proppen, als zou de vrouw de enige zijn die de zonde de wereld binnenbracht. Door hun daad brachten de man en de man samen schaamte en schuld in de wereld (Genesis 3). Op een andere plaats schrijft hij dat de zonde de wereld binnenkwam 'door één man' (Romeinen 5:12) en daar koppelt Paulus dus het begin van de zonde aan Adam. Paulus gebruikt het voorbeeld van Adam en Eva om te laten zien wat er kan gebeuren als er verkeerde theorieën worden verkondigd en aanvaard, zoals het geval was bij Eva en de slang. Paulus gebruikt dit voorbeeld vaker, met precies dezelfde bedoeling (zie 2 Korintiërs 11:3). In 1 Timoteüs 2:12 geeft Paulus aan Timoteüs de raad niet toe te staan dat vrouwen onderwijs geven aan (invloed uitoefenen) op een manier die de vrede in de gemeente verstoort.

In het laatste vers van 1 Timoteüs 2 bespreekt Paulus ten slotte de rol van vrouwen die cultureel gepast is. Het lijkt er sterk op dat Paulus hier doelt op een vorm van ketterij. Hij zegt dat vrouwen gered worden door kinderen te baren. Maar als het hierbij om een algemeen geldige regel zou gaan over de uiteindelijke redding van vrouwen, dan zouden kinderloze vrouwen (met inbegrip van vrouwen met een man die onvruchtbaar is) niet voor verlossing in aanmerking komen. Dat is natuurlijk niet zo. Paulus gaat in tegen bepaalde heidense en gnostische ideeën van deze vrouwen die afwijken van de bijbelse visie op het krijgen van kinderen, het moederschap en het evangelie. Ook in dit geval zien we weer hoe Paulus het opneemt voor gepast en fatsoenlijk gedrag in het algemeen. De zendingstaak van de kerk is hier het overheersende element. De kerkleden dienen zich zó te gedragen dat de reputatie van de gemeente niet wordt geschaad.

Conclusies over de man-als-hoofd

Op basis van deze en de vier andere bijbelgedeelten dit 'het hoofd zijn' noemen, kunnen we tot een aantal bredere conclusies over dit begrip komen. Allereerst speelden bij dit onderwerp socio-culturele normen een heel belangrijke rol. De toenmalige cultuur beperkte de maatschappelijke rol van de vrouw, en die beperkingen waren helaas ook aanwezig in de kerk. Het ligt in de menselijke aard om bang te zijn voor veranderingen en daar moeite mee te hebben, zelfs als die door God zijn gesanctioneerd. De nieuwtestamentische gemeente had met haar boodschap van gelijkheid al voor heel wat sociale onrust gezorgd en het zou onverstandig zijn geweest om openlijk tegelijkertijd alle gevestigde normen opzij te zetten. Die gedachte is ook de kern van Paulus' advies aan de slaven: 'Slaven, gehoorzaam uw aardse meester zoals u Christus gehoorzaamt, met ontzag, respect en oprechtheid' (Efeziërs 6:5). De zendingsopdracht van de kerk om ongelovigen te bereiken was van groter belang dan snelle maatschappelijke veranderingen.

Een andere conclusie die we ten aanzien van dit thema kunnen trekken is dat alle bijbelgedeelten over vrouwelijke onderdanigheid in het leven van de gemeente betrekking hebben op de man-vrouw relatie binnen het huwelijk. Sommige uitspraken waren duidelijk geïnspireerd of gemotiveerd

door bepaalde voorvallen tijdens de erediensten (zoals het bedekken van hun hoofd door de vrouwen die profeteerden in 1 Korintiërs 11:5), maar in alle gevallen slaan ze specifiek op de gehuwde vrouwen. In een maatschappij waar bijna alles draaide om eer en schande, kon wat een vrouw deed haar man heel veel schande en statusverlies opleveren. Hoewel op het eerste gezicht sommige van deze teksten lijken te gaan over de rol van de vrouw in de kerk, zien we, als we er nauwkeuriger naar kijken, dat ze in feite betrekking hebben op gehuwde vrouwen en de sociale positie van het gezin, naast het reputatieverlies van de gemeente dat haar zendingstaak zou bemoeilijken.

Een derde conclusie die we uit deze bijbelgedeelten over de man als-hoofd kunnen trekken is dat het gaat over een specifieke categorie van vrouwen tijdens de erediensten. Wanneer we de rest van de brieven en bijbelboeken lezen waarin we deze teksten vinden, ontdekken we dat deze vrouwen theorieën verkondigden en zich gedroegen volgens heidense of gnostische gewoonten. De zaak die hier aan de orde was betrof niet het feit dat deze vrouwen onderwijs gaven of leidende posities bekleedden, maar veeleer de inhoud van hun onderricht en de richting van hun leiderschap. Er is nergens in het Nieuwe Testament ook maar één enkele tekst die vrouwen verbiedt om de kerk als leiders te dienen. Dat is des te duidelijker als we daarbij oog hebben voor de lijst van vrouwelijke evangeliewerkers en leiders die we al eerder bespraken.

De kerk in de bijbelse theologie

In het voorgaande hoofdstuk hebben we gekeken naar een aantal voorbeelden van de ambten en van inzegening in het Nieuwe Testament. In dit hoofdstuk bespraken we vervolgens een aantal thema's die ook met inzegening in het Nieuwe Testament te maken hebben. Nu is het moment gekomen dat we ons opnieuw bepalen bij een analyse van Gods zendingsplan. Elke bijbelse uitspraak wordt namelijk gedaan vanuit dat perspectief. Het is een vitaal aspect van Gods plan voor de mensheid en we moeten ervoor zorgen dat we dit niet uit het oog verliezen.

Zoals we overal in het Oude en in het Nieuwe Testament zien heeft de kerk een belangrijke en beslissende rol in Gods zendingsstrategie. De eerste

discipelen zagen hoe Jezus van Nazaret, de Zoon van God, de opgestane Heer werd. Met de opgestane Christus als fundament, kreeg het koninkrijk van God eindelijk gestalte in de wereld. Dank zij het offer van Jezus, was de kerk nu deel van Gods zendingsstrategie. De discipelen—dat wil zeggen: de mensen die samen de kerk vormden—werden erop uitgestuurd om iedereen overal uit te nodigen Gods koningschap te aanvaarden (Matteüs 28:18-20). Vanaf dat moment tot op de dag van vandaag is deze zendingsopdracht de enige reden van bestaan van de kerk. Alle functies, alle aspecten van het werk van de kerk en alle gaven in de kerk hebben dat als enig doel. Zij moeten Gods werk, dat al volop in gang is gezet, verder uitbouwen.

De zendingsopdracht van de kerk

‘Inzegening’ betekent in het Nieuwe Testament niet dat iemand toegelaten wordt tot een specifieke taak in de kerk. Het gaat om iets dat veel revolutionairder is. Inzegening is Gods manier om te laten weten dat er een cruciale verandering is gekomen in zijn zendingsstrategie om de wereld te redden en om dichtbij zijn volk te wonen (Openbaring 15:1-4, 21:1-5, 24-27, 22:1-5).

Het Pinkstergebeuren was het aardse teken van Jezus’ plaatsnemen voor Gods troon. Er is een heel sterke schakel tussen de uitstorting van de Geest in Handelingen 2, toen de zendingstaak van de kerk echt begon en Jezus’ troonsbestijging in Openbaring 5:6, waarbij ons wordt verteld dat de Geest over de gehele wereld werd uitgezonden! Petrus verwijst zonder omhaal van woorden als volgt naar Jezus’ inhuldiging: ‘Hij is door God verheven, zit aan zijn rechterhand, en heeft van de Vader de heilige Geest, die ons beloofd is, ontvangen. Die Geest heeft hij op ons doen neerdalen, en dat is wat u ziet en hoort’ (Handelingen 2:33).

De Geest werd naar de kerk gezonden om haar te helpen bij het vervullen van haar zendingstaak, maar in dit verband is zelfs de Geest onderworpen aan Christus. Christus is de hoeksteen van de kerk en haar zendingsopdracht. De Geest staat in dienst van de nieuwe Heer en bemiddelt de aanwezigheid en de kracht van de opgestane Christus ten behoeve van de kerk.

Via de kerk trekt het koninkrijk van God de wereld in. De kerk moet er daarom naar streven dat koninkrijk te weerspiegelen. Het is gebaseerd op

gerechtigheid, liefde, aanvaarding, vergeving en genezing—en dat alles komt voort uit echte gemeenschap met God. De ware kerk moet deze basis reflecteren in haar boodschap, structuur en wezen. De kerk en haar werk voor God staan model voor een andere, door God geïnspireerde manier om een nieuwe gemeenschap en zelfs een nieuwe mensheid te vormen (Efeziërs 2:15). Dat houdt in dat de kerk gerechtigheid en gelijkheid, ongeacht maatschappelijk of economische status, ras of geslacht, hoog in haar vaandel moet dragen, en daarmee de machten van de wereld moet uitdagen tot het besef te komen dat Jezus Heer is.

In het boek Handelingen wordt duidelijk hoe het koninkrijk van God de wereld begon in te trekken. Het gecentraliseerde bestuursmodel werd vervangen, eerst door zeven extra leiders te kiezen, vervolgens door het apostelschap van Paulus, en daarna door de inzegening van Barnabas en Saulus als ‘zendelingen’. Deze teksten laten zien hoe de Geest de initiatiefnemer was bij deze uitbreiding van de kerk en dat mensen tot allerlei functies en zendingstaken werden geroepen zonder dat een ritueel of een overdracht van kerkelijk gezag nodig was.

Het priesterschap van alle gelovigen

In het Oude Testament noemde God Israël een koninkrijk van priesters en een heilig volk (Exodus 19:6). Zij warden de middelaars tussen God en de wereld. Door Christus’ werk kon de christelijke kerk nu deze taak op zich nemen. Petrus benadrukte dit met de woorden: ‘Maar u bent een uitverkoren geslacht, een koninkrijk van priesters, een heilige natie, een volk dat God zich verworven heeft om de grote daden te verkondigen van hem die u uit de duisternis heeft geroepen naar zijn wonderbaarlijke licht’ (1 Petrus 2:9). Alle christenen, zowel mannen als vrouwen, zijn nu priesters en middelaars tussen God en de wereld.

Deze priesterlijke rol van de christelijke kerk zal voortduren totdat deze wereld ten einde komt (Openbaring 1:6–7, 5:9–10, 14:6–13). Johannes profeteerde zelfs dat de rechtvaardigen die bij Jezus’ terugkeer zullen worden opgewekt ‘priesters van God en van de Messias’ zullen zijn, en dat zij ‘duizend jaar lang samen met hem [zullen] regeren’ (Openbaring

20:6b). Hieruit blijkt dat het priesterschap van man en vrouw, dat bij de schepping werd ingesteld, een eeuwige karakter heeft.

Gelijkheid is een essentieel aspect van een volk van priesters. Paulus bespreekt deze gelijkheid in zijn brief aan de Galaten:

U allen die door de doop één met Christus bent geworden, hebt u met Christus omkleed. Er zijn geen Joden of Grieken meer, slaven of vrijen, mannen of vrouwen – u bent allen één in Christus Jezus. En omdat u Christus toebehoort, bent u nakomelingen van Abraham, erfgenamen volgens de belofte (*Galaten 3:27–29*).

Als adventistische christenen, die onszelf met de kerk van de eindtijd vereenzelvigen, moeten we dit als een speciale boodschap verstaan. De Bijbel zegt ons terug te gaan naar de schepping en mannen en vrouwen op basis van volkomen gelijkheid een aandeel te geven in de zendingstaak van de kerk in de gehele wereld, en om alle discipelen de mogelijkheid te bieden daarbij betrokken te zijn.

Christenen die in Christus zijn gedoopt en aan Christus toebehoren zijn erfgenamen van de belofte die Abraham ontving. Die belofte hield in dat de gevolgen van de zonde ongedaan zouden worden gemaakt. Door niet langer onderscheid te maken tussen ‘Jood of Griek’ werd de versnippering van de mensheid in volken, naties en talen teruggedraaid (Genesis 11, 12). Door niet langer te erkennen dat er sprake is van ‘slaven of vrijen’ werd de slavernij afgeschaft (Genesis 9:18–21). Door niet langer het verschil tussen ‘mannelijk en vrouwelijk’ te onderschrijven is ook de ongelijkheid tussen de geslachten en de patriarchale samenleving verdwenen (Genesis 4–11). Het bevestigt de vervulling van Gods oorspronkelijke bedoelingen voor de mensen als priesters en beheerders (Genesis 1, 2). Door één te zijn in Christus helpen we mee aan de voortgang van Gods hemels rijk in onze wereld.

Door Christus hebben alle gelovigen toegang tot God. Dit geeft hen de kracht om dienstbaar te zijn aan elkaar en het evangelie aan de wereld te verkondigen. Daarbij moet wel worden aangetekend dat, hoewel de kerk een koninkrijk van priesters wordt genoemd, er volgens de Bijbel maar sprake kan zijn van één echte priester: Jezus Christus. Het priesterschap

van Israël van het Oude Testament werd vervuld en beëindigd (Hebreeën 7:15–16, 10:10–14). Christus is nu de ultieme middelaar tussen God en de christenen (1 Timoteüs 2:5). Dit is belangrijk, want dat houdt in dat allen die een taak vervullen in de christelijke kerk een rol hebben die hemelsbreed verschilt met die van de Israëlitische priesters. De twee modellen kunnen niet worden vergeleken.

In de nieuwtestamentische kerk ontbreekt de leiderschapsstructuur die er ten tijde van het Oude Testament was. In plaats daarvan bekrachtigt Christus' gave van de Geest de gelovigen, en zijn er gaven, bedieningen en activiteiten die Gods volk in staat stellen dienstbaar te zijn aan de wereld (1 Korintiërs 12:4–6). Helaas worden in een groot deel van de kerk alleen de gaven beklemtoond van degenen die ingezegend zijn, terwijl de rest van Christus' lichaam daarbij wordt vergeten. Dit plaatst ons voor een uitdaging. De kerk moet de specifieke gaven van elk kerklid erkennen—omdat iedereen functioneert binnen het koninkrijk van priesters. Het Nieuwe Testament geeft niet aan op welke wijze die erkenning gestalte zou kunnen krijgen, maar inzegening zou zeker een rol kunnen spelen.

Als we tot de slotsom zouden komen dat een gebed om Gods zegen en handoplegging een goede manier is om bepaalde functies te erkennen, dan zou dit ritueel zonder bezwaar in alle gevallen kunnen worden toegepast. Er is geen enkel nieuwtestamentisch argument waarom deze twee handelingen gereserveerd zouden moeten blijven voor een bepaalde elite in de kerk. Een en dezelfde Geest roept alle leden tot allerlei dienende functies in de gemeente, en de ceremonies die elk van deze roepingen bevestigen dienen dat gegeven te weerspiegelen.

Als we naar onze kerk van nu kijken, zien we dat de keuze om alleen predikanten en een kleine groep anderen in te zegenen een scheiding heeft gecreëerd tussen de ambtsdragers en de andere leden. Dit is fundamenteel onjuist, niet alleen omdat het een misplaatst gevoel van status geeft dat er in de kerk niet mag zijn, maar ook omdat het heel direct ingaat tegen de zendingsopdracht van de kerk. Christus heeft *alle* leden bestemd om als priesters dienst te doen en niet slechts bepaalde ingezegende leden, terwijl anderen passieve toeschouwers blijven.

Deze nieuwe bijbelse visie op de theologie van het inzegenen is absoluut cruciaal voor de voortgang van de zending van de kerk. Wij geloven met heel ons hart dat deze inclusieve manier van zegenen de kerk een nieuwe vitaliteit kan geven bij het volbrengen van haar taak in de tijd van het einde.

Hoofdstuk 8

Ambtsdragers en inzegening in de christelijke traditie

In het Nieuwe Testament komen we een aantal verslagen tegen van rituelen die werden gebruikt ter gelegenheid van het aanstellen van mensen in specifieke functies. Deze ambten of functies werden echter niet helder gedefinieerd, en het is pas in de laatste geschriften van het Nieuwe Testament dat we duidelijker de contouren van enkele van die ambten gaan onderscheiden. Dit proces van definiëring ging in de loop der eeuwen verder in de kerk, tot op het moment dat de ambten die we vandaag de dag erkennen eindelijk hun vaste vorm kregen. We zullen in dit hoofdstuk ontdekken dat het stelsel van kerkelijke ambten en functies van onze tijd zijn wortels heeft in de Romeinse cultuur. Naarmate het christelijk geloof zich steeds verder in het Romeinse Rijk verbreidde, tekende zich ook steeds meer een vergaande institutionalisering af. De kerk probeerde alles ordelijk te laten verlopen, bij de goede leer te blijven en de heidense maatschappij te bereiken met de boodschap. De heidense culturele invloeden die daarbij de kerk binnenslopen werden niet door de hervormers van de zestiende eeuw aangepakt en evenmin door de adventisten van het eerste uur.

De kerk in na-bijbelse tijd

In de na-bijbelse tijd, dus in de kerk die begint nadat de bijbelse berichtgeving over de kerk eindigt, zien we aanvankelijk heel veel overeenkomsten met de kerk van het Nieuwe Testament. Maar naarmate de jaren verstrijken, zien we dat zich beduidende verschillen ontwikkelden. Helaas ontbreekt ons de tijd en de ruimte om na te gaan wat elke schrijver in de eeuwen na

de bijbelse periode over de kerk had te zeggen en daarom zullen we ons beperken tot enkele van de belangrijkste.

De eerste belangrijke kerkleider die we hier moeten noemen is Ignatius, een bisschop ('opziener') van de gemeente in Antiochië, die de martelaarsdood stierf rond 100 na Christus. Ignatius is de oudste schrijver die we kennen, die drie aparte ambten onderscheidde in de kerk, elk met hun eigen functie. Toen hij zijn ambt aanvaardde waren geen van de apostelen nog in leven en daarom bestond die positie dus niet meer. In de plaats van de apostelen had de kerk nu de bisschop, de oudsten en de diakenen. Deze drie ambten waren de geïnstitutionaliseerde vormen van de functies die in de Bijbel worden aangeduid met de termen 'opziener', 'oudste' en 'dienaar'. Dat wil zeggen dat we in de geschriften van Ignatius het vroegste bewijs vinden van het feit dat bisschop en oudste nu twee afzonderlijke functies waren. Ignatius gaf ook aan dat er een hiërarchie bestaat tussen deze drie ambten: de oudsten en de diakenen waren ondergeschikt aan de bisschop. Hij wijdt een apart gedeelte in zijn geschriften aan de bisschop, die hij een vertegenwoordiger van God en van Christus noemt. De bisschop lijkt een sleutelrol te hebben gekregen in de vroege kerk; hij nam het voortouw bij belangrijke gebeurtenissen als doop, avondmaal, liefdemaal en huwelijk. Op één plaats noemde Ignatius de bisschop zelfs 'het beeld van de Vader' (Ign. *Trall.* 3.1).

Omdat de apostelen die door Jezus waren aangesteld niet langer leefden, lag het voor de hand dat de vroege kerk voortdurend te kampen had met het gevaar van verdeeldheid en ketterij. Om een maximale zuiverheid van de leer te waarborgen ging men er vanuit dat het ambt van bisschop was ingesteld om het directe gezag onder God en Christus te vertegenwoordigen. In tegenspraak met het nieuwtestamentische model, had de bisschop al snel het alleenrecht om bepaalde ritën uit te voeren, waarbij men al spoedig ging spreken van 'ordinanties'. Tegen het midden van de tweede eeuw hadden alle centra van christelijke activiteit een bisschop. Uiteindelijk was het bevorderen van de bisschop naar dit verheven niveau de eerste stap op weg naar het ontstaan van het pausdom. Aanvankelijk was de paus niet meer dan de bisschop van de belangrijkste gemeente, namelijk Rome.

Na het aanstellen van krachtige bisschoppen was het idee van apostolische successie een andere vernieuwende maatregel in de strijd tegen ketterij. Toen de vroege kerk haar wijsheid begon te zoeken bij het jodisme en het gnosticisme, rees bij sommigen de gedachte dat de bisschoppen de meest aangewezen personen waren om de rechtzinnigheid in de leer te handhaven. Bisschoppen, zo dacht men, hadden een directe toegang tot het geheime onderricht dat Jezus aan zijn apostelen had gegeven. Deze waarheden werden door de ene bisschop aan de andere doorgegeven. Later veranderde de opvatting van de apostolische successie van een eenvoudige gedachtegang tot een soort mystieke status, een 'heilige orde'.

Toen de kerk zich over het gehele Romeinse Rijk verbreidde, werd het Latijn steeds belangrijker als gemeenschappelijke taal. Het in de Bijbel gebruikte Griekse woord voor 'aanstelling' werd al snel vervangen door het Latijnse woord dat 'wijding' voor een bepaalde rang betekende. Zoals het met alle woorden gaat, waren ook de ideeën die hierachter scholen sterk beïnvloed door de cultuur. Via dit woord drongen diverse aspecten van de cultuur de kerk binnen en in de loop van de tijd veranderde de aanstelling in een bepaalde functie geleidelijk aan in een soort van hogepriesterlijke wijding. Hierbij werd die wijding opgevat als een *sacrament* en langzaam maar zeker werd de bisschop of de priester (presbyter/oudste) gezien als een gewijde priester in de trant van het Oude Testament die het offer van Christus bracht en de bemiddeling van Christus naar de gelovigen verzorgde.

De rooms-katholieke wijding

Naarmate de Rooms-Katholieke Kerk rond de vierde eeuw steeds meer geïstitutionaliseerd raakte, ontwikkelde zich ook de theologie rond inzegening en wijding steeds verder. Kerkelijke aanstellingen tot een kerkelijk ambt veranderden geheel van karakter. Van een goddelijke roeping werden zij een geïstitutioniseerd overdragen van status, macht en gezag. De theologische opvatting ontstond dat de priester bij zijn wijding een blijvend zegel ontving op zijn ziel. Dat garandeerde dat elke sacramentele daad die de priester verrichtte, zoals dopen en avondmaalsviering, geldig waren. Die geldigheid berustte niet alleen op het kerkelijk gezag. Het werd ook een vitaal element van de leer van de kerk ten aanzien van

verlossing en genade. Alleen als de priester dit permanente zegel droeg zou hij een geschikt kanaal kunnen zijn voor Gods genade en verlossing naar de geloofsgemeenschap. Hij functioneerde nu als priester in plaats van Christus, onze hogepriester.

De functie van de apostolische successie veranderde eveneens. Omdat de priesters nu bij hun priesterwijding een permanent zegel ontvingen, gingen men geloven dat de priester dit zegel ontving door middel van zijn wijding door de bisschop. Niet langer ging het om het onderricht dat Jezus aan zijn discipelen gaf, maar het werd een soort 'mystiek' fenomeen dat door de generaties heen was doorgegeven. Dat was dan ook de reden waarom een bisschop, die het gezag moest hebben om dit fenomeen door te geven, altijd door drie andere bisschoppen werd gewijd.

Meer en meer elementen van de oudtestamentische aanpak slopen de inzegeningstheologie van de vroegchristelijke kerk binnen. De rol van de bisschoppen, diakenen en priesters werd steeds meer geassocieerd met die van de levieten in het heiligdom. We zagen al dat deze benadering theologisch onjuist is. Christus heeft met zijn eigen lichaam en offer de plaats ingenomen van het oudtestamentische heiligdom. Er is daarom maar één priester in de christelijke kerk en dat is Jezus Christus. In de vroegste fase van de Rooms-Katholieke Kerk werd echter de scheiding tussen geestelijkheid en leken compleet. Terwijl het Nieuwe Testament spreekt over het priesterschap van alle gelovigen, hielden de wijdingsrituelen en de apostolische successie in dat slechts een kleine elitaire minderheid het priesterschap in de kerk vertegenwoordigden. Een leken-lid verschilde in de kerk in veel opzichten, en fundamenteel, van de geestelijke stand. Het behoeft geen betoog dat deze scheiding heel schadelijk was voor de zendingstaak van de kerk.

De Reformatie en de protestanten

De Reformatie in de zestiende eeuw zorgde voor een enorme reactie ten opzichte van een aantal aspecten van de rooms-katholieke theologie. De sacramentele status van de priesterwijding werd opzij gezet en voor de protestanten had de wijding of inzegening niet langer hetzelfde gezag. Maar de oorspronkelijke reden waarom men een bisschop aanstelde

hield stand. Iemand moest nu eenmaal de orde en de zuivere leer in de kerk handhaven. De inzegening van geestelijken bleef ook nodig om de relatie die tussen kerk en staat was ontstaan te waarborgen. De kerk was afhankelijk geworden van het werelds gezag en wilde daarom het inzegeneringsritueel behouden, met als doel daardoor invloed te houden op de mensen. De scheiding tussen de geestelijkheid en de leken bleef bestaan, in het belang van leerstellige en organisatorische eenheid.

Hoewel de praktijk van het wijden/inzegenen bleef bestaan, geloofden de protestantse hervormers niet langer dat daardoor een innerlijke verandering tot stand kwam. In plaats daarvan kwam de nadruk te liggen op het gezag van de predikant bij het uitleggen van de Bijbel. Als gevolg daarvan werd een goede opleiding van predikanten heel belangrijk, want daardoor kreeg hun inzegening waarde. De hervormers bestudeerden de theologie van inzegening opnieuw en Maarten Luther beseftte dat de aanstelling, en niet zozeer het inzegeneringsritueel, belangrijk was voor het functioneren in een ambt. Maar helaas trokken de hervormers nooit de volle consequenties uit dit inzicht.

Dus, alhoewel de theologie van inzegening tijdens de Reformatie wel enigszins veranderde, bleef inzegening als ritueel bestaan. De theologie van inzegening en haar bijbelse wortels werden niet goed begrepen en ook niet aan nadere studie onderworpen, en daardoor bleef de kerk bij de status quo. De praktische behoefte aan orde en orthodoxie, tezamen met de wens om het respect van de leden voor de predikanten niet te ondermijnen, woog zwaarder dan een verlangen om terug te gaan naar de Bijbel. De kerk bleef bij de tradities rond inzegening, met inbegrip van het sacramentele aspect van het ritueel: de handoplegging.

Deze sacramenteel-getinte tradities van wijding en inzegening reisden met de christelijke immigranten mee naar de overkant van de Atlantische Oceaan. De praktijk van de inzegening werd, zonder goede theologische basis, voortgezet in het vanuit Europa geïmporteerde presbyterianisme, anglicanisme en methodisme, en ook in de beweging van de baptisten. Deze praktijk vond zelfs ingang bij de eerste op Amerikaanse bodem ontstane religieuze groepering, de Christian Connexion, waarvan veel adventpioniers lid waren geweest.

De inzegeningstraditie werd verder versterkt door de invloed van de King James bijbelvertaling in de Engelssprekende wereld. Deze vertaling van de Bijbel die in 1611 voltooid werd, was speciaal bedoeld voor de christenen van de Anglicaanse traditie in Engeland. Het lag dus voor de hand dat deze vertaling de leer van de bisschoppelijk structuur van de Kerk van Engeland zou ondersteunen. In deze vertaling werden dan ook alle woorden die met wijding of inzegening zouden kunnen worden geassocieerd (zoals 'maken', 'kiezen', 'worden', 'benoemen', en 'plaatsen') stelselmatig vertaald met *ordain*, in de zin van wijding of inzegening. Ook werden bijbelse functies zo vertaald dat ze pasten in het Anglicaanse model. 'Opzichter' werd dan ook stevast weergegeven als 'bisschop'. Als de meest invloedrijke bijbelvertaling aller tijden heeft de King James Bijbel eeuwenlang de protestantse theologie beïnvloed. Dat leidde tot allerlei ondeugdelijke soorten theologie van inzegening in bijna alle protestantse kerkgenootschappen.

Als adventisten hebben we altijd volgehouden dat de Reformatie niet volledig was, en hebben wij onszelf beschouwd als verdere hervormers van de christelijke kerk. Al vanaf ons begin hebben wij niet-bijbelse leerstellingen, zoals die van de sabbat en de staat van de mens in de dood, vervangen door bijbelse inzichten. Het is duidelijk dat we de theologie van inzegening aan de lijst zouden moeten toevoegen, want ook op dat punt is hervorming hard nodig.

Het zevendedags-adventisme

Adventisten gaan uit van het principe van 'de Bijbel en de Bijbel alleen'. Toch wordt onze inzegeningpraktijk meer bepaald door de christelijke traditie dan door bijbels bewijs. Gezien de belangrijke rol die al Gods evangeliewerkers hebben in de zendingstaak van de kerk, en met het oog op de beslissende eindtijdgebeurtenissen die we verwachten, is het noodzakelijk deze praktijk te heroverwegen. Wij zullen er alleen in slagen het evangelie aan de gehele wereld te brengen als we beseffen dat alle leden middelaars zijn namens God.

Onder de invloed van wat zij in de Christian Connexion gewend waren, gebruikten de vroege adventisten de term *ordain* (widen/inzegenen) ook op de manier van de King James vertaling van de Bijbel. James White was

ingezegend als predikant in de beweging van de Christian Connexion. Hij en andere aanhangers van de Millerbeweging die uit die geloofsge-meenschap afkomstig waren brachten bepaalde praktijken met zich mee en introduceerden die in de beweging van sabbatvierders. Dit feit, in combinatie met andere ideeën vanuit andere kerken, leidde tot het invoeren van inzegeningen in de beweging van de sabbattarische adventisten in de jaren 1850. De voornaamste motivatie was orde en uniformiteit te scheppen en om ook te zorgen voor een juiste prediking van het Woord. De eerste adventisten gaven toe, zoals wij ook hebben beargumenteerd, dat het Nieuwe Testament de enige gids moet zijn om ons te leiden op het punt van inzegening. De wijding van de levieten in het Oude Testament bleef dan ook terecht geheel buiten beschouwing.

Onder de eerste adventisten vond geen formele discussie plaats over het geslacht van de predikanten. Evenmin waren er verklaringen die aangaven dat alleen mannen predikant konden zijn. Hoewel de pioniers er stilzwijgend wel van uitgingen dat predikanten in feite steeds mannen waren, is het van fundamenteel belang dat de uitdrukkingen over het hoofd-zijn van de man of over de zin uit 1 Timoteüs 3 dat ambtsdragers de ‘man van één vrouw’ moesten zijn, nooit werden vermeld.

De adventistische pioniers waren er diep van overtuigd dat God ieder mens roept om in het evangeliewerk dienst te doen. De kerk riep geen mensen tot het ambt van predikant, en niemand kon die roeping ontvangen op grond van een ceremonie of titel. Het enige wat de kerk kon doen was Gods roeping erkennen. Als een zichtbaar teken van de herkenning van deze roeping en kwalificatie legden adventistische gemeenten de nieuwe predikant de handen op. In de praktijk werd dit meestal gedaan door de ouderlingen en predikanten in naam van de gemeente. Op die manier werd de betrokkene ‘apart’ gezet voor zijn werk en kon hij functioneren als vertegenwoordiger van de kerk. De gemeente nam de verplichting op zich met de predikanten mee te leven en hen met gebed in hun werk te steunen.

Maar, ondanks deze overtuiging dat alleen God mensen kon roepen, was orde ook heel belangrijk voor de adventisten van de beginperiode. Zij begrepen dat er een bijbelse orde moest zijn die op het evangelie was gebaseerd—een soort orde die door God was bepaald. Zij meenden dat

deze orde zegeningen, gemeenschap en onderlinge liefde zou brengen voor de kerk. Maar nog belangrijker was het feit dat het de kerk zou beschermen tegen niet-bijbelse en verdeeldheid zaaiende theorieën. Dat leek op de redenen waarom de bisschoppen in de vroegchristelijke kerk zoveel gezag ontvingen.

Uit deze bespreking blijkt wel dat de adventistische opvatting ten aanzien van inzegening zich heel snel ontwikkelde en al in de jaren 1850 was afgerond. Meer dan honderd jaar lang werd er niet aan getornd. Voor de adventisten van de eerste fase van de kerk was inzegening geen punt van discussie. Natuurlijk waren ze niet immuun voor de vooroordelen van hun tijd en beseften zij ook niet altijd hoeveel elementen van de christelijke traditie zij in hun praktijk hadden opgenomen. We mogen ervan uitgaan dat de adventistische pioniers gewoonlijk de praktijk volgden waarmee ze vertrouwd waren, zonder die altijd aan een zorgvuldig onderzoek aan de hand van de bijbel te onderwerpen.

De adventisten baseren dus een aantal van de aspecten van hun inzegeningpraktijk op de christelijke traditie, zonder het geheel ceremonieel zorgvuldig te hebben bestudeerd. De adventistische pioniers zagen inzegening als een praktische en niet als een theologische kwestie. Nu wij als adventisten uitgebreid stilstaan bij de theologie van inzegening zouden we de inzegeningpraktijk zo moeten veranderen dat deze meer met de bijbelse visie op dit onderwerp overeenkomt.

Hoofdstuk 9

Ellen G. Whites standpunt over inzegening

Ellen G. White heeft een heel belangrijke rol gespeeld in het leven van de Adventkerk. Gezien haar positie als een van de leiders van de kerk en haar profetische gave spreekt het vanzelf dat haar instemming belangrijk was voor de invoering van de inzegeningsspraktijken in de jaren 1850. Haar ideeën inzake de kwestie van inzegening waren nogal gecompliceerd. We zullen die in enig detail in dit hoofdstuk bespreken en het daarbij ook hebben over wat dit betekent voor onze tijd.

Gods zendingsplan

Het karakter van God en zijn zendingsstrategie waren van fundamenteel belang voor de manier waarop Ellen White de Bijbel las. Zij noemde Gods verlossingsplan ‘het centrale thema van de Bijbel, het thema waaromheen alles in het gehele boek gerangschikt is’ en stelt verder dat ‘het ontvouwen van dit wonderbare thema’ het onderliggende onderwerp is van elk boek van de Bijbel en elk tekstgedeelte’ (*Education*, 125). Voor Ellen White had Gods verlossingsplan slechts één bedoeling: ‘Door de zelfopofferende liefde zijn de bewoners van de aarde en de hemel met banden van een onverbrekelijke eenheid met hun Schepper verbonden’ (*The Desire of Ages*, 26).

Dit betekent in feite dat Ellen White zich in haar theologie baseerde op hetzelfde fundament als deze studie. In haar visie moet elke bijbelse uitspraak worden gezien met betrekking tot Gods zendingsplan en heeft dit plan slechts één doel: een onverbrekelijke eenheid tussen God en de mens. Wanneer we onze theologie van inzegening baseren op de wens om

Gods zendingsopdracht te vervullen, zijn we helemaal in overeenstemming met wat Ellen White geloofde en anderen voorhield.

De kerk

Gods karakter en zijn zendingsplan waren niet alleen van cruciaal belang voor de manier waarop Ellen White met de Bijbel omging; deze aspecten bepaalden ook hoe zij over de kerk dacht. In haar geschriften lezen we dat de kerk ‘Gods vertegenwoordiger en zendingsinstrument is in de wereld’ (*The Acts of the Apostles*, 9). Als instrument voor Gods zendingsplan heeft de kerk een heel belangrijke taak. We moeten alles in het werk stellen om die taak zo goed mogelijk te volbrengen. Overal komt in het denken van Ellen White de prioriteit van dienstbaarheid en zending aan de orde. Zij schrijft:

De kerk is het instrument dat God wil gebruiken voor de redding van de mens. De kerk werd georganiseerd om dienstbaar te kunnen zijn en het evangelie aan de gehele wereld te kunnen brengen. Het is vanaf het begin Gods bedoeling geweest dat door zijn kerk zijn volheid en genoegzaamheid in de wereld zou worden weerspiegeld (*The Acts of the Apostles*, 9).

Voor Ellen White is de kerk de voorlaatste fase in Gods verlossingsplan. Het is de fase die aan de wederkomst voorafgaat.

De rol van de kerk in Gods plan is ook onlosmakelijk verbonden met de gedachte van het priesterschap van alle gelovigen. Als Ellen White 1 Petrus 2:9 bespreekt—een vers dat we al in een eerder hoofdstuk citeerden—roept zij de lezer op ‘de oproep om hem te volgen’ te aanvaarden, enerzijds door ‘Christus’ leven van zelfopoffering en zelfverloochening’ als voorbeeld te nemen en, anderzijds door ‘betrokken te raken in het grote werk ten behoeve van de verlossing van de gevallen mensheid’ (*Testimonies*, 2: 168–169).

Ellen White zag hoe alle christenen als een heilig volk van priesters samen zouden werken, met ieder mens individueel aan God gewijd. Zij schrijft: ‘Elke man en elke vrouw heeft een taak te volbrengen voor de Meester. Persoonlijke toewijding aan God en heiliging zal, door de eenvoudigste methode, meer tot stand brengen dan een groots spektakel’

(*Evangelism*, 1946, 473). Iedere volgelinge van Christus is een priester van God geworden. Ellen White benadrukt de opdracht van elk mens in dit zendingswerk en ziet de rol van vrouwen niet als minder belangrijk dan die van mannen. Nee, ze geeft zelfs aan dat vrouwen een bijzonder talent hebben om Christus te vertegenwoordigen:

Wie hebben een diepere liefde voor de zielen van mannen en vrouwen, voor wie Christus is gestorven, dan degenen die deel hebben gekregen aan zijn genade? Wie kunnen de godsdienst van Christus beter vertegenwoordigen dan christelijke vrouwen—vrouwen die zich er intens voor inzetten om zielen naar het licht van de waarheid te brengen?’ (*Welfare Ministry*, 164, 165).

Maar in laatste instantie was voor Ellen White iemands geslacht van geen betekenis voor diens rol in het werk van God. Zij legde de nadruk op persoonlijke toewijding en trouw en waarschuwde scherp tegen de veronderstelling dat alleen ingezegende predikanten het zendingswerk moeten doen: ‘De leiders van de kerk moeten beseffen dat Gods zendingsopdracht werd gegeven aan allen die in zijn naam geloven. God zal nog velen naar zijn wijngaard sturen die niet door handoplegging aan het evangeliewerk zijn gewijd’ (*Acts of the Apostles*, 110).

Inzegening en werken voor God

We zien dus dat Ellen Whites opvatting van het werken voor God alle gelovigen omvatte. Zij was ervan overtuigd dat alle christenen tot Gods werk zijn gewijd, niet door handoplegging, maar door God, Christus en de heilige Geest. Maar hoewel deze geestelijke wijding de belangrijkste vorm van inzegening is, erkende Ellen White ook een formele kerkelijke inzegeningssrite. In verband met de handoplegging van Paulus en Barnabas in Handelingen 13 schrijft zij: ‘Paulus en Barnabas hadden hun opdracht al rechtstreeks van God ontvangen’, maar ‘geen van beiden was nog officieel gezegend voor het evangeliewerk’ (*The Acts of the Apostles*, 160, 161).

Dit bleek ook heel duidelijk uit de manier waarop Ellen White haar eigen werk zag. Zij werd nooit officieel als predikant in de Adventkerk ingezegend,

maar ze geloofde met heel haar hart dat God haar had gewijd voor haar profetische bediening. In 1909 blikte zij terug op de gebeurtenissen van 1844 met de woorden: 'Portland was de stad waar de Heer mij wijdde als zijn boodschapper en daar begon ik mijn werk voor het verbreiden van de tegenwoordige waarheid' (*Letter 138*, 1909). Ellen White zag de kerkelijke inzegening als een 'openbare erkenning van iemands goddelijke roeping en als een algemeen aanvaarde vorm om iemands benoeming in een ambt te bevestigen' (*Testimonies*, 5: 549). De kerk geeft een predikant het gezag om het evangelie te prediken, de kerk te vertegenwoordigen en voor te gaan bij de verschillende ceremonies in de kerk. Op die manier is inzegening een rite die ook belangrijk is voor de kerk.

Maar, in laatste instantie, zoals Ellen White steeds weer in haar geschriften herhaalt, is 'het gezag van een ingezegend predikant van God afkomstig en wordt het niet gegeven door de kerk' (*Testimonies*, 5: 549). God geeft mensen het gezag om een aandeel te hebben in het evangeliewerk, terwijl de kerk hen het gezag geeft om namens de kerk op te treden. Zo ontvangt een predikant dus de kerkelijke bevoegdheid om, op grond van zijn inzegening, allerlei dingen te doen, terwijl hij zijn goddelijk gezag om het evangelie te verkondigen en als Gods vertegenwoordiger te dienen ontleent aan zijn geestelijke wijding.

Iedereen ingeschakeld

Ellen White was van mening dat veel meer personen dan enkel predikanten zouden moeten worden gezegend voor hun werk. Nadat de Adventkerk besloot om predikanten in te zegenen, nam de kerk ook de beslissing plaatselijke ouderlingen en diakenen in te zegenen, maar Ellen White zou zelf veel verder zijn gegaan. Ellen White was ervan overtuigd dat allen moesten worden ingeschakeld bij de zendingstaak van de kerk ('The Duty of the Minister and the People', 434).

In de eerste fase van haar kerkelijke activiteiten beijverde Ellen White zich samen met haar man ervoor om de formele inzegening in de adventbeweging in te voeren, maar naarmate de jaren verstreken zei zij daarover steeds minder. Zij accepteerde dat in een maatschappij waarin vrouwen nog geen stemrecht hadden, inzegening was wat het was, zonder gelijkheid voor

mannen en vrouwen. Maar naarmate de tijd verstreek sprak zij zich steeds duidelijker uit over de noodzaak alle kerkleden te mobiliseren. Ellen White had een diepe overtuiging ten aanzien van de zendingsopdracht van de kerk en benadrukte steeds, zo veel als zij kon, dat iedereen daarbij diende te worden ingeschakeld. Voor haar maakte geslacht in de praktijk geen verschil: alle leden waren nodig om op alle mogelijke manieren zoveel mogelijk mensen te bereiken.

Naast het mobiliseren van alle leden vond Ellen White dat de kerk zich steeds diende aan te passen. Haar organisatiestructuur moest steeds gericht zijn op efficiëntie in haar zendingstaak. Naar aanleiding van de benoeming van de zeven mannen in Handelingen 6 schrijft zij: 'De apostelen moesten nu een belangrijke stap nemen door een aantal van de lasten die ze tot hertoe zelf moesten dragen op anderen te leggen, om zo op basis van het evangelie een volmaaktere gang van zaken te bewerkstellingen.' (*The Acts of the Apostles*, 89). Het thema van een 'een goede gang van zaken bij de evangelieverkondiging' komen we steeds weer tegen in de geschriften van Ellen White. Maar de apostelen hebben alleen vrijheid de gang van zaken te verbeteren wanneer de heilige Geest hen daartoe leidt. Zij 'maakten een plan om alle werkkraft in de kerk beter te organiseren' (*The Acts of the Apostles*, 89).

We lezen een paar bladzijden verder hoe, opnieuw dankzij de leiding van de heilige Geest, de organisatie van het evangeliewerk door de apostelen nog verder werd verbeterd. Hier zien we ook dat Ellen White zich actief inzette voor de verbeteringen in de organisatie van de kerk, als men vond dat een dergelijke verandering nodig was:

[De] organisatie van de gemeente in Jeruzalem moest dienen als een voorbeeld voor de organisatie van de gemeenten in elke plaats waar de boodschappers van de waarheid mensen voor het evangelie zouden winnen. Later in de geschiedenis van de vroege kerk, toen in verschillende delen van de wereld groepen gelovigen zich in gemeenten verenigden, moest de organisatie verder worden ontwikkeld, zodat orde en een harmonieuze manier van werken zou zijn gewaarborgd (*The Acts of the Apostles*, 91–92).

De kerkelijke structuur—het raamwerk voor het brengen van het evangelie, is niet statisch. Het moet een zich voortdurend ‘verbeterend’ organisatorisch hulpmiddel zijn om Gods zendingsopdracht effectiever te kunnen volbrengen. Onder de leiding van de heilige Geest kan en moet de kerk reorganisaties doorvoeren als zich daartoe de noodzaak aandient. Vanuit dit gezichtspunt is het goed voor de kerk om voortdurend, onder de leiding van de heilige Geest, te overwegen welke takken van kerkelijk werk nog steeds van nut zijn bij het volbrengen van Gods zendingstaak en welke functies we moeten handhaven. Daarbij moet inzegening weer een functie gaan krijgen die het werk van de kerk en haar taak bevordert in plaats van hindert.

Uitbreiding van inzegening

Op basis van het feit dat elk lid een priester is en dat de kerkelijke structuur zich steeds dient aan te passen, stelde Ellen White voor dat meer mensen dan alleen predikanten zouden moeten worden gewijd door handoplegging. Gedrongen door haar passie voor Gods zendingsplan en ervan overtuigd dat de kerk efficiënter te werk zou kunnen gaan bij het redden van verloren mensen, stelde zij voor dat de kerk veel meer takken van kerkelijk werk zou moeten hebben:

De ingezegende predikanten zijn niet alleen tegen de taak opgewassen. God roept niet alleen de predikanten, maar ook artsen, verpleegkundigen, colporteurs, evangelisten en andere toegewijde leden van de kerk die over verschillende talenten beschikken en de tegenwoordige waarheid kennen, om na te denken over wat er voor de steden moet worden gedaan die tot dusverre de waarschuwingsboodschap nog niet hebben ontvangen (*Medical Ministries*, 248, 249).

Bij haar oproep om andere takken van dienst te creëren liet Ellen White het aan de kerk over te beslissen welke mensen een speciale wijding of inzegening moest ontvangen. Maar zij deed wel enkele suggesties. Zij schrijft bijvoorbeeld, als zij het heeft over het werk van de artsen:

‘Het werk van de medische zendeling is voor het grootste deel geestelijk van aard. Daarbij behoort ook gebed en handoplegging. Daarom moet hij op dezelfde plechtige manier voor zijn werk worden gewijd als de verkondiger van het evangelie’ (*Evangelism*, 546). Hier vergelijkt Ellen White heel duidelijk het werk van de predikant met dat van een gezondheidswerker die in dienst staat van de kerk en dringt zij aan op een zelfde soort erkenning van diens gaven.

De inzegening van vrouwen

Hoewel Ellen White, net als veel schrijvers in haar dagen, gewoonlijk het mannelijk voornaamwoord gebruikte als zij verwees naar predikanten en andere professionals in de kerk, was zij ook een expliciete voorstander van het inzegenen van vrouwen. Toen zij in 1895 in Australië woonde, maakte Ellen White zich grote zorgen over het feit dat te weinig mensen actief bij het werk van de kerk betrokken waren. Zij schreef toen een artikel voor het kerkblad *The Review and Herald*, met de titel ‘The Duty of the Minister and the People’ (‘De plicht van de predikant en van de mensen’). In dit artikel drong zij erop aan dat de predikanten de gemeente actief zouden betrekken bij het plannen en uitvoeren van evangelisatie in de grote steden. Zij stelde daarbij voor dat het inzegenen van sommige vrouwen een oplossing zou kunnen bieden:

Vrouwen die bereid zijn een deel van hun tijd te besteden in dienst van de Heer dienen te worden aangesteld om zieken te bezoeken, zorg te besteden aan de jongeren en hulp te verlenen aan de armen. Zij moeten door handoplegging voor dit werk worden gewijd. In een aantal gevallen hebben zij de adviezen nodig van de ambtsdragers in de kerk en van de predikant, maar als het om toegewijde vrouwen gaat, die een hechte band met God hebben, zullen zij veel goeds kunnen doen in de kerk. Dit zou een extra methode zijn om de kerk te versterken en op te bouwen. Wij moeten meer diversiteit aanbrengen in onze werkmethoden. Geen hand moet inactief blijven, geen ziel mag ontmoedigd worden en geen stem mag het zwijgen worden

opgelegd. Laat het werk van iedereen, al dan niet publiekelijk, helpen dit belangrijke werk voort te stuwen (*The Duty of the Minister and the People*, 434).

De vrouwen waarop Ellen White hier doelde waren niet fulltime door de kerk geëmployeerde leden, maar mensen die bereid waren een deel van hun tijd aan God te wijden. Maar dat neemt niet weg dat Ellen White hier voorstelt om ook deze vrouwelijke medewerkers die handen op te leggen. Sommigen brengen daar tegenin dat het in dit citaat alleen zou gaan om diaconessen. Maar wie het artikel in zijn geheel leest, en ook de artikelen die in hetzelfde tijdschrift daarop volgden, kan niet ontkennen dat Ellen White hier zegt dat pastoraal werk ook kan bestaan uit het helpen van de armen, de gehandicapten en de blinden. En dat is precies de taak waarvoor zij het inzegenen van vrouwen voorstelt.

Naast haar gebrek aan terughoudendheid over het inzegenen van vrouwen moeten we ook steeds beseffen dat Ellen White de wijding door God als veel belangrijker zag dan een of ander kerkelijk ritueel. Formele inzegening is een zichtbaar teken van een publiekelijke aanstelling, waarmee een geloofsgemeenschap de roeping van Godswege bevestigt. In werkelijkheid betekent dit dat, of een kerk nu al dan niet formeel vrouwen inzegt, Christus hen al heeft geroepen en heeft toegerust. Wat ontbreekt is dus niet zozeer de inzegening, maar de formele erkenning van wat God al heeft gedaan.

Het aandeel van vrouwen in Gods werk—thuis en in het openbaar

Ellen White had een helder begrip van wat iemand nodig heeft om voor God te kunnen werken. Allereerst moet men zich door God geroepen weten en in geestelijke zin door Christus zijn gewijd. Zoals we al eerder opmerkten zag Ellen White geen verschil tussen mannen en vrouwen wat de nodige kwalificaties betreft. In feite plaatste zij bij sommige facetten van het werk voor God vrouwen boven mannen. Naast zijn of haar roeping door God meende Ellen White ook dat iemand die voor God wil werken bepaalde persoonlijke capaciteiten moet bezitten. 'Het moeten mannen zijn die over de dingen nadenken', schreef zij; 'mannen die duidelijk tonen dat zij door

God zijn aangeraakt en die gestaag voortgang maken in heiliging, morele waardigheid en een begrip van hun werk. Het moeten mannen zijn van gebed' (*Testimonies*, 5: 549). Vrouwen kunnen ook al deze eigenschappen bezitten. Wat in de tijd van Ellen White vrouwen belemmerde in hun evangeliewerkzaamheden waren de maatschappelijke normen, zowel in de wereld als in de kerk, die voorschreven dat vrouwen niet in een positie mochten zijn waarin zij gezag konden uitoefenen. Zoals gezegd was dit een tijd waarin vrouwen zelfs niet mochten stemmen. Hoewel Ellen White deze socio-culturele normen wel in de praktijk aanvaardde, heeft ze daarvan nooit gezegd dat deze de wil van God weergaven. De weinige uitzonderingen op deze regel betreffen bepaalde thuissituaties en bepaalde aspecten van het huwelijk.

Naar aanleiding van de nieuwtestamentische schriftgedeelten over de man als hoofd, had Ellen White twee uiteenlopende inzichten over vrouwen in een of andere tak van kerkelijk werk. Volgens Ellen White moest een gehuwde vrouw zich thuis wel onderwerpen aan haar man. De man was het hoofd van het gezin en wederzijds respect was belangrijk. Maar dit verschilt sterk van haar mening over de rol van de vrouw in de kerk. In de kerk zijn alle leden, of het nu om vrouwen of mannen gaat, onderworpen aan Christus. Hij is het hoofd van de kerk en vrouwen kunnen op voet van gelijkheid samenwerken met hun manlijke collega's, echtgenoten, broeders en zusters. Ellen White vond dat ongetrouwde vrouwen een bediening konden hebben in de kerk maar dat ook gehuwde vrouwen, ondanks hun hogelijk gerespecteerde rol in het gezin, hun zorg thuis dienden te combineren met werk voor God.

Voortbouwend op haar oproep om meer diversiteit in het kerkelijk werk te scheppen, en het publiekelijk erkennen van meer categorieën van kerkelijke werkers door middel van inzegening, beveelt Ellen White ook heel specifiek aan dat er meer vrouwen moeten zijn in de verkondiging van het evangelie. In het hiernavolgende citaat bespreekt Ellen White de adoptie van weeskinderen. Zij voert men klem aan dat de vrouw werkzaam moet zijn in het evangeliewerk, als de Heer geen kinderen aan het gezin heeft gegeven:

Er zijn vrouwen die een aandeel zouden moeten hebben in het evangeliewerk. In veel opzichten zouden zij meer tot stand kunnen brengen dan predikanten die het bezoeken van hun kudde verwaarlozen. Een man zou in dit opzicht samen kunnen werken met zijn vrouw—en waar mogelijk is dat een goede zaak. De weg is open voor toegewijde vrouwen. Maar de vijand is blij als vrouwen die God zou kunnen gebruiken om honderden mensen te helpen, al hun tijd en kracht besteden aan de zorg voor een enkel hulpeloos kind dat voortdurende zorg en aandacht nodig heeft (*Manuscript Releases*, 5: 325–326).

Hier gaat Ellen White zelfs zo ver dat zij activiteiten in de sfeer van het gezin, in plaats van zich in te zetten voor openbaar werk voor God, associeert met het werk van Satan. Zij was kennelijk van mening dat, hoewel vrouwen dikwijls de voorkeur geven aan zorg voor huis en gezin, er ook door ‘toegewijde vrouwen’ veel werk zou kunnen worden gedaan voor God en voor de kerk.

Meestal was Ellen White terughoudender ten aanzien van het onderwerp van de inzegening van vrouwen. Zij moedigde de kerkelijke leiders nooit aan om de algemeen geaccepteerde rolpatronen van mannen en vrouwen te doorbreken:

We moeten de ongelovigen geen enkel excuus in handen geven om ons geloof in een kwaad daglicht te stellen. Wij worden vaak al als vreemd en bijzonder gezien en we moeten niets doen dat ongelovigen ertoe brengt nog meer in die richting te denken dan onze geloofsprincipes van ons eisen (*Testimonies*, 1: 420).

Ellen White wist heel goed welk effect de publieke opinie zou kunnen hebben op de zendingstaak van de kerk en deed altijd haar uiterste best om zo maatschappelijk aanvaardbaar te zijn als maar enigszins mogelijk was. Voor zover wij weten heeft zij nooit met zoveel woorden gezegd dat vrouwelijk evangeliewerkers moeten worden ingezegend in de Advent-kerk. Maar het lijkt geen enkele twijfel dat het haar *wens* was dat vrouwen een aandeel zouden hebben in het evangeliewerk. Ze vond zelfs dat het

aandeel van vrouwen van essentieel belang was als de kerk effectief wilde zijn in haar opdracht.

Gods aanpak en de onze

Ellen White was zelf een imposant voorbeeld van een dergelijke vrouw. Zij was altijd positief over de rol van de vrouw in de kerk. Zij nam nooit een blad voor de mond ten aanzien van de dringende en legitieme noodzaak dat vrouwen werkzaam zouden zijn in de evangeliedienst en zij onderstreepte dat dit Gods bedoeling was. Zij beschreef zelfs welke taken in het kerkelijk werk, binnen de cultuur van haar tijd, geschikt zouden zijn voor vrouwen en benadrukte dat vrouwen het beste in teamverband konden werken, in het onderwijs maar ook als evangeliewerkers.

Om dit hoofdstuk te besluiten lijkt het toepasselijk een brief te bespreken die Ellen White in 1901 schreef (*Letter 7*). In deze brief ging zij in op de waarde van een niet-ingezegende persoon (man of vrouw) die zich inzet voor Christus. Deze persoon is door God in geestelijke zin gewijd en zijn/haar roeping wordt bevestigd in werk van liefde en mededogen. Zij voegt eraan toe dat zo iemand van meer waarde is voor God en zijn kerk dan een ingezegende predikant die Christus niet op de juiste wijze vertegenwoordigt. In feite heeft zo'n man of vrouw de grootste waarde in het goddelijk zendingswerk. Deze brief laat zien dat volledige integratie ten aanzien van Gods zendingsopdracht, en het verzekerd zijn van Christus' tegenwoordigheid, van veel meer belang is dan onze diepe bezorgdheid over zaken als geslacht en inzegening.

Ellen White besluit deze *Letter 7* door Gods beloften in Jesaja 61: 6 toe te passen op alle leden die zich helemaal voor het werk van God willen geven: "Van degenen die als zijn helpende handen dienst doen, zegt de Heer: "Jullie worden een priester van de Heer genoemd, dienaar van onze God zal je heten." Ellen White brengt hier geestelijken en leken bijeen, zowel mannen als vrouwen, en onderstreept dat we allemaal één zijn, omdat we eenzelfde opdracht hebben. Aangezien we als adventisten geleid willen worden door haar werk en visie, moet onze kerk een beslissing nemen. Gaan we door met geloofsbrieven voor de evangeliedienst te verstrekken, op een manier die ons eigen culturele vooroordeel onderstreept en zijn

basis heeft in een dubieuze kerkelijke traditie? Of volgen we Ellen Whites visie voor het volbrengen van de zendingstaak van God en schakelen we daarbij iedereen in? In laatste instantie is de vraag of we zullen volgen wat de Bijbel openbaart en alles zullen doen wat in ons vermogen ligt om Gods zendingsopdracht hier op aarde te volbrengen.

Hoofdstuk 10

Conclusies

Gods zendingsplan is het allesoverheersende thema van de Bijbel als geheel. God wil weer komen tot een harmonieuze band met de mensheid en de mens verlossen van zonde, schaamte en schuld. Hij wil het kwaad vernietigen en uiteindelijk een nieuwe hemel en nieuwe aarde scheppen waar hij bij de mens kan wonen. Gods zendingstaak ging door verschillende fasen, maar Christus was fundamenteel voor de voltooiing ervan. Christus vestigde de kerk—gebouwd op zijn leven, werk, onderricht en opstanding—om dienstbaar te zijn aan God, de mensheid en de gehele schepping.

Christus is niet alleen het fundament van de kerk, maar is ook haar hoofd en haar Hogepriester. Alle leden van de kerk van Christus dienen hem en God, als middelaars tussen God en de schepping. Christus maakte geen onderscheid en zag mannen en vrouwen als zijn dienaren, net zoals God geen onderscheid maakte bij de schepping. In Eden functioneerden zowel de man als de vrouw als priesterlijke middelaars—als gelijken. Na de zondeval bevestigde God hen in deze rol door hen, in een offerritueel, met dierenvellen te kleden.

Later, bij de Sinaï, riep God Israël als zijn volk en maakte hij hen tot een koninkrijk van priesters en een heilig volk. Alle Israëlieten waren priesters van God met de taak dienstbaar te zijn aan de volken rondom hen. Dit volk van priesters kende daarnaast nog een ander priesterschap: dat van de levieten die bemiddelden tussen God en hen als zijn volk. Hoewel vanwege een aantal praktische en culturele bezwaren de vrouwelijk levieten geen dienst deden in het heiligdom, hadden vrouwen dikwijls wel andere belangrijke functies in Israël—als rechters, profeten en oudsten.

Het oudtestamentische levitische priesterschap was nodig vanwege de zonde van de mens. Schaamte en schuld maakte het nodig dat er bemid-

deld werd tussen God en de mens. Het levitische priesterschap was een aanpassing aan de gevallen staat van de mens. Maar het was ook een tijdelijke oplossing die op een bepaald moment weer overbodig zou worden door het offer, het bloed en het priesterschap van Jezus Christus. Het priesterschap, zoals dat van Adam en Eva en van de Israëlieten, was Gods diepste bedoeling voor de mens. Dit priesterschap is een cruciaal aspect van de kerk van de eindtijd, in haar dienst aan God en het bekendmaken van het dienstwerk van Christus. Dit blijft ook een essentieel element van onze rol in de nieuwe hemel en op de nieuwe aarde.

In het Nieuwe Testament werden vaak alleen mannen gekozen om dienst te doen als leiders, leraars en predikers. Die keuze was sterk beïnvloed door patriarchale gewoonten en de socio-culturele normen van die tijd. De zendingstaak vereiste dat de kerk in cultureel opzicht zo aanvaardbaar mogelijk zou zijn. Maar het lijkt geen twijfel dat ook toen veel vrouwelijke christenen vervuld werden van de Geest en profeteerden, voorgingen in gebed en betrokken waren bij allerlei taken die van groot belang waren voor de uitbreiding van de kerk. Hoe dan ook, de kerk had op dat moment nog geen welomlijnde ambten of structuur en de roeping door de Geest ging ver boven het ontvangen van een kerkelijke bevoegdheid.

Er was in de oudheid een diepgaande spanning tussen de visie van de Bijbel en de overheersende patriarchale normen van de maatschappij. De Bijbel benadrukte steeds de plaats van de vrouw in Gods zendingsplan, maar in bijbelse tijden werd hun rol steeds beperkt door de heersende cultuur. Maar tegen alle culturele verwachtingen in koos God vrouwen als rechters, oudsten, profeten, apostelen, discipelen, priesters en ooggetuigen. God poogde daarbij steeds de oorspronkelijke status van zijn volk te herstellen: hem te dienen—samen en op voet van gelijkheid—als zijn middelaars.

In veel culturen in onze tijd zijn er niet langer redenen om de rol van de vrouw te beperken ten koste van Gods plan. Integendeel, in veel gebieden is volledige gelijkheid tussen man en vrouw zo fundamenteel dat het beperken van de rol van de vrouw een negatief licht op de kerk werpt en nadelig is voor het volvoeren van onze zendingstaak. Dat is uiteraard niet het geval in sommige andere culturen die nog even patriarchaal zijn als die

in bijbelse tijden. Ellen White zou benadrukken dat er geen onmiddellijke noodzaak is om mensen in deze culturen te dwingen vrouwelijke predikanten te accepteren, tenzij, natuurlijk, God bepaalde vrouwen roept in specifieke gevallen. In veel landen is het echter absoluut essentieel voor de Adventkerk dat vrouwen in de evangeliedienst kunnen functioneren op volledige voet van gelijkheid met hun mannelijke collega's.

Ruimte voor notities

Ruimte voor notities

Ruimte voor notities

Ruimte voor notities

Ruimte voor notities

Ruimte voor notities

Ruimte voor notities

Ruimte voor notities

